

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО, УКРАЇНА
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА, УКРАЇНА
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА КН МОН РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН
ТБІЛІСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНЕ ДЖАВАХІШВІЛІ, ГРУЗІЯ

ПРОБЛЕМИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
26-27 БЕРЕЗНЯ 2021 РОКУ

ХАРКІВ

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна
Інститут філософії, політології та релігієзнавства КН МОН Республіки Казахстан
Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Грузія

ПРОБЛЕМИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції**

26–27 березня 2021 року

Студентська трибуна

Харків
ТОВ «Друкарня Мадрид»
2021

Редакційна колегія:

Головний редактор: Гетьман А. П., ректор НЮУ імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України.

Заступник головного редактора: Сідак Л. М., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології НЮУ імені Ярослава Мудрого.

Члени редакційної колегії:

Хамітов Н. В., доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, президент Асоціації філософського мистецтва;

Сейдуманов С. Т., доктор соціологічних наук, професор, академік НАН Республіки Казахстан, в. о. директора Інституту філософії, політології та релігієзнавства КН МОН Республіки Казахстан;

Рамішвілі В. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри теоретичної філософії Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі;

Крилова С. А., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова;

Лозовой В. О., доктор філософських наук, професор, професор кафедри культурології НЮУ імені Ярослава Мудрого;

Панков Г. Д., доктор філософських наук, професор, професор кафедри культурології Харківської державної академії культури;

Токтарбекова Л. Н., доктор філософії, головний учений секретар Інституту філософії, політології та релігієзнавства КН МОН Республіки Казахстан;

Меліхова Ю. А., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри культурології НЮУ імені Ярослава Мудрого;

Шумейко О. А., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології НЮУ імені Ярослава Мудрого.

Організатор конференції: кафедра культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. Доповіді студентів. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Друкарня Мадрид, 2021. – 78 с.

Збірник містить наукові статті з питань філософської антропології та філософії культури, соціальної філософії, філософії права, психології, педагогіки, культурології та актуальних проблем освіти і виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами збереження людської особистості в умовах глобальних викликів, її саморозвитку і руйнації в епоху Постмодерну, інформаційної трансформації суспільства.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Оргкомітет конференції може не поділяти висловлену авторами позицію.

ПЕРЕДМОВА

Науку завжди буде цікавити людина. Однак, найрізноманітніші, а інколи неочікувані шляхи осмислення її саморозвитку (від проведення дистинкцій і створення конструкцій, які синтезують значення окремих понять до сучасних осмислень, що апелюють до новітніх реалій її можливого метабуття) свідчать про гостру наукову полеміку.

Вочевидь, що проблеми, пов'язані з саморозвитком особистості є надзвичайно актуальним для сучасної науки, оскільки від їх вирішення залежатиме подолання системної кризи в суспільстві зокрема і культурний прогрес загалом. Вони без сумніву відбивають ті глобальні радикальні зміни, які відбулися й відбуваються наразі в свідомості особистості та суспільному бутті. Процес дегуманізації, трангуманістичні тенденції, формування цифрової культури та «інформаційної людини» з одного боку розширюють горизонти можливостей, а з іншого створюють реальну загрозу для існування особистості взагалі.

Увага до нашої конференції дослідників різних наукових галузей свідчить про змістовні переакцентування в сучасній науці, фокусування на проблематиці гуманітарного дискурсу та потребу в зміні парадигми.

Таке розширення дискурсивних меж дозволить більш системно і комплексно досліджувати проблеми саморозвитку особистості, віднайти принципово нові методологічні підходи, які своєю евристичністю та ефективністю спростують усталену думку про епістемологічні інвективи філософського знання, що начебто втратили свою оригінальність.

*Зараз така необхідність назріла.
Голова організаційного комітету конференції,
ректор НЮУ імені Ярослава Мудрого,
заслужений діяч науки і техніки України,
академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
А. П. Гетьман*

Ф. А. Алієв,
*студент Інституту підготовки кадрів до органів юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*
Науковий керівник: О. А. Шумейко,
*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

САМОРОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: МОВНИЙ АСПЕКТ

Питання популяризації української мови було актуальним протягом століть через минуле України та українців. З історичної точки зору, і донині ця проблема не втратила своєї актуальності, не зважаючи на 30-річну незалежність та закріплення за українською мовою статусу державної в Конституції України. Українська мова є офіційною мовою України. Вона також поширена в Білорусі, Молдові, Польщі, Румунії, Словаччині, Казахстані, США та інших країнах, де проживають українці. Приблизно 45 мільйонів людей у світі говорять українською мовою. Крім того, українська мова є однією з тридцяти найпоширеніших мов у світі. Отже, українська мова поширена, але перебуває у складній ситуації.

Ідеться про мову української молоді. Вона збідніла, насичена жаргонізмами, сленгізмами, словами іншомовного походження. Найчастіше молоді люди використовують суржик. І, не зважаючи на численні дискусії стосовно цієї проблеми, конкретних дій для популяризації української мови дуже мало.

Зараз катастрофічно не вистачає якісної україномовної літератури. Причина дуже проста – кошти. Невигідно робити якісний продукт, орієнтований винятково на українського читача.

Численні проблеми можливо вдасться подолати завдяки мовному закону, який передбачає, що мова обслуговування споживачів в Україні є державною. Тому інформація про товари та послуги в Україні повинна надаватися переважно українською мовою.

Ще одна проблема, пов'язана з практичним використанням літературної української мови серед молоді є те, що вона не досить популярна на телебаченні та радіо. Засоби масової інформації часто використовують далеко не літературну мову, вживаючи суржик, сленг, жаргонізми, неологізми, іноді нецензурну лексику.

Мова сучасних політиків також не може слугувати взірцем використання нормативної літературної української мови. Поширення мови – питання неоднозначне, що вимагає гнучкості у виборі методів та способів дії.

Отже, викликає занепокоєння той факт, що українською мовою молодь користується лише у процесі навчання та спілкування між батьками, родичами. В стосунках із однолітками сучасна молодь спілкується переважно російською мовою та суржиком. Також, непокоїть і те, що молодь все більше використовує ненормативну лексику. Таким чином, вона іде шляхом особистісної саморуйнації. Тому дуже важливо підтримувати мовну стабільність у сучасному просторі спілкування молоді як запоруку саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Закон про мову в 2021 році і сфера обслуговування // Радіо Свобода URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/zakon-pro-movu-v-2021-rotsi-i-sfera-obsluhovuvannya-shtrafy-za-porushennya-vzhe-khochut-skasuvaty/31046968.html>.
2. Стратегія відродження і популяризації постійного вживання української мови у населених пунктах, де переважає російська мова спілкування // Портал мовної політики URL:<https://language-policy.info/2016/03/iryna-chubatenko-stratehiya-vidrodzhennya-i-populyaryzatsiji-postijnoho-vzhivannya-ukrajinskoji-movy-u-naselenyh-punktah-de-perevazhaje-rosijska-mova-spilkuvannya/>.

А. М. Анікєєв, А. О. Кареніна,
*студенти Херсонського факультету Одеського
державного університету внутрішніх справ, Україна*
Науковий керівник: М. М. Новіков,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ, Україна*

ДО КОМПЛЕКСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ЗВО)

На наш погляд, комплексність педагогічної та психологічної підготовки випускників – правників ЗВО, у сфері юриспруденції, полягає в гармонізації сприйняття та набуття фахових знань, вмінь та навичок, які забезпечують реалізацію правоохоронної функції державних органів та правозахисну функцію аналогічних організацій. Ці органи разом утворюють українську суверенність, незалежність, самостійність,

соціально-демократичність правової державності, що є позитивним у концептуальній реформації державно-асоційованої сучасної влади в Україні.

Отже, актуальність досліджуваної теми набуває належної потужності, яка відображається у наступній принциповості навчання: 1) комплексності, системності, ефективності, організованості, дієвості; 2) платності та безоплатності юридичного фаху; 3) платності та безоплатності юридичних консультацій; 4) педагогічної тактовності взаємовідносин фахівців – правників на внутрішньому, між собою подібними суб'єктами; 5) психолого-правової зовнішньої взаємодії з населенням; 6) психологічної толерантності, правокомпромісної дієвості, конструктивної співпраці. На наш погляд, окреслені принципи навчання фахівців – правників ЗВО, за сучасною комплексною педагогічною та психологічною підготовкою, сприяють збереженню та удосконаленню освітянських традицій та новацій, запроваджених у ЗВО ХХІ століття.

Отже, психологічна та правова, педагогічна та правовиховна поведінка майбутніх юристів ЗВО – корпоративне здійснюється з метою «гуманізації та гуманітаризації» загальної, психологічної, правової, етичної та естетичної культури особистості. Вважаємо, що дослідники правової, психологічної та педагогічної, виховної підготовки юристів, з їхньою актуалізованою правовою культурою, лібералізованою ціннісною, яка тримається на історичних ідеалах та сучасних чеснотах щодо добра та зла, справедливості й несправедливості, честі та гідності, порядності та людяності, сукупності джерел громадянськості.

Останні разом утворюють сенс та зміст громадянського суспільства: становлять його сімейні, корпоративні, побутові, фахові етичні, естетичні, правові загальнолюдські цінності [1].

Комплексний підхід до запровадження в юридичне навчання правовиховних, психологічних, педагогічних цінностей, ключових та фахових компетенцій за триединою сутністю «особистісно зорієнтованого та особистісно – діяльнісного» програмно-тематичного початку юридичного навчання у ЗВО. Це витікає, на наш погляд, з технічних та технологічних процесуальних новацій у сфері сучасної юриспруденції.

Отже, з початку ХХІ століття з'явилася галузь бізнесу що «спеціалізується на інформаційно-технологічному обслуговуванні професійної юридичної діяльності з надання споживачам юридичних послуг, з використанням провідних інформаційних технологій», – пише К. Слепченко [2].

На наш погляд, це є позитивним аспектом фахової юридичної діяльності: 1) безпосередньої; 2) опосередкованої; 3) юридичної комп'ютерної технологічної «за допомогою онлайн-посередництва між замовником та юридичною фірмою, з надання правових засобів (інструментів)», в тому числі щодо самообслуговування [1]. Втім, правові послуги для клієнта є: 1) засобами вирішення конфліктів; 2) досягнення юридичного компромісу; 3) вирішення проблеми в досудовому, судовому та судово-контрольному провадженнях: на засадах верховенства права, законності, справедливості, гуманізму, оперативності, дієвості, доступі до правосуддя тощо.

Нам відома в Україні безоплатна юридична клінічна діяльність, тобто така, яка потужне фігурує з 2005 року у вигляді роботи з надання безплатних юридичних послуг здобувачами юридичних ЗВО для населення, яке не спроможне оплатити цю правову допомогу. Природно, метою діяльності 60 Юридичних клінік є: 1) підвищення рівня практичних знань, умінь і навичок здобувачів юридичних ЗВО; 2) забезпечення доступу представників соціально-вразливих груп суспільства до безоплатної правової допомоги; 3) формування правової культури громадян країни; 4) формування фахової правової культури майбутніх юристів; 5) навчання за повагою до принципів верховенства права, справедливості, гуманізму і людської гідності; 6) розширення співробітництва ЗВО, що здійснюють підготовку фахівців-юристів, із судовими, правоохоронними органами, органами юстиції, державною владою і місцевим самоврядуванням, з іншими установами та організаціями; 7) впровадження в навчальний процес елементів практичної підготовки здобувачів-правників у сфері надання юридичних послуг. Окреслені завдання реалізують 60 ЗВО в Україні що звітували на період 4–5 жовтня 2019 року [2].

Відомо, що в Україні Legal Tech розпочав активну діяльність у 2016 році з надання юридичних послуг, а якість останніх може зробити лише «кваліфікований фахівець з дипломами, сертифікатами, які визначають вищий рівень довіри до означеного фахівця – правника». До провідних юристів – фахівців у сфері педагогіки, соціології, психології та права відносимо: Є. Берна, Р. Берта, Г. Зборовського, І. Кона, О. Леонтєва, О. Мартинюка, М. Мендела, Г. Яворську та інших. Означені вчені досліджували у сфері права, юридичної педагогіки, правової психології певні соціально-психологічні та професійні статуси суддів, прокурорів, адвокатів, потерпілих, свідків, слідчих, оперуповноважених, офіцерів поліції, експертів та ін.

Отже, на базі юридичних джерел: Конституції України, Закону «Про національну поліцію», Закону «Про безоплатну правову допомогу», Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закону України «Про Службу безпеки України», «Про зовнішню розвідку», «Про судоустрій та статус суддів», «Про прокуратуру», «Про судову експертизу» та інших НПА, – формуються загально-юридичні деонтологічні статуси та їхні особливості з приводу організації та формування юридичних, морально-етичних, фахових

якостей людей, які сприяють удосконаленню компетенцій, новацій, юридичної техніки та технологій з протидії конфліктів, організації проваджень слідчими, прокурорами, суддями, спрямованими на конструктивну співпрацю у досудовому, судовому та інших процесуальних провадженнях.

Список використаних джерел:

1. Новіков М. М. Об'єднання громадян в механізмі взаємодії держави та громадянського суспільства. Автореферат дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спеціальність 12.00.01. Харків: Харківський національний університету внутрішніх справ, 2002. 22 с. URL.: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0100835>.
2. Слепченко К. Legal Tech в Україні. URL.: <https://www.businesslaw.org.ua/legal-tech-in-ukraine/> (дата звернення до ресурсу 06.03.2021 року).
3. Всеукраїнський з'їзд юридичних клінік в Білоцерківському національному аграрному університеті. 4–5 жовтня 2019. URL.: <https://kubg.edu.ua/struktura/pidrozdili/yurydychna-klinika-6127-vseukrainskyi-zizd-iurydychnykh-klinik-v-bilotserkivskomu-natsionalnomu-ahramomu-universyteti.html> (дата звернення до ресурсу 09.03.2021 року).

А. С. Афанасьева,
студентка слідчо-криміналістичного інституту,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: *О. А. Лисенко,*
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ФЕНТЕЗИ-ЛІТЕРАТУРИ НА ОСОБИСТІСТЬ

Метою даної роботи є аналіз впливу сучасної фентезі-літератури на особистість читача та її значимість у контексті саморозвитку. Актуальність роботи полягає у зростаючій популярності жанру фентезі, і, відтак, посилення його впливу на суспільство.

Як і інша художня література, фентезі позитивно впливає на особистість та характер людини. Проте, на відміну від інших жанрів, фентезі властива – і є його характерною рисою – певна казковість, віра у краще. Саме позитивна, оптимістична налаштованість, не зважаючи на можливий трагічний контекст, грає провідну роль в особистісному розвитку.

Зайченко Ю. О. у своїй статті [2, с. 22] зазначає: «Герой як ключовий персонаж текстів фентезі є винятковою особистістю, наділеною такими позитивними якостями, як фізична (або магічна) сила, спритність, зовнішня привабливість, шляхетність, кмітливість, жертвність, доброта, милосердя, справедливість». Саме з цими характеристиками, вважає автор, хоче асоціювати себе читач.

У своєму есе «Чотири цикли» Хорхе Луї Борхес [1, с. 1] пише, що існує лише чотири одвічних історій. Одна з них – про пошук. «Це Ясон, що пливе за золотим руном, і тридцять персидських птахів, які перетинають гори, щоб побачити лик свого бога – Симвурга, що є кожна з них і усі вони разом». Більшість історій становлення героя є історіями пошуку. «Важить шлях, а не прибуття» – проголошує девіз Променистих Лицарів [3, с. 656]. Проте, згідно з тим же Борхесом, якщо раніше пошуки приводили до щасливого фіналу, то зараз результат завжди єдиний – невдача. «Ми не спроможні вірити в рай і ще менше – в пекло». Однак сучасні фентезі-сюжети спростовують це.

Шлях героя повен перешкод, загроз та страждань, але завершується завжди життєствердно. Способи подолання цих перешкод, сам факт їх подолання, спонукає читача вирішувати власні проблеми і, без сумніву, приводить до особистісного росту. Якщо у реальному житті часом важко помітити добро і світло, то фентезі демонструє їх відкрито.

Танська Наталія у своїй статті [4, с. 23] так пише про різноманіття фентезійних сюжетів: «Герої шукають пригод у ірреальному світі, де чаклунство – один із основних елементів. Проте сьогодні фентезі надзвичайно швидко розвивається, що його межі вже дуже складно визначити, тут можна знайти все: від простеньких дитячих оповідок до глибоко філософських історій про добро і зло, людяність, незламність».

Також перевагою фентезі вона вважає можливість виходити за рамки звичайності: «...можливість фантазувати, вириватися за межі реального, долаючи кордони буденності, є домінуючою. А головне, зовнішня нереальність і вигаданість сюжету, створені талановитим автором, іноді здатні розказати про життя, його проблеми та шляхи їх подолання більш реально, образно й влучно, ніж життєво правдива книга». Отже, такі риси, притаманні фентезі-літературі, як винятковість героїв, різноманітність сюжетів, зображення людських чеснот, мають позитивний вплив на особистість читача та спонукають до росту особистості. Будучи по суті варіаціями древніх казок, фентезі-історії дають імпульс для саморозвитку, прищеплюючи любов до світу, почуття відповідальності і – найголовніше – надії. «Казки на винні у дитячих страхах; не вони вселяють дитині думку про зло чи потворність – ця думка живе у ній, бо ж зло і потворність є у світі.

Казка вчить дитину лише тому, що чудовисько можна перемогти. Змія ми знаємо з народження. Казка дає нам святого Георгія» [5, с. 363].

Список використаних джерел:

1. Борхес Х. Л. Чотири цикли / пер. В. Кулагіна-Ярцева URL: <http://www.serann.ru/text/chetyre-tsikla-9220>.
2. Зайченко Ю. О. Герой фентезі як лінгвокультурний типаж: особливості та типологія. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Київ, 2017. Серія: Філологія. Педагогіка; вип. 10. с. 21–25.
3. Сандерсон Б. Шлях Королів / пер. А. Зорницький. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 1088 с.
4. Танська Т. В. Роль фентезі у формуванні світогляду підлітків. Матеріали інтернет-конференції Сучасна Українська фантастика. Черкаси, 2018.
5. Честертон Г. К. Вічна людина. Есе / пер. Трауберг Н. Л. Санкт-Петербург: Амфора, 2000. 541 с.

А. Р. Балибіна,
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: *Л. М. Сідак,*
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого, Україна

САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні, як ніколи, наше суспільство потребує якісної освіти, яка здатна забезпечити сталий розвиток його соціальної, економічної та політичної підсистем. Тому нехтувати новими перспективами, які надають нам сучасні технології, не можна. Зокрема, і можливостями дистанційного навчання, які сприяють адаптації освітнього середовища до сучасних умов.

Питання про те «бути чи не бути» дистанційній освіті вже не актуальне. Дистанційна освіта існує в усьому світі та займає соціально значуще місце в освітній сфері. Наприкінці 1997 року в 107 країнах діяло приблизно 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційного навчання, в 1997 р. становила близько 50 млн. осіб, у 2000 р. – 90 млн. осіб, а за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн. осіб [2; с. 65].

У березні 2020 року через розповсюдження вірусу Covid-19 всі країни почали запроваджувати карантинні заходи, що призвело до закриття на невизначений час усіх навчальних закладів. І вони були змушені перейти на дистанційний навчальний процес.

Розвиток дистанційного навчання в нашій країні не відповідає вимогам інформаційного суспільства, що прагне інтегруватись у європейську спільноту [1]. Звісно, Україна відстає від розвинутих країн в застосуванні технологій дистанційного навчання, також відсутня нормативно-правова база, яка б регламентувала і забезпечувала діяльність навчальних закладів у напрямку впровадження дистанційної освіти як рівноцінної форми навчання з очною та заочною.

Після послаблення карантину у світі стало зрозуміло, що людство перейшло на нову стадію розвитку, де дистанційне навчання буде відігравати велику роль. Багато людей не готові до повноцінного самостійного опрацювання навчального матеріалу. Ось, наприклад, були проведені дослідження студентських груп у різних українських вищих навчальних закладах, де результати показали, що тільки близько 20–30 % студентів перших курсів мають достатній рівень сформованості навичок самостійної пізнавальної діяльності, а 15% першокурсників взагалі не мають схильності до самостійних дій. Також якщо процес дистанційного навчання буде погано організований, а навчальний матеріал нецікавий для студента, то він може втратити будь-яку мотивацію до навчання. Але незважаючи на ці проблеми, кількість студентів, що здатні і бажають навчатись за дистанційними технологіями, вже зараз досить велика і зростає дуже швидко.

Дистанційна освіта має певні переваги перед іншими формами навчання. Здобувач освіти може навчатися у зручний для нього час, у звичному темпі та обстановці. Крім того, практично не виходячи з дому, можна підтримувати регулярний контакт з викладачем за допомогою сучасних технологій, відеозв'язку та одержувати навчальний матеріал в електронному вигляді. Але можливість навчатися у зручний час може перетворитися на відкладання завдань на потім. Саме тому дистанційна форма навчання потребує особливої самоорганізації, самоактуалізації та вміння розраховувати свій час.

Дистанційне навчання дає нові можливості для саморозвитку студентів, до того ж вимагає сформованості у них високого рівня мотивації та самодисципліни. Адже дистанційне навчання передбачає зміщення

акценту на самостійну пізнавальну діяльність студентів. Для того щоб студент повністю «включився» в процес навчання недостатньо щоб поставлені перед ним навчальні завдання були зрозумілі студенту. Потрібно прагнути того, щоб ці завдання набули значимості для студента, стали внутрішньо прийнятими ним. Тому проблема навчальної мотивації студентів повинна вирішуватися комплексно. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Звісно, система дистанційного навчання має і недоліки. По-перше, неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. По-друге, не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі Інтернет зв'язку. По-третє, при такому навчанні зникає безпосередній контакт між викладачем та студентом. Ще при тривалому дистанційному навчанні студент перестає правильно формулювати свої думки, висловлюватись та проводити дискусійне обговорення. Разом з тим, така форма навчання потребує свідомого і мотивованого підходу до отримання освіти.

Сучасна освіта повинна забезпечувати підготовку фахівця, який у подальшу буде орієнтувати свою діяльність самоосвіту й саморозвитку. Здобувач освіти може вирішувати складні завдання лише за умови самоосвіти й самовиховання впродовж навчання у закладі вищої освіти, оскільки саме у студентському віці (17–23 роки) внаслідок психологічних особливостей у молоді найбільш активно виявляється потреба у самовираженні, самоствердженні й самореалізації. На цей період життя людини припадає найбільш інтенсивний розвиток інтелектуальних, моральних та фізичних можливостей, молода людина прагне самовдосконалення, саморозвитку.

Отже, дистанційне навчання має досить широкий спектр перспектив. Дистанційна форма навчання дає можливість створювати систему масового безперервного самонавчання та саморозвитку, оперативно реагувати на потреби суспільства.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>.
2. Татарчук Г. М. Институционализация дистанционного обучения: социологический аспект. *Образование*. 2000. № 1. С. 63–72.

А. С. Білоус,

студентка міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник: О. А. Лисенко,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ЗНАЧЕННЯ МОВИ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У ХХІ столітті людина змогла опанувати багато наук, дослідити незрозумілі природні явища, винайти безліч новітніх технологій та створити нову модель інформаційного суспільства. Але, на думку багатьох філософів, людині ще не вдалося пізнати свою сутність та досягти досконалості. Для цього ще потрібно пройти шляхом тривалих аксіологічних пошуків. Найважливішим кроком, який би наблизив людину до реалізації її розумових та духовних можливостей – саморозвиток. Адже «неосмислене життя не варте того, щоб його прожити», – наголошував іще Сократ.

Уважається, що саморозвиток саме і полягає в осмисленні життя, обранні пріоритетів, досягненні цілей. Для того, щоб людство продовжувало крокувати до нових звершень, кожна людина повинна почати свідомо самовдосконалюватись та підвищувати свій рівень духовної культури. Існують різні джерела аксіологічного пошуку особистості. Одним із таких є мова. Саме вона ідентифікує людину як громадянина певної держави, представника нації, учасника суспільних відносин. Частіше за все комунікація відбувається через мову, тож саме завдяки їй людина інтегрується в суспільство. Мова – це інструмент, за допомогою якого людина розвивається та пізнає світ. Саме вона є засобом формування та становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів і визначає форму буття «мовної особистості» – узагальненого образу носія мовної свідомості, національної мовної картини світу, мовних знань, умінь і навичок, мовних здатностей і здібностей, мовної культури і смаку, мовних традицій і мовної моди [1].

Багато років українська мова без упину бореться з таким явищем, як суржик. Причиною цього є певний регіональний колорит. Зокрема відома українська поетеса Ліна Костенко вважає суржик однією з найактуальніших проблем нашої країни: «Не додає Україні престижу і мова її громадян та політиків. Про це буде в окремій розвідці, а зараз тільки скажу, що давні греки тих, хто погано говорив грецькою, уважали

варварами. В цьому сенсі у нас суспільство майже всуціль варварське. Ні справжньої української мови, ні російської» [2]. Якщо кожен громадянин зможе вільно висловлюватися державною мовою, то це значно наблизить українську націю до самоідентифікації та сприятиме об'єднанню суспільства, яке тривалий час було розділене історичними обставинами, але століттями доводило свою приналежність до єдиного українського народу.

Мова здатна як об'єднати так і розділити людей. На думку науковців, від мови залежить тип мислення людини. Саме тому можна помітити так багато розбіжностей між менталітетами різних народів – люди по-різному сприймають та синтезують інформацію. Отже, у ХХІ столітті, коли таким важливим є міжнародне співробітництво, вивчення мов набуває нового актуального значення. Воно розвиває навички комунікації, мобільності, вирішення поставлених завдань та вміння пристосуватися до будь-якої ситуації. Як правило, чим красномовніше та зрозуміліше людина висловлюється, тим швидше й точніше вона досягає своєї мети. Тому велике значення має вдосконалення своїх знань з мови не лише за правилами нового правопису, а й вмінням виступати перед аудиторією.

Популярною течією саморозвитку стало ораторське мистецтво, яким прагнуть оволодіти представники різних соціальних груп, професійних сфер та вікових категорій. Але найважливішу роль уміння говорити відіграє в медійній сфері. Сучасна мовна практика демонструє активні процеси дифузії стилів, переформування жанрів, що спричиняє зміни в самій структурі стилів. На перший план виходить індивідуалізація мови журналіста-коментатора, пошуки нових засобів впливу на слухача, глядача [3].

Крім цього, головним завданням медіа є формування суспільної думки. Найчастіше засобом впливу на маси є мова. Тому держава намагається вирішити мовне питання шляхом уведення української мови як обов'язкової в медійній сфері. Так, закон «Про мовні квоти на телебаченні» викликав широкий резонанс та неоднозначне сприйняття суспільством. Однак, слід зазначити, що такі радикальні заходи спрямовані на поширення української мови серед усіх верств населення та в першу чергу на захист української мови як державної. Перегляд телепередач українською підштовхне громадян, які не можуть нею вільно висловлюватися, до саморозвитку через вивчення мови. Завдяки телебаченню вони матимуть змогу частіше сприймати літературну мову на слух та поповнювати свій запас лексики.

Отже, мова відіграє провідну роль у формуванні особистості та самоідентифікації індивіда в суспільстві. Вона впливає на всі сфери життя та є основним джерелом комунікації. Тому вивчення мови є важливим та невід'ємним елементом саморозвитку людини.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко С. Я. Мова й українознавчий світогляд: Монографія. К.: НДІУ, 2007. 444 с.
2. Костенко Л. В. «Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала» / Психологія і суспільство. – 2015, № 1. – С. 6–15.
3. Струганець Л. В. Поняття «мовна особистість» в україністиці / Культура слова. № 77. – 2012.

А. О. Іщуків,

студент факультету адвокатури, Національний юридичний

університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник: О. О. Гізімчук,

асистент кафедри культурології, Національний юридичний

університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Аналізуючи сучасне суспільство, різні дослідники визначають його нову стадію розвитку як перехід у новий цикл цивілізаційного розвитку людства, світ «технологічної культури», але найбільш поширеним є дефініція сучасного суспільства як суспільства інформаційно-інноваційного.

Актуальна тема формування інформаційного суспільства не раз висвітлювалася в роботах українських і закордонних авторів. Узагальнюючи думки різних дослідників, можна сказати, що інформація та інновації є найважливішими ресурсами розвитку сучасної цивілізації, яка вже вступила в період постіндустріального розвитку і досягла його пікової фази – інформаційно-інноваційного суспільства.

Розвиток інформаційно-інноваційного суспільства вимагає формування відповідного типу особи. Суб'єктом, що формує таке суспільство, є сама особа. Об'єктивні й суб'єктивні чинники, що змінюються, формують новий тип особи з точки зору соціального майбутнього. Від такої особи вимагається почуття нового, прогностичне орієнтування на майбутнє, у неї мають бути інші (відмінні від необхідних у ХХ ст.)

особові та професійні компетенції, інша система цінностей, інша культура, тип свідомості, світогляд, роль яких зростає як в умовах кризи, так і перехідного стану суспільства.

Беручи до уваги те, що розвиток суспільства стимулює процеси передачі, накопичення і запам'ятовування інформації, та, як наслідок, й до збільшення її обсягу, інноваційні технології змінюють якість культури, а в сучасних умовах є основою якісних змін культурно-інформаційного простору. Водночас збільшується потреба в нових засобах комунікації, що призводить до надлишку інформації й появи інформаційних бар'єрів. Такі бар'єри зазвичай виникають як захисна реакція індивіда на будь-які спроби змінити налагоджені протягом тривалого періоду його життя підвалини. Звичайно, проблема неоднозначна і багатогранна. В даному випадку вона обумовлена перенавантаженнями, пов'язаними зі стрімким технологічним процесом і впровадженням інновацій.

Сутність інформатизації передусім полягає в якісному зростанні об'єму духовно-культурної, політичної, технічної, наукової, побутової, правової та економічної інформації, необхідної для вирішення соціально-економічних, науково-технічних, побутових і культурних проблем [1, с. 165].

У зв'язку з цим формується головний соціальний конфлікт, який поширюється на все суспільство, а не на окремі його сегменти. Він формується як протест, боротьба за право самовизначення людини в умовах тиску глобальних соціальних структур, як самозахист, як захист свого «я», ідентичності та унікальності особи. У цих умовах посилюється значущість потенціалу особистості, необхідного для її реалізації в найрізноманітніших аспектах життєдіяльності [2, с. 4].

Розвиток інформації й, як наслідок, розвиток технологій накладають значний відбиток на внутрішній світ людини. В умовах інформатизації суспільства інформаційні технології стають одним з найважливіших інструментів формування потреб, інтересів, поглядів, ціннісних установ, й, нарешті, інструментом впливу на світогляд людини в цілому, механізмом виховання і навчання [3, с. 3].

Констатуючи той факт, що у сучасному світі саме інформаційний вплив на людину і суспільство виходить на перший план, розвиток техніки і технологій накладають значний відбиток на внутрішній і зовнішній світ людини, що відбивається й на рівні її інформаційної безпеки і захищеності. Адаптація людини до сучасного інформаційно-інноваційного середовища – процес досить складний і багатогранний, оскільки віртуальний і реальний світи в ньому тісно переплетені, і без володіння певною інформаційною культурою в них легко загубитися.

З іншого боку, інформатизація суспільства має свої переваги. Слід зазначити, що людина одразу не народжується особистістю, вона нею стає в процесі свого індивідуального та культурного розвитку. Людина формує особистісні якості, долучаючись до соціального досвіду і ціннісних орієнтацій суспільства, в якому вона живе. Завдяки розвитку системи освіти, можливостей комунікації, масової інформації, модернізації технологій, інтенсивного процесу інформатизації суспільства на базі електронних засобів, з дитячих років людина отримує набагато більше різноманітної інформації, ніж будь-коли в минулому, а це створює додаткові можливості для її особистісного зростання.

При розгляді впливу інформатизації на особистість слід згадати ще й таку рису людини, як креативність. Креативна особистість набуває аспекти значущості та необхідності. Це означає, що під впливом інформаційних процесів, тільки креативна особистість здатна генерувати отриману інформацію і перетворювати її в знання [4, с. 2].

Водночас формування інноваційної культури особистості проявляється як суспільно обумовлений процес. Серед його умов важлива роль належить навчанню. Навчання сприяє засвоєнню соціального досвіду, створення внутрішніх умов розвитку. Навчання не зводиться до засвоєння та інтеріоризації, воно включає подальшу переробку засвоєного, систематизацію, що приводить до цілісних змін особистості, виникненню нових спонукань до певної діяльності.

Центральною ланкою у формуванні інноваційної культури є розвиток мотиваційних основ особистості – потреб, бажань, прагнень і намірів, що спонукає особу до пошуків вдосконалення способів і засобів їх задоволення. Від того, як сприймає людина інновації, нововведення, залежить наявність самого процесу формування інноваційної культури.

Отже, інформаційно-інноваційне суспільство набуває нових рис, де першочергове значення мають знання, досвід і система цінностей особистості. У зв'язку з цим посилюється актуальність і значимість потенціалу особистості, необхідного для її реалізації в найрізноманітніших галузях життєдіяльності в епоху інформаційного суспільства. Як відомо, потенціал особистості – здатність людини до множення своїх внутрішніх можливостей, в першу чергу – здатність до розвитку. Отже, в сучасному суспільстві доля кожної конкретної людини багато в чому залежить від її інформаційної культури, яка призводить до трансформації багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, привносить істотно нові риси в суспільне життя, сприяє справжньому осягненню самої себе, свого місця та ролі в навколишньому світі і історії.

Список використаних джерел:

1. Фролов І. Т. Філософський енциклопедичний словник. Москва, 1991. – 719 с., с. 165.
2. Арушанян Л. Л. Проблеми реалізації потенціалу особистості в інформаційному суспільстві. Краснодар: КрУ МВД, 2009. – 9 с., С. 4.
3. Федорова О. Н. Психологічна безпека особистості в новому інформаційному суспільстві. Владивосток: МГУ ім. Невельського, 2011. – 14 с., С. 3.
4. Бобров А. Н. Креативна особистість в контексті інформаційного суспільства. Ростов-на-Дону: ЮФУ, 2014. – 5 с., С. 2.

А. С. Кабанець,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ВІРТУАЛЬНА МОВНА ОСОБИСТІСТЬ

Технічний прогрес призвів до того, що наприкінці ХХ століття з'явилися нові методи спілкування. Інтернет став досить популярним та зараз дає можливість для віртуального спілкування індивідів. Ця платформа дає змогу обміну думками, самореалізації, впливу на думки інших та розваги. Таким чином, глобальна мережа перетворилася на місце життєдіяльності людей, де вони створюють свій унікальний образ, який підкреслює їхню індивідуальність і вподобання.

Тема віртуальної мовної особистості доволі актуальна, адже Інтернет зараз займає невід'ємне місце в житті людини. Значна частина людської комунікації переміщається в новий вимір – віртуальну реальність. Мовна особистість має безмежні можливості самореалізації в мережі Інтернет, як результат – народжується феномен віртуальної мовної особистості, тобто віртуального образу. Він являє собою одну з уособлень індивіда, яка відрізняється від реальної соціальної особистості тим, що створюється і функціонує за допомогою технічної системи, має свободу дії та слова, але не існує поза вербальним втіленням. Віртуальна особистість – це поєднання образу, що сформувався у фантазії індивіда, та реально існуючою людиною. Вона має чітку мету, задля якої пристосовується до віртуальної реальності, обираючи необхідний стиль комунікації. Спілкування є завжди двобічним процесом, впливає на мовну особистість. Науковці вважають, що «Інтернет-комунікація є революцією не тільки в технологічному і соціальному плані, а й у лінгвістичному». Новий вид комунікації привів до збагачення мови, вводячи багато нових і специфічних термінів. Інтернет користувач сам може обирати стиль мовлення, методи, для привернення уваги в залежності від тієї мети, яку переслідує. Залежно від цього він вибудовує свою поведінку й обирає певну комунікативну стратегію. Позитивною рисою є те, що людина, яка отримала повагу у віртуальному середовищі, починає почувати себе більш впевнено і в реальному світі. Індивід у віртуальному просторі також може зберегти анонімність, застосовуючи різноманітні ніки або псевдоніми. Вони допомагають людині самоідентифікуватися, заявити про свій образ. Але іноді таке розділення веде до зникнення межі між реальним і віртуальним, що призводить до псевдо ідентичності [2], [1].

Інтернет надає можливості самопрезентації та самовираження. Характер комунікації впливає на специфіку жанрів, в рамках яких здійснюється спілкування. Зараз завдяки Інтернет простору традиційні жанри отримують новий зміст та утворюються нові. Жанр блогу – це віртуальна версія особистого щоденника, яка є трансформацію таких літературних жанрів, як сповідь, біографія, автобіографія. Блоги характеризуються змішанням літературного і розмовного типу мовлення, наявністю іншомовних і просторічних елементів, спрощення словосполучень [3].

Будь-який користувач Інтернету так чи інакше є носієм мови і має здатність до комунікації з іншими членами мережі, отже, його можна назвати мовною особистістю. З одного боку, комунікація в мережі відбувається виключно в письмовій формі, за допомогою тексту з елементами графіки, анімації. З іншого боку, Інтернет є фіксацією усного мовлення, яка має певні особливості: спонтанність, квапливість, спрощеність, невідповідність і моментальність. Тому повідомлення можуть містити порушення граматичних норм, відмова від використання заголовних літер, розділових знаків, використання великої кількості скорочень. Відбувається стирання меж між неформальним та формальним спілкуванням. Завдяки спілкуванню в мережі з'являються нові форми вираження емоцій: використання великих літер для означення крику, «смайликів», вербального описання емоційних станів. З іншого боку, пунктуаційні норми часто ігноруються, а розділові знаки можуть використовуватися не за своїм прямим призначенням, а як засоби

вираження емоційного стану. Наприклад, велика кількість крапок може означати повільний темп мови, а якщо йдуть підряд коми – навпаки швидкий. Також можна спостерігати використання аббревіатур або акронімів, скорочення або усичення. Спілкування в Інтернеті має літературно-розмовний тип мовлення – поєднання, з одного боку, кодифікованої літературної мови, з іншого – некодифікованої розмовної мови. Тому можна спостерігати порушення літературних норм у мережевому спілкуванні. У віртуальній комунікації мовна особистість звільняється від сформованих в реальному житті соціальних стереотипів і психологічних комплексів шляхом формування віртуального образу [3], [1].

Отже, мовна особистість отримує безмежні можливості самореалізації в Інтернеті. У зв'язку з цим спостерігається поява нової форми особистості – віртуальна особистість. Її поведінка передбачає встановлення відносин з віртуальним співрозмовником за допомогою мережі, уявлення аватара, мовних і немовних засобів віртуальної комунікації. Оскільки комунікація відбувається дистанційно й зовнішні характеристики учасників комунікації залишаються прихованими, кожен користувач мережі сам вирішує, яку інформацію про себе надавати, і лише він один знає, наскільки вона є правдивою. Це дає можливість бути іншим, не загнаним у рамки наявних у реальному житті обставин або обмежень.

Список використаних джерел:

1. Віртуальна мовна особистість як феномен Інтернету / Т. Храбан // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка]. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. 138. С. 258–262.
2. Функції мовної особистості у віртуальному дискурсі (на матеріалі німецької мови) / І. О. Велика // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія. 2017. Вип. 17. С. 104–109.
3. Косякова, Я. С. Языковая личность в Интернете / Я. С. Косякова, В. Р. Ткачева. Текст : непосредственный // Молодой ученый. 2017. № 22.1 (156.1). С. 19–23.
4. Виртуальная языковая личность в пространстве блог-дискурса/ Гермашева Т. М. // Рецензируемый, реферированный научный журнал «Вестник АГУ». Выпуск 2 (140) 2014 Стр. 39–43.

*К. Кварацхелія,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ОСОБИСТІТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА. МІЖ МОЖЛИВОСТЯМИ САМОРОЗВИТКУ І РИЗИКАМИ САМОРУЙНАЦІЇ

У сучасних умовах людство не може уявити своє існування без інформаційного простору. Щодня з'являються нові шляхи передачі інформації, які стають більш зручними та доступними. Інформаційні технології вже стали займати невід'ємну частину життя кожної людини і їхній вплив на формування думок та взагалі такого поняття як особистість є величезним. Отже, метою цієї роботи є з'ясування впливу інформаційного суспільства на особистість та його основних характеристик. Загалом під поняттям «інформаційне суспільство» розуміють сучасне суспільство, у якому на достатньо високому рівні розвинена інформаційна культура.

На думку В. М. Бебика, головними його характерними рисами суспільства є: здатність якісно продукувати всю необхідну для життєдіяльності суспільства інформацію; наявність розвинутої інформаційної інфраструктури; високий рівень доступності для всіх його членів необхідної інформації; велика частка працездатного населення, що працює в інформаційному секторі економіки [1]. У XXI столітті змінився характер соціальної взаємодії та комунікації. З'явилася єдина мережа Інтернет, завдяки якій можна легко здобути недоступні раніше обсяги даних, використовувати та передавати їх.

Сучасні технології настільки поєдналися з буденністю, що стає не помітним їх вплив на поведінку особистості. Одним з наслідків інформатизації є процес глобалізації культури, через що можуть істотно змінюватися цінності та погляди на життя. Також, слід зазначити, що через велику кількість різноманітних інформаційних джерел, складним постає завдання вміти розрізняти дійсно вагомі, потрібні та правдиві дані від тих, що не несуть у собі ніякої цінності. На думку Н. Семенюк, інформаційна культура особистості – одна зі складових загальної культури людини; сукупність інформаційного світогляду та системи знань і умінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність на оптимальне задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій. Вона найважливіший чинник успішної професійної та непрофесійної діяльності, а також соціальної захищеності особистості в інформаційному суспільстві.

Також, як зазначає Н. Семенюк, важливою ланкою, що поєднує всі компоненти інформаційної культури є інформаційний світогляд. Інформаційний світогляд – система узагальнених поглядів на інформацію, інформаційні ресурси, інформаційні системи, інформаційні технології, інформатизацію, інформаційне суспільство та місце людини в ньому, на ставлення людей до навколишнього інформаційному середовищі, а також обумовлені цими поглядами їх переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності [2]. Якщо володіти цими знаннями та правильно поводитися з такою характерною особливістю нашого століття, як інформація, то можна уникнути негативних наслідків цього ресурсу.

Отже, інформаційні технології стали однією зі складових буття особистості. Безумовно інформатизація є благом, яке відкриває для неї неймовірні можливості, що здавалися нереальними нещодавно, але необхідно пам'ятати, що цей інструмент слід використовувати розсудливо з метою саморозвитку, а не саморуїнації.

Список використаних джерел:

1. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. // «Інформація і право», № 1(1) / 2011. – С. 41–49.
2. Семенюк Н. Необхідність інформаційного супроводу освіти впродовж життя // Гілея: науковий вісник. – 2013., № 78. – С. 294–298.

*П. П. Кваша,
студент слідчо-криміналістичного інституту,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ЦІННІСТЬ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кінець XX – початок XXI століття – це час бурхливого розвитку технологій, які повністю змінили життя людей. Наслідком інформаційно-комп'ютерної революції стало виникнення в середині 80-х років XX століття інформаційного суспільства, в якому ми зараз живемо.

Інформаційне суспільство – наслідок інформаційно-комп'ютерної революції, основою якої є інформаційна технологія, яка базується на автоматизації та роботизації усіх сфер та галузей економіки й управління тощо. Така технологія забезпечує кожній особі будь-яку інформацію і знання та зумовлює радикальні зміни в системі суспільних відносин, забезпечує найбільший прогрес і свободу людини, можливості до самореалізації [1].

Суспільним ідеалом визнається людина, що здатна самостійно управляти інформаційними потоками у мінливому середовищі, здобувати й структурувати інформацію, перетворювати та надавати їй форму знання. Такий вид активності та її специфічна організація мають за основу перетворення й конструктивне ставлення до змін як атрибуту життєдіяльності, а це, насамперед, передбачає наявність у особистості здатності до креативності [3].

Виникнення інформаційного суспільства спричинило переосмислення ролі особистості в суспільстві, а також цінності її саморозвитку в умовах доступності величезної кількості інформації.

Саморозвиток – це усвідомлений і керований особистістю процес, в результаті якого відбувається удосконалення розумових, моральних якостей людини, розгортання її індивідуальності.

В умовах доступності інформації виникає питання стосовно потреби в постійному саморозвитку, адже будь-яку інформацію можна отримати «в один клік».

Саморозвиток людської особистості є цінністю у будь-яку епоху і в будь-якому суспільстві, адже забезпечує прогрес людства. Але якщо розглядати цю цінність не в двовимірній системі, де як координати виступають «величина» її реалізації та час, витрачений на неї, а додати ще третю координату – духовність як вищий рівень саморегуляції, то далеко не кожен саморозвиток буде мати місце в такій системі [4].

Проблема в тому, що відповідальність за включення цієї третьої координати несе тільки особистість і суспільство з його постмодерним світоглядом і ціннісною позицією. В умовах відсутності єдиної абсолютної істини (єдиного критерію правильності суджень, релятивізму і суб'єктивізму стосовно основоположних цінностей, зламу традицій, детермінації спрямованості особистості її внутрішньою свободою, акцентування на особистісному самовираженні, високої індивідуалізації цінностей, домінування особистісного над соціальним тощо) саме на особистісну свободу людини покладається основне

духовно-ціннісне навантаження, що, передусім, розкриває значення цінності саморозвитку в сучасному суспільстві [4].

У той же час зазначена цінність є однією з «найуразливіших», оскільки будується на розгортанні родової здатності людини, природної потреби, ключової характеристики особистості та підлягає у процесі свого формування всіляким негативним впливам з боку сучасного соціуму (вплив квазідуховних цінностей, віртуального середовища, маніпуляція засобами ІКТ тощо).

«Вразливість» цінності саморозвитку особистості обумовлена і змінами в ієрархізації духовних і соціальних цінностей суспільства та ціннісних орієнтацій індивідуальної свідомості. Відхід від визнання так званих традиційних загальнолюдських цінностей як абсолютних, що повинні перебувати на вершині ієрархії цінностей (це визнання є актом вільного вибору самого суб'єкта), несе в собі ризик підміни ціннісної основи суспільства квазідуховністю. Між тим, тільки визнання свободи вибору особистості у створенні і реалізації цінностей може привести до вищих рівнів її духовного розвитку. З цього приводу Д. О. Леонтьев зазначає, що там, де є ієрархія і зумовленість, там не може бути самостійного вибору особистості, реальної свободи, а, відтак не може бути істинної духовності [5].

В нових умовах змінюється підхід до саморозвитку. Його основними тенденціями є: збереження і розвиток творчого потенціалу людини з урахуванням можливостей впливу нової творчої професійної освіти на підвищення ефективності, конструктивності, структурованості та привабливості гуманітаризації інформаційної освіти; проектування людської діяльності як побудови іншого, відмінного від нашого, суспільства; формування світогляду, побудованого на багатокритеріальності рішень, терпимості до інакомислення й моральної відповідальності за свої дії; розвиток міждисциплінарних зв'язків; гармонізація, системність інтелектуальної діяльності, що передбачає поєднання образного, логічного й індуктивного мислення [2].

Отже, специфіка сучасного світу вимагає не тільки наявності саморозвитку як такого, а ще і його постійності. Саморозвиток має бути націлений не тільки на отримання знань, а й на формування потреби в безперервному, самостійному оволодінні ними, творчого підходу до цих знань протягом усього життя.

Список використаних джерел:

1. Лукіна Н. П. Інформаційне суспільство: стан і перспективи соціально-філософського дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/lukina.htm>. С. В. Мочерний. Економічна енциклопедія, у трьох томах. 2000, 642 с.
2. Корнейчук Б. В. Криза механістичної цінності в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://labecon.spbstu.ru/?issue_id=26&id=26.
3. Пісчіков В. С. Квазідуховність як перетворена форма духовності / Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць / Криворізьк. держ. пед. університ; відп. ред. Я. В. Шрамко. – Кривий Ріг: Вид. дім, 2006. – Вип. 7. – С. 12–22.
4. Черняєва Т. В. Мотивація саморозвитку особистості. Полігнозис, 2003. 22 с.

В. В. Ковтун,

студент факультета адвокатури,

Національний юридический університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Научный руководитель: Л. Н. Сидак,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,

Національний юридический університет імені Ярослава Мудрого, Україна

САМОРАЗВИТИЕ – СРЕДСТВО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ МАНИПУЛЯЦИЯМ

«Чем меньше знаешь, тем легче тобой управлять».

Л. Кэрролл, «Алиса в стране чудес»

Общество – сложнейший институт человеческой организации, специфику которого определяют отношения людей и их взаимодействия. Многие науки изучают его структуру, законы и функционал, но основой коммуникации в этой системе являются знания психологии. Именно она изучает основы психики индивидов, их взаимодействия, законы совместной деятельности. Манипуляция – феноменальное искусство, которое применяется, когда обычным логическим убеждением нельзя уговорить человека сделать необходимое действие, используя разные скрытые приемы влияния.

Согласно толковому словарю Ожегова, «манипуляция – подделка, махинация» [1]. Действительно, манипуляция – это обман человека, для достижения своих целей. Как говорил известный американский педагог и писатель Дейл Карнеги: «Самый лучший способ заставить человека что-то делать – это сделать так, чтобы он сам захотел этого». Научное определение данного феномена звучит так: «Психологическая

манипуляция – тип социального воздействия или социально-психологический феномен, представляющий собой стремление изменить восприятие или поведение других людей при помощи скрытой, обманной и насильственной тактики в интересах манипулятора».

Основные требования, предъявляемые к успешной манипуляции: ловкость и искусность приёмов влияния; неявный, скрытый характер влияния; сохранение иллюзии независимости у объекта манипулятивного влияния; превращения объекта манипуляции в податливое и послушное орудие; отрицательная оценка манипулятивного влияния [2].

Характерной чертой манипуляции считается то, что невозможно сразу выявить её обстоятельства. Зачастую индивид осознает, что принимал решение и действовал в посторонних интересах через весьма длительный период времени. Основными приемами манипуляции считаются ложь и обман. В случае, если у человека что-то отобрали или заставили сделать с применением насилия, то в такой ситуации это никак не может расцениваться как манипуляция. Но в случае, если индивид, с помощью скрытых психологических приёмов, по своей воле сделал то или иное действие, тогда это классифицируется как психологическая манипуляция.

Американский психолог и психотерапевт Эверетт Шостром выделил ряд причин, из-за которых манипуляции становятся возможными: 1. Недоверие как к себе, так и к другим, которое приводит к бесконечному стремлению осуществлять контроль ситуации, управлять ей. 2. Замена любви, которую сложно получить, властью, которой можно получить насильственным путем. Тут есть место лжепостулату: чем человек совершеннее и лучше, тем он достойнее любви. Многие люди соглашаются вместо признания-любви получать признание-подчинение. 3. Манипуляция людьми нередко возможна благодаря пассивности ее объекта. Основной причиной данной манипуляции является чувство беспомощности перед жизненными неурядицами. 4. Желание скрыться от открытого общения и страх перед межличностными контактами. Такому человеку свойственно прятать себя настоящего за маской различных неестественных эмоций. Он может прятаться за распространенными шаблонами поведения или за этикетом. 5. Желание получить одобрение всех, для заполнения отсутствия внутренней уверенности в верности своих действий и состояний. Так, человек пытается различными способами получить одобрение окружающих [3].

Как и всякий феномен, манипуляция может иметь и полезные свойства. Происходят такие ситуации, когда это искусство необходимо применить в целях достижения действительно необходимой и полезной цели. Например, в деятельности адвокатов допустима манипуляция сознанием и законодательством для того, чтобы оказать помощь клиенту. Также этот феномен может использоваться в политике для принятия жизненно необходимых решений для страны и населения, при наличии конфликта интересов разных политических сил и иных элементов.

К сожалению, много манипуляторов психически неполноценны, эмоционально, а главное, морально не здоровы и действуют во вред человеку, забирая силы, ресурсы и время. Как же противодействовать манипуляторному влиянию?

Одним из таких «щитов» является саморазвитие – первая фундаментальная преграда манипулятора. Целью этого исследования является рассмотрение некоторых самых популярных и эффективных методов психологической манипуляции, и нивелирующего воздействия на них саморазвития личности.

Самым распространенным и простым видом манипулятивного влияния является манипуляция с помощью стереотипов и стандартных механизмов действия. Суть этого приёма заключается в том, чтобы найти у человека некий «спусковой крючок», который запустит стандартный механизм действия. Это может быть какой-нибудь стереотип или же любая другая «записанная» модель поведения, чтобы использовать её в корыстных целях. Для иллюстрации этого приёма необходимо обратиться к этологии. Ярким примером могут послужить птицы зарянка и варакушка. В 20 веке были проведены эксперименты, которые показали, что самец зарянки может начать атаковать просто пучок красных перьев, воспринимая его как соперника, в то время как идеально сделанное чучело, но без красных перьев, он просто игнорировал. Аналогичные результаты были получены с варакушкой, только в этом случае спусковым крючком был голубой оттенок перья на грудке.

В случае с людьми, прекрасным примером может служить стереотип «дорогое = хорошее, качественное». Представим двух покупателей, которые пришли выбирать классический костюм. Первый, обычный среднестатистический человек, которому чуждо саморазвитие, будет выбирать самым легким способом, чтобы избежать лишней эмоциональной и интеллектуальной нагрузки. Он просто пойдет по стереотипу «чем дороже, тем лучше», не задумываясь о том, чтобы больше узнать о предлагаемых товарах. Второй же, «умный» покупатель, который ознакомлен с приемами маркетинга, способен определить качество костюмов, выбирает товар проверяя его, а также ориентируясь на соответствие цены и потребительских свойств. Он же выберет костюм, который не сильно ударит по его кошелек, не будет ориентироваться на бренд, но при этом купленный им товар будет качественным. Из этого мы можем сделать вывод, что именно достаточное совершенство личности помогает нам не идти на поводу у стереотипов, а включать

критическое мышление, чтобы избежать манипуляторного влияния маркетологов. Если бы на это были способны птицы, то они бы вряд ли атаковали пучки перьев, принимая их за врагов.

Следующий интересный прием – это подмена понятий и образов. Чтобы влиять на человека таким способом, необходимо внушить ему, что какой-то термин или какое-то событие неприемлемо, а взамен пропагандировать внедрение того, к чему общество относится нейтрально, вызывая реакцию следования за массами. После того, как массы начинают лояльно относиться к замене, можно создать необходимое отношение к тому, что должно вызывать здоровое отвращение. Чаще всего таким видом управления пользуются СМИ и политики. История полна многими случаями таких манипуляций. Один из самых ярких это отношение к людям нетрадиционной сексуальной ориентации. Сейчас их уважают, оберегают и даже разрешают проводить парады, но если вернуться к истокам этого вопроса, то всё кажется не так красочно. Первоначально однополые отношения считались психическим отклонением и лечились, к таким людям использовался термин «педерастия – половое извращение, мужской гомосексуализм» [1]. Потом у масс стали постепенно менять отношения к ним с помощью СМИ, заменяя на термин «геи» и взывая к толерантному отношению. Итого получилось так, что теперь психически больные люди стали уважаемыми членами общества. Кому это выгодно? Вопрос остается открытым. Следующим примером служит война между Украиной и Российской Федерацией. Во всём мире это классифицируют как войну, кроме РФ. С помощью средств массовой информации, власти России подменили понятие «война» на понятие «миротворческая миссия для спасения русскоговорящих» и это сработало. Многие граждане в это поверили и активно защищают эту идею. Для того, чтобы противодействовать такому влиянию также помогает саморазвитие, ведь оно включает не просто наличие знаний, но также наличие логического и критического мышления. Человек, который постоянно развивается, прежде чем сделать выводы, соберёт и проанализирует достоверные факты.

Действенным методом манипуляции есть «метод потому что». Его квинтэссенция заключается в том, чтобы после озвученного желанного действия добавить «потому что», а потом озвучить небольшое объяснение, при этом не обязательно, чтобы оно было обширным и точным. Интересный социальный эксперимент провела гарвардский психолог Эллен Лангер. Ей нужно было сделать ксерокс 5 страниц текста в библиотеке вне очереди. Когда она говорила «потому что» и объясняла почему ее нужно пропустить, ее пропустило 94% людей, когда же она этого не делала, то процент падал до 60. Такой манипуляции тоже можно противостоять с помощью саморазвития: развитый человек способен критически оценивать ситуацию и принимать взвешенные решения, не смотря на использование «потому что».

Тонким и сложным механизмом воздействия на человеческое сознание служит приведение к умозаключению. Чтобы индивид исполнил волю иного субъекта в плоскости его целеустановки, нужно пройти несколько этапов. Во-первых, подстроить необходимое действие под ситуацию. Во-вторых, максимально усложнить эту ситуацию. Далее нужно это всё преподнести человеку в таком ключе, чтобы он был уверен, что именно необходимое Вам решения является самым простым и истинным. Хорошей иллюстрацией приведения к умозаключению служит деятельность отца нацистской пропаганды Пауля Йозефа Геббельса. Не смотря на всю жестокость, с которой он пришел в политику, он был гениальным оратором и психологом. Именно этот прием он часто использовал в своей деятельности, провозглашая речи, что давало необходимый эффект: люди действительно верили в необходимость тех или иных действий, которые осуществляла власть. Именно таким способом он формировал положительное отношение к гетто, массовому геноциду евреев и цыган. Такой манипуляции противостоять сложно, но возможно. Тут также может помочь саморазвитие. Оно помогает нам стать более гибким и критичным, что поможет реально оценить ситуацию и понять, что она немного накручена, хотя это и не очень просто.

Итого, можно с уверенностью сказать, что саморазвитие – это действенный способ противостояния манипуляциям. С его помощью мы можем противостоять различным уловкам, даже самым, на первый взгляд, изощренным. Но не стоит забывать, что оно необходимо не только для этого. Также оно нам пригодится в повседневной жизни, в работе и во многом другом. Но самое главное, что оно делает нас членами узкого круга интеллигентных и образованных людей. По этому поводу очень хорошо сказала Миля Вальс: «У широкого круга людей одна голова на плечах. У узкого – миллионы на одном блюдце».

Список использованных источников:

1. Толковый словарь русского языка О. М. Ожегова.
2. Доценко Е. Л. «Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита»: монография.
3. Э. Шостром «Анти-Карнеги, или Человек-манипулятор».
4. Robert Cialdini «Influence: the psychology of persuasion». Harper Business.
5. Gustave Le Bon «La Psychologie des foules» PUF, 2013. 136 с.
6. «What every body is saying» Joe Navarro with Marvin Karlins. 2008.

О. А. Ковтуненко,

студентка факультету адвокатури,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник: Л. М. Сідак,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РЕЛІГІЙНИМ ПЛЮРАЛІЗМОМ В УКРАЇНІ, ТА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

У сучасному світі налічується більш чотирьох тисяч різноманітних віросповідань, які зародилися на певних історичних етапах та продовжують формуватися зараз. Релігійне питання завжди буде актуальним і проблемним. Релігія відображає як позитивні моменти, а саме об'єднання народу в єдину цілісність, так і негативні, бо розрізнені погляди налаштовують людей один проти одного, провокують ворожнечу і розбрат у соціумі. Зокрема, релігійні конфлікти породжуються через невігластво, через те, що зовнішня сторона таїнств чи обрядів, соціальна діяльність конфесій не дає змоги усвідомити внутрішні ціннісні орієнтири.

Спектр релігійних конфесій на території України досить строкатий, починаючи від дохристиянських віросповідань та закінчуючи сучасними нетрадиційними, новітніми релігіями. Прикладом є язичництво, яке було одноманітним, національним або навіть племінним та общино-родовим світоглядом. У свою чергу християнство розповсюджувалося по світу, як інтернаціональне вірування. Примусове введення єдиної православної церкви унаслідувало деструктивний характер, що призвело до формуванню двовір'я. Утворення двох «ворожих» релігій розділило населення. Також можна розглядати циклічну тенденцію релігійного плюралізму.

Духовний саморозвиток в релігійному житті тісно пов'язаний з аскетизмом. Аскетичні ідеї найбільше укоренились саме в християнстві та проявлялися у самообмеженні, самопримушенні з метою саморозвитку особистості, а також відновлення й реалізації її природи. Починаючи з третього століття, коли внаслідок швидкого поширення християнства аскетичні ідеали в християнських общинах почали втрачатися, аскети йшли в гори і пустелі, де перебували подалі від спокус та вели суворе подвижницьке життя. Християнське релігійно-моральне життя починається з «каяття». Це акт вольовий, свідомий, у якому свідомість тяжіє до норми, визнає її і засуджує свій наявний недосконалий, невідповідний нормі стан. Обов'язковим у християнському аскетизмі є наявність двох формальних напрямів – «самопротилежності» та «самопримушення» (за християнсько-аскетичною термінологією), тісно пов'язаних між собою. Загальною умовою успішного перебігу процесу вдосконалення, сублімації є «вірність». Це готовність долати усі перешкоди, а головне – власний опір, зумовлений психологічними особливостями людини [3, с. 158]. Зокрема, Сідак Л. М. зазначає, що аскетизм має у своїй основі властиве людині бажання відчутти зростання сил і можливостей та готовність на певну активність, напружену діяльність. Це можна споглядати, наприклад, у магії і примітивних формах релігії. Із вдосконаленням релігійної свідомості поліпшується й мотивація, яка спонукає до самообмеження та самопримушення.

Взагалі культурний розвиток закономірно пов'язаний з розвитком аскетичних практик та аскетичних елементів світогляду, що здавна усвідомлювалося людиною. Аскетизм – це також відносна цінність, адже об'єктом підсвідомого устремління може бути або як наявне «Я», так й інша реальність. Тому аскетизм може спрямовуватися і на збагачення буття, самореалізацію особистості, і на гальмування цього процесу, зубожіння буття, саморуїнацію особистості (наприклад, у тоталітарних сектах) [2, с. 9–10].

Церва і держава довгі роки мали тісний зв'язок, але коли він розірвався, це мало негативні наслідки саме для небайдужого до релігійного майбутнього народу. Зараз Конституція України гарантує, що кожен громадянин має право на свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати зовсім ніякої, а також безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культури і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. При цьому церква та різні релігійні організації в Україні відокремлені від держави. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова, тому люди самостійно об'єднуються в різноманітні організації, де вони мають змогу, на їх думку, реалізувати свої духовні потреби. При цьому держава не може втручатися у внутрішні справи релігійних організацій. Але у цілому сьогодні спостерігається секуляризація духовного й соціального життя.

Важливим є те, що законодавство є проявом волі панівної політичної сили, її реакцією на ті чи інші соціальні явища та проблеми. Наприклад, міграція, є не тільки переміщення осіб між країнами, а й поширення культури, різноманітних тенденцій, які не властиві нашому суспільству, ментально неприйнятні, але викликають інтерес серед населення. Заохочення та спокуса до новітнього затьмарює очі та люди

піддаються негативному впливу, забуваючи про цінне та неповторне. Кожен хоче знайти своє особливе місце у світі, а ті, кому цього досягнути не вдається, шукає додаткові та легші шляхи саморозвитку. Наразі з кожним днем формуються все більше тоталітарних сект з власними догмами, зокрема, й під маскою православ'я. Сьогодні їх налічується більш ніж тридцять тисяч, і це лише офіційно зареєстровані. Наприклад, «Асамблея Бога», «Асоціація Святого Духа за об'єднання Світового Християнства», «Асоціація християн віри євангелійської «Глобальної стратегії»», «Церква Наві», «Церква об'єднання», «Українська Реформаторська Православна Церква», «Діти Бога», «Християнська місія «Сім'я», «Слово істини», «Союз слов'янських общин» та багато інших [1, с. 806–812].

Зв'язок між сектою та індивідом є дуже сильним, бо її лідер переконує свідомість людини наслідувати його ідеї та цілі, що, в свою чергу, є мистецтвом психологічного впливу. Учасники об'єднання відчувають себе у повній безпеці у тому місті, де вони можуть розкрити свої страхи, емоції, намагання. Нерідко стратегія психологічного впливу керівників сект прикривається православними цінностями, що створює більш глибоку ілюзію. Прикладом може стати згадана вище секта «Діти Бога», лідер якої може міняти зміст християнського Святого Письма, що призводить до переключення сенсу життя і всіх моральних орієнтирів adeptів керованої ним секти.

Отже, релігійний плюралізм як еволюційний наслідок відокремлення церкви від держави зумовлює низку проблем у нашому суспільстві. Запущений процес інтегрування новітніх тенденцій, поглядів, ідей наразі дуже актуальний, але лише внутрішні вірування людей зможуть відновити цінність та важливість єдиної релігії.

Список використаних джерел:

1. Дворкин А. Л. Сектоведение. Тоталитарные. Нижний Новгород: Братства во имя св. Князя Александра Невского, 2003. 816 с.
2. Сідак Л. М. Аскетизм як принцип саморозвитку та самореалізації особистості: *Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03* / Л. М. Сідак; Харк. військ. ун-т. Харків, 2003. 19 с.
3. Сідак Л. М. Природа і сутність аскетизму. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Збірник наукових праць. Філософія. Харків: НТУ «ХПІ». 2003. № 2. С. 154–160.

О. В. Кодола,

*студентка гуманітарно-педагогічного факультету,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: В. М. Теслюк,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна*

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ САМОПІЗНАННЯ

Пізнання себе і порівняння із подібними до себе – найважливіша умова розвитку й удосконалення особистості, однак далеко не всі нею користуються в житті.

У стані й поведінці особистості фізичне та психічне взаємозалежні. Однак якщо фізичне не в зовнішньому вигляді, будові тіла, русі є очевидним, то психічне в інтересах, намірах, мотивах, пам'яті, мисленні приховане від спостереження, але може бути виявлене шляхом дослідження, самоспостереження, але може бути виявлене шляхом дослідження, самоспостереження. Щоб зрозуміти це, звернемося до джерел наукової психології.

Перші кроки в розвитку об'єктивної психології зробили німецькі психологи: Фехнер – засновник психофізики і В. Вундт, що застосував метод експериментальної інтроспекції, мірилом якого є відчуття, образи, почуття. Нині їхні дослідження набули іншого змісту. З'ясувалося, що проста експериментальна парадигма з вимірюванням часу реакції дає змогу аналізувати складні процеси, що відбуваються у вищих інстанціях головного мозку під час «переключення» сенсорних сигналів на моторні команди, що керують руховою відповіддю. Розглядаючи такі впливи як подразники ми, можливо, також відчуваємо симпатії й антипатії до різних осіб, комфортні або дискомфортні стани, привабливі або непривабливі види діяльності. Так, під впливом непримусових, тобто психологічно обґрунтованих фізичних вправ у залі або на спортмайданчику можна відчути стан «розлитого по всьому тілу» задоволення – «м'язової радості»; відчути гордість за перемогу; особисто усвідомити гіркоту поразки на іспитах або розчарування від недосяжної мети.

Ці, та багато інших рухів за своєю природою психофізичні. Тому, наприклад, поняття «фізична культура» не можна розглядати тільки з погляду фізичного. Цей вираз неточний, якщо йдеться про характеристику особистості. За змістом і формою психофізичне пояснює конкретну поведінку особистості від моменту роздратування. Унаслідок цього формується уявлення про конкретний вплив, який особистість

оцінює як сприятливий або несприятливий стан, шкідливий чи корисний, привабливий чи ні. Можна на багатьох життєвих прикладах спробувати простежити єдність фізичного та психічного.

Так, під час спеки судини у шкірі розширюються, унаслідок цього червоніє поверхня тіла. Такий стан індивідуум відчуває та оцінює як привабливий або дискомфортний. При цьому фізичне усвідомлюється психічно, воно стає психофізичним. Так само ми можемо відчути зміну частоти серцевих скорочень, дихальних рухів, напруженість, силу або витривалість м'язів, готовність діяти певним чином, що ми й робимо в умовах освітньої діяльності студентів.

Однак психофізична дія не може бути зведена тільки до самовідчуття. Вона пов'язана ще й із самооцінкою своєї поведінки. Наприклад, якщо ми червоніємо від сорому за скоєне, що помітніше виявляється в людей совісних, це походить із моральних спонукань особистості з високим рівнем самооцінки своєї поведінки. Моральне почуття як хвиля добросесної сили «підступає нам до горла» згустком радості чи співпереживання стану іншого, частіше рідної, близької нам людини. Почуття обурення, що супроводжує поганий учинок або негідну поведінку інших людей, гнітить совісну людину. Аморальна людина може бути байдужою до радості або горя іншої людини. Зовні, у байдужій поведінці такої особистості виявляються незворушність, дії людини, якій не притаманні душевні хвилювання. Така людина не простягне руку допомоги тому, хто тоне, не кине сторч головою у вогонь, керована внутрішнім спонуканням.

Прикладів відчуття своєї поведінки – безліч, як і життєвих ситуацій, але суть їх одна – це психофізичні вияви і їх можна індивідуально оцінити залежно від того, тілесний це чи душевний рух.

Найвищий рівень людських ресурсів – духовний. Природа духу – це воля. Ігнорування духу – одна з причин, а може, навіть головна причина капітуляції психології перед явищем волі. Посилаючись на Л. Виготського, відомий психолог В. Зінченко закликає до усвідомлення змісту акмеїчної психології, яку зумовлюють не глибини, а вершини особистості. На його думку, «рух до них «знизу» лише з боку предметної (професійної) діяльності або фрейдівського «Воно», якою б важливою не була їхня роль у розвитку людини – не тільки безплідний, а й небезпечний. Такий рух неминуче призводить до появи людини-машини, до штучного інтелекту, штучної інтелігенції. Тому «рух знизу обов'язково має бути доповнений рухом «згори», тобто енергією духу.

Духовне життя починається з початком пізнавального й водночас афективної, вольової дії, що зрештою сприяє духовній практиці. Коли когнітивна (розумова) психологія навчиться все це враховувати та досліджувати, воно стане просто психологією – наукою про душу. На думку С. Гессена до періоду морального сходження в духовне життя через переконання й віру у вищі моральні християнські цінності особистості доходять не всі люди, які живуть на землі.

Когнітивна психологія набула розвитку в США. У перекладі на російську когнітивна психологія – це психологія пізнавальних процесів. На думку В. Зінченка, показники часу реакції людини, коли вона у відповідь на сигнали має якомога швидше натиснути на відповідну кнопку, дають змогу аналізувати складні процеси, що відбуваються у вищих інстанціях головного мозку.

Людині, яка прагне зрозуміти інших, властива суперечлива поведінка: відчуття самовпевненості чи нерішучості, здатність діяти безпомилково або помилятися, досягаючи мети або розчаровуючись у собі, шкодуючи про втрачене.

Серед безлічі можливостей особистість володіє інтуїцією – специфічною здатністю виявляти знання про себе без усвідомлення шляхів і умов його отримання. Нерідко інтуїтивна інформація може виявитися єдино правильною, через що людина може прийняти своєчасне і правильне рішення.

Самопізнання – найважливіша з умов, яка спонукає змінювати свій стан на краще. Це актуально для особистості, що розвивається. Пізнання образу свого Я – не лише шлях до становлення вашої особистості, а й до успішної діяльності. Він визначає межі ваших можливостей, тобто що людина у змозі чи не в змозі зробити. Уявлення про зазначений феномен змінюється у кращий чи гірший бік як шляхом роздумів чи накопичення теоретичних знань, так і у процесі здобування практичного досвіду. І це зрозуміло, адже сформований образ Я виникає під враженнями від подій.

Зазначимо, що окрім тілесного образу, який дає нам природа, існує ще й психологічний. Якщо змінити форму губ чи вух, але залишити без зміни негативний образ самого себе, трапляється нова особистісна криза – неузгодження фізичного й психологічного Я. Бувають випадки, коли достатньо попрацювати лише з Я психологічним – і пластична операція вже не потрібна – людина починає приймати себе такою, яка є.

Психологія образу свого Я проливає світло на концепцію позитивного мислення і пояснює, чому в одних випадках є позитивний результат, а в інших – негативний. Загалом позитивне мислення реалізується тоді, коли воно збігається з уявленням людини про себе.

Одним із відомих дослідників образу Я був Прескот Лекі. Він простежив: якщо спонукати студента скоригувати його самоуявлення, з'явиться зміна й у його здібностях до навчання. Практика підтвердила

правильність цієї гіпотези: студент, який припускався орфографічних помилок у 55 словах зі 100, через рік став одним з найкращих філологів.

Насправді образ власного Я має відповідати реаліям, щоб людина могла адекватно функціонувати у життєвому просторі. Це означає, що потрібно бути чесним щодо своїх переваг і вад, а образ Я має бути близькою копією справжнього Я. Тоді людина почуватиметься комфортно, спокійно, буде впевненою у своїх силах й знайде привід для самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Практична психологія. – 1999. – № 3. – С. 17–20.
2. Социальная психология / Ш. Тейлор, Л. Пилло, Д. Сирс. – 10-е изд. С. Пб. : Питер, 2004. – 767 с.
3. Хрестоматия по общей психологии / Под общей ред. В. В. Петухова. – М.: Учебно – методический коллектор «Психология», 2000. – Вып. II. – Субъект деятельности. – С. 243–249.
4. Яременко С. Формування образу свого «я» // Все для вчителя. – 2002. – № 4. – С. 11–13.

Д.О. Коновал,

*студентка слідчо-криміналістичного інституту,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

САМООСВІТА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

З давніх часів люди замислювались про самовдосконалення та розвиток, але у ХХІ столітті, в епоху інформаційного суспільства та високих технологій, феномен саморозвитку є актуальним як ніколи раніше. ХХІ століття в цілому можна назвати століттям покращення себе, адже саморозвиток особистості сьогодні – це важлива соціальна проблема, яка очікує на адекватне осмислення, а саме: наскільки суспільство створює відповідні умови для самореалізації особи, стимулює її розвиток, чи навпаки, блокує його й тим самим може провокувати вихід її активності в небажаному напрямі.

Взагалі, саморозвиток – це усвідомлений і керований особистістю процес, в результаті якого відбувається удосконалення фізичних, розумових і моральних потенцій людини, розгортання її індивідуальності. Процес саморозвитку є індивідуальним та соціально значущим, не має меж, як немає меж досконалості людини. Самовдосконалення має діяльний характер: поза власною активною діяльністю, бажанням і власним зусиллям в роботі над собою особистісне формування неможливе. Ефективність саморозвитку залежить від самопізнання, від розуміння того, якою є людина і якою прагне стати [4]. Варто зазначити, що внутрішніми стимулами розвитку особистості є її потреби, мотиви, інтереси та установки, основою яких є внутрішні суперечності, які стимулюють активність особистості, сприяють її розвитку. Також не можна забувати про зовнішні фактори, такі як середовище та цілеспрямоване виховання, адже вони мають вплив, але не безпосередньо, не прямо, а лише проходячи через її внутрішню сферу і породжуючи у неї відповідні потреби, що зумовлює несхожість, різноманітність і неповторність особистісного розвитку кожної людини, її індивідуальну своєрідність [3].

Тож не можна стверджувати, що саморозвиток людини – це самовільний, спонтанний та легкий процес, особливо в сучасності. Як нам відомо прогрес інформаційного суспільства передбачає постійне оновлення інформації, входження новітніх технологій і комп'ютерної техніки в усі сфери життя.

Ці умови орієнтують на високий професійний і загальнокультурний рівень особи, що прагне постійного самовдосконалення, самоствердження і реалізації своїх можливостей.

Однією зі складових саморозвитку є самоосвіта – набуття систематичних знань, в будь – якій галузі науки, техніки, культури, політичного життя, що передбачає безпосередньо особисту зацікавленість того, хто навчається, органічно поєднуючись із самостійним вивченням матеріалу. Разом з тим самоосвіта – це засіб самовиховання, оскільки сприяє виробленню цілеспрямованості, наполегливості у досягненні мети. У більш широкому розумінні під самоосвітою розуміють всі види набуття знань, пов'язаних із самостійною роботою [5]. Актуальність самоосвіти в сучасному суспільстві обумовлена тенденцією її домінування в розвитку освіти як соціального інституту й виду діяльності. Процеси самоосвіти стали основою переосмислення місця і ролі людини в суспільстві, переоцінки її інтелектуального, емоційного, творчого потенціалу. Самоосвіта як важливий чинник самовдосконалення і самореалізації особистості в професійній і непрофесійній сферах стає індивідуальною і суспільною цінністю, обов'язковим компонентом життя, основним принципом конкурентоспроможності особистості. Тому сучасна освіта повинна забезпечити певні умови щодо стимулювання і реалізації самоосвітньої активності, має бути орієнтована

на особистість, що готова до самоосвіти і включати основні елементи історичного, культурного, морального, трудового, соціального досвіду. Отже, для самовдосконалення потрібна цілеспрямована активність, що будується на науковому знанні. Серед принципів наукового пізнання виокремлюється принцип системності. Принцип саморозвитку впливає із закономірності сформульованої І. П. Павловим: «Людина – «...» це система, яка сама себе підтримує, відновлює, спрямовує і навіть удосконалює». Принципи саморозвитку тісно пов'язані і детерміновані метою і сенсом всього життя людини [5].

Якщо звернутися до аналізу наукової літератури, то стане зрозумілим, що саморозвиток людини – це складний інтегрований процес, механізми якого вивчаються філософією, яка досліджує розвиток людини загалом; психологією, яка висвітлює розвиток та саморозвиток особистості та педагогікою.

Актуалізація самоосвітньої компетентності індивіда в процесі навчання, зумовлена не лише її функціональними і сутнісними характеристиками, а й її новою соціальною роллю, сформованою під впливом соціально-економічних, соціально-політичних, соціальних чинників суспільного розвитку.

У сучасних умовах самоосвітня компетентність особистості – обов'язкова необхідність, від задоволення якої багато в чому залежить подальший науково-технічний і соціальний прогрес нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема. Монография – Х. : ЧПИ «Новое слово», 2008. – 180 с.
2. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як процес створення власного образу// Вісник ХНПУ ім. Сковороди «Філософія» /Харк. нац. пед. ун-т ім. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2017. – Вип. 49 (I). – С. 118–132.
3. Корвяков В. А. Формирование самообразовательной деятельности студента: монография / В. Корвяков – М. : Университетская книга, 2006. – 140 с.
4. Лозовой В. О., Сідак Л. М. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія. – Х. : Право, 2006.
5. Тимошенко Т. В., викл. «Розвиток та саморозвиток особистості».

М. І. Котько,

*студентка Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Шумейко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОР В СУДОВИХ ПРОМОВАХ

Використання метафор є повсякденною практикою для кожної людини. Аристотель говорить: в прозі гарні тільки найточніші або найпростіші слова або метафори (Rhet., III, 2) [1]. Саме метафора є однією з найважливіших засобів красномовства, виразності мови. До основних цілей використання метафор відноситься передання різноманітних конотацій, асоціацій та зав'язків. Для людини це – більше, ніж обмін словами, це обмін поняттями й ідеями.

Судове красномовство є одним із засобів досягнення юридичної істини під час судових суперечок, яке спрямоване на внутрішнє переконання суддів, використовуючи ораторські прийоми, стиль, мовні засоби, аргументованість, переконливість. Метафори в судових промовах мають на меті впливати саме на людський фактор аналізу та оцінення справи та винесення рішення, а саме вплив на погляди, вчинки, переконання людей. Але слід зазначити, що метафора в судових промовах використовується для різних цілей і в різних обставинах.

Виразність мови посилює ефективність виступу: яскрава мова викликає інтерес у слухачів, підтримує увагу до предмету розмови, впливає як на розум, так і на почуття, уяву слухачів. Тому ефективність виступу залежить від використовуваних виразальних засобів. Виразність забезпечує досягнення мети оратора – підпорядкувати суддів і аудиторію.

Наприклад В. Д. Спасовіч у своїй промові, спрямованій на захист Дементьєва звертається до використання метафори зіставлення власної діяльності з роботою хірурга або хіміка, які «зі скальпелем у руках» і з «вагами для хімічного аналізу» з метою продемонструвати тонкощі і складності судової справи. Дані зіставлення акцентують увагу на холоднокрівність, яке потрібно для розгляду даної справи (асоціативний зв'язок з професійною діяльністю хірурга), і точність (асоціація з професією хіміка) [2].

Використання метафор є характерним для судових промов П. Я. Александрова, які спрямовані на великий емоційний потенціал, створений за допомогою образних засобів. Це, по-перше, стерті метафори – загальнономовні, загублена оригінальність асоціацій між порівнюваними реаліями. Наприклад: беззавітна

любов [3, с. 13]; два роки скінчилися [3, с. 13]; устояти в боротьбі [3, с. 22]; статті закону [3, с. 23]; мав наміри [3, с. 21]. По-друге, це метафори-формули – близькі до фразеологічних зворотів, наприклад: священнодійство відбулося [3, с. 22]; на нашій пам'яті [3, с. 38]; протиуставність і порушення порядку [3, с. 39]; свої люди [3, с. 39]. Зустрічаються в судових промовах адвоката й різкі метафори – словесні формули, в основі яких лежить оригінальна непередбачена асоціація, наприклад: Але не на цих міркуваннях затверджуємо ми якір нашого захисту й виправдання [3, с. 39]. Використання метафор спрямоване на створення емоційної напруженості його виступів і допомагають передати емоційний настрій слухачам.

Натомість О. Ф. Коні використовує метафори саме з метою логічного зв'язку в промові і формування певних конотативних акцентів. Для судових промов О. Ф. Коні характерний стриманий стиль переконання. Його доводи досить часто спираються на прийом художньої літератури: індивідуальні метафори й розгорнуті метафори. Наприклад: Обвинувач піддався почуттю гидливості [4, с. 340].

Отже, метафори мають високу роль образності в судових промовах, що визначено їх націленістю саме на реалізацію комунікативних функцій переконання і впливу. Образність завдяки спрямованості на емоційну і чуттєву сферу дозволяє досягти підпорядкування суддів і аудиторію, необхідного рівня полемічності як вимоги і характерній рисі судової промови.

Список використаних джерел:

1. Про ораторське мистецтво. Політиздат. 1959 р. с. 29–31.
2. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия. (Риторика для юристов). М., 2007. 464 с.
3. Речи известных русских юристов : сборник / сост. П. М. Захаров. – М. : Юрид. лит., 1985. – 544 с.
4. Плевако Ф. Н. Речи / Ф. М. Плевако ; под ред. Н. К. Муравьева. – М. : Изд. М. А. Плевако, 2359. – Т. 1. – 374 с.

М. А. Коцюба,

*здобувач вищої освіти V-го курсу факультету педагогічної освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна*

Науковий керівник: Н. П. Сірант,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти,

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

ПРОБЛЕМА ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасний стан соціально-економічних умов та освітньої системи потребує підготовки педагогів, які здатні ефективно й продуктивно працювати в змінних умовах. Разом з тим сьогодні зростають вимоги не тільки до професійних знань та вмінь педагога, а й до рівня його професійного саморозвитку. Адже, вчителю необхідно володіти не лише високим рівнем загальної культури, психолого-педагогічною компетентністю, а й вміти організувати свою діяльність на інноваційній, творчій основі.

Одним з базових понять, які характеризують саморозвиток, є творчість, що розуміється як діяльність, завдяки якій можна отримати щось нове. У педагогіці творчість конкретизується як вища форма активності і самостійності в діяльності людини, потреба людини змінити, удосконалити, ввести нове, оригінальне. На відміну від поняття творчості в інших сферах, педагогічна не ставить за мету створити лише продукт, основною ціллю є розвиток особистості.

Педагогічна творчість виявляється у самореалізації вчителя на основі самосвідомості як творчої особистості, у визначенні індивідуальних шляхів його професійного зростання та побудові програми самовдосконалення.

Однією з педагогічних ознак успішного розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки, як зазначає М. Дяченко, є здатність до саморозвитку, що складається з таких компонентів як: самопізнання, творче самовизначення, самоврядування, самовдосконалення, самореалізація.

«Творчий саморозвиток – це процес безперервного самотворення й самовдосконалення творчих рис особистості, що допомагає їй піднятися на вищий рівень як у професійному, так і в особистісному сенсах» [1].

Деякі вчені трактують поняття «творчий саморозвиток» як процес змістовного формування особистості, заснований на взаємодії внутрішньо-значущих та активно-творчих можливостей сприймати зовнішні фактори, результат професійної творчості, а не лише звичайне збільшення знань, умінь та навичок.

Педагогу важливо усвідомлювати сутність, значення і завдання власної творчої педагогічної діяльності, її цілі, вміти постійно співвідносити поточні педагогічні завдання з перспективними. Творчість може виникнути тільки за умови професійно-особистісної мотивації, а сама мотивація народжується і підтримується від ідеї вчителя.

Як зазначалося раніше, креативність відображається не лише у розробці нових інноваційних методів навчання й виховання, а й у розробці навчальних матеріалів, моделюванні виховного процесу.

Творчість педагога включає не тільки ресурси і резерви особистості, але і моменти постійної роботи над собою, накопичення нових знань, умінь та навичок, самоаналіз, створення своїх моделей вирішення різного роду завдань.

Дяченко М. виділяє такі стадії творчого саморозвитку:

- «професійне становлення: це, по суті шлях «спроб і помило», особистих пошуків у професійній діяльності;
- стихійне самовдосконалення: полягає в орієнтації творчої діяльності працівника на здобуті ним базові знання, уміння та навички;
- планомірна раціоналізація особистісної творчої діяльності, що виражається в плануванні особистістю свого творчого досвіду, а також у несистемному використанні власних новацій у професійній діяльності;
- оптимізація процесу й результатів праці: період, коли творча діяльність не лише планується, а й на основі наукової організації праці прогнозується її розвиток» [1, с. 143].

Також, за Мирончук Н. можна виділити основні умови стимулювання професійного саморозвитку:

- «програмно-цільове забезпечення позитивної мотивації;
- створення рефлексивного середовища;
- набуття досвіду інноваційної педагогічної діяльності;
- оволодіння знаннями та навичками професійного самовдосконалення» [2, с. 214].

Сучасну школу створює вчитель, здатний до постійного саморозвитку, створення нового продукту, нових прийомів та методів навчання, а також здійснення успішної науково-методичної діяльності. Відповідно, сучасний педагог з високим рівнем професійної культури характеризується здатністю розробляти та постійно збагачувати власну творчу програму.

Список використаних джерел:

1. Дяченко М. Д. Орієнтація майбутнього вчителя на творчий саморозвиток у процесі професійної підготовки як педагогічна проблема / М. Д. Дяченко. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. № 38. С. 140–147.
2. Мирончук Н. М. Професійно-особистісний саморозвиток майбутнього педагога: сутнісні характеристики та шляхи формування. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. Київ, 2013. № 76. С. 209–214.

В. С. Кривобородий,

*студент Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

Науковий керівник: О. А. Шумейко,

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

РОСІЙСЬКОМОВНІ УКРАЇНЦІ В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ САМОРОЗВИТКУ

На жаль, порушення прав і свобод людини є актуальною проблемою загалом і контексті саморозвитку особистості зокрема. Адже свобода – це одна з найголовніших передумов саморозвитку і самовдосконалення особистості. Тому, коли йдеться про російськомовних громадян України часто виникає питання: А чи не відчувають вони утисків прав і свобод з боку української влади і чи не гальмує це їх особистісний саморозвиток?

Російськомовні громадяни в Україні – це представники досить чисельної національної меншини. Після подій 2014 року ставлення до них з боку держави і суспільства, як правило, негативне.

Передусім зазначимо, що в українському законодавстві немає чітких критеріїв визначення національності (були спроби деяких депутатів Верховної Ради VII скликання стандартизувати підхід у визначенні національності. Тоді пропонувалося визначення національності дитини віддати на розсуд батькам (за їх спільною згодою), а у разі виникнення спору між батьками проблему повинен був вирішувати орган опіки та піклування або суд, проте цей законопроект свого часу так і не було прийнято) [1]. Але за статтею 3 Закону України «Про національні меншини в Україні» до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою [2].

Отже, українськими росіянами є ті, хто мають українське громадянство та вважають себе частиною російського етносу. За переписом населення 2001 року 17,3% громадян складають росіяни. Їх права, як і права інших національних меншин, охороняються статтею 10 Конституції України та Законом України «Про

національні меншини в Україні». Для кращого розуміння, чи виконує держава свої обов'язки, щодо захисту прав російськомовних, потрібно звернутися до статистики. За загальнонаціональним дослідженням, проведеним Фондом «Демократичні ініціативи» спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 14 по 19 серпня 2020 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей, більшість українців (52%) вважають, що в Україні не порушують прав російськомовних громадян. Ще 26% вважають, що права російськомовних в окремих випадках порушуються, а 10% наполягають на постійних порушеннях. На Заході найбільше тих, хто вважає, що права не порушуються – 76%, також більшість підтримує таку думку і в Центральній Україні. У Східному регіоні, навпаки, значно більше людей, які вважають, що права російськомовних порушуються постійно (21%) або у окремих випадках (40%) [3].

Крім цього, за даними наведених досліджень, 36% українців у побуті розмовляють російською мовою, кожний третій є російськомовним. Але чому так багато? Чому це відбувається? Але перш ніж відповісти на поставлені питання треба визначитися кого ми звикли називати українцями?

Термін «українець», через збіг громадянського статусу (синоніми «громадянин України») та аналогічного етнонімі, дуже розмитий. Потрібно розуміти, що в Україні налічується безліч діаспор, представники яких (українські росіяни, білоруси, вірмени, євреї та інші) є громадянами нашої держави, але не носіями української етнічності. Тому під словом «українець» в наш час розуміється представник саме українського етносу.

Отже, російськомовний українець – це русифікований українець. Русифікація почалася ще з початку XIX століття, коли спілкуватися російською почали представники козацької старшини та поодинокі багаті міщани. Вже у другій половині XIX століття тиск збільшився: Валувський циркуляр, Емський указ. З приходом на українську землю більшовиків та початком репресій української інтелігенції русифікація набирає нових обертів, піком якої стала директива Міносвіти УРСР 1978 року «Про вдосконалення вивчення російської мови в українських школах», згідно з якою в школах можна було добровільно відмовлятися від вивчення української. Сотні тисяч українських селян, що переселилися в міста, так і зробили.

Важливо усвідомлювати, що російськомовними українці ставали або внаслідок маргіналізації, або через народження і виховання в російськомовному середовищі. Ті, хто свідомо почав розмовляти російською, зараз здебільшого люди старшого віку. Для багатьох із них українська була лише соціолектом – мовою соціальної групи, яку вони змінили на «міську», переїхавши в місто. У таких сім'ях народилося покоління, для якого рідною мовою з народження є вже не українська.

Отже, чи порушують права російськомовних українців в Україні сьогодні? Оскільки більшість таких громадян проживає на Сході України, то нарікань на утиски немає як і порушення їх мовних прав з боку держави. Адже потрібно розуміти, що усі процеси, які зараз спрямовані на зміцнення державної мови, не націлені на утиски тих українців, які в побуті розмовляють російською, білоруською, вірменською мовами тощо.

Список використаних джерел:

1. Демський С. Хто я за національністю? (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/p0012697-16#Text>).
2. ст. 3 Закон України Про національні меншини України (http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=ukr&id=16033&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=14).
3. Конституція України (<https://www.president.gov.ua/documents/constitution>).
4. Кривдик О. Російськомовні українці: спільнота в транзиті (<https://www.pravda.com.ua/articles/2008/02/7/3369118/>).
5. Масенко О. Мовна ситуація України в соціолінгвістичних вимірах. Війна з Росією вплинула на багатьох (<https://www.radiosvoboda.org/a/30586236.html>) Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<https://dif.org.ua/article/ukrainska-mova-shlyakh-u-nezalezhniy-ukraini>).

М. А. Макарова,
*студентка факультету адвокатури,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

З появою Інтернету перетворення в світі комунікації прискорюються. Зокрема, поява цифрових соціальних мереж, популярність і використання яких серед користувачів Інтернету постійно зростає. Сьогодні тільки в рідкісних випадках можна зустріти людину, у якого немає зареєстрованої особистої сторінки

хоча б в одній з популярних нині соціальних мереж. Саме за допомогою цих ресурсів Інтернету люди вже звикли спілкуватися. Актуальність дослідження полягає у тому, що соціальні мережі на сьогоднішній день об'єднують мільйони підлітків, які спілкуються між собою. Тому є важливим дослідити вплив соціальних мереж на формування їх особистості.

Соціальна мережа – платформа, онлайн-сервіс, веб-сайт, призначена для побудови, відображення і організації соціальних взаємовідносин в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет.

Перш ніж зосередитися на впливу соціальних мереж, важливо поцікавитися теоретичними характеристиками впливу. Звичайно, можна покладатися на визначення Комп'ютеризованої скарбниці французькою мовою, що описує вплив як «дія (зазвичай поступова і непомітна), яка здійснюється на психічні диспозиції, на волю певної людини» [1].

Соціальні мережі – один із соціальних інститутів, який тією чи іншою мірою виконує замовлення суспільства та окремих соціальних груп щодо певного впливу на населення в цілому, в тому числі й на окремі вікові та соціальні категорії [2, с. 269]. Однак соціальні мережі досить сильно впливають на будь-яку особистість та на процес формування поведінки, а інформація в Інтернет-мережі є недостатньо організованою та керованою. Аналіз діяльності в інтернет-мережі дозволяє відобразити її зміст у вигляді структури, яка включає в себе ряд взаємопов'язаних компонентів: комунікаційний, ціннісний, пізнавальний та поведінковий.

У процесі використання соціальних мереж для спілкування у віртуальному просторі, що становить собою комунікаційний компонент, відбувається вплив на наші комунікативні процеси. У соціальних мережах створюється особливий простір (віртуальна реальність) з характерним для нього видом спілкування, де виникають нові правила та закони. Задоволення потреби у спілкуванні, моральній підтримці – найважливіші потреби особистості підліткового віку. Якщо ми не можемо задовольнити їх в реальному житті, то задовольняємо в інтернет-мережі, яка дає можливість «втекти» від проблем, труднощів, що виникли на певному етапі соціалізації.

До позитивних аспектів особистісного розвитку за допомогою Інтернет-спілкування можемо віднести подолання комунікативного дефіциту, розширення кола знайомих. При цьому дружба в соціальних мережах часто досить поверхнева. Деякі молоді люди, а особливо підлітки, намагаються бути у центрі уваги, а також додати до свого профілю якнайбільше друзів, у тому числі й за рахунок незнайомих людей. Такий підхід несе потенційну загрозу особистій безпеці підлітка, який часто занадто відкритий у поширенні персональної інформації. Нерідко неповнолітні користувачі створюють по кілька різних профілів (із різними іменами) в одній соціальній мережі, що руйнівним чином позначається на їх самоідентифікації.

Варто зауважити, що соціальні мережі сприяють розвитку електронного навчання й освіти в цілому, пропонуючи нові технічні та методичні засоби. Велика кількість різноманітного відео- й аудіоконтенту створює умови для кращого засвоєння навчального матеріалу. Сучасним вчителям і викладачам потрібно лише спрямувати в правильне конструктивне русло навчальну діяльність учнів у соціальних мережах та Інтернеті загалом. Зворотний бік спілкування у соціальних мережах – це відхід від справжнього життя, неможливість налагодити контакти з реальними людьми. І ця проблема дійсно дуже небезпечна: підліток зосереджується на власних переживаннях, перестає спілкуватися з рідними та близькими, так як не знаходить належного розуміння з їхньої сторони. Підлітки втрачають навички прояву інтересу до інших людей у реальному житті [3, с. 180].

Вплив надмірного використання соціальних мереж як засобу комунікації на реальні взаємостосунки користувача може бути досить відчутним: замкнутість, втрата соціальних контактів і друзів, роздратування під час живого спілкування, втрата навичок вербального та невербального спілкування, невиконання власних обов'язків тощо. Зловживання соціальними мережами може призвести не лише до десоціалізації, але і до деструктивних змін у психіці та поведінці особистості.

Позитивними факторами взаємодії сучасних підлітків у соціальних мережах є відсутність перешкод для спілкування, отримання корисної, нової інформації, проведення дозвілля, ознайомлення з відео й аудіо новинками, допомога в навчанні, всебічний розвиток. Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна назвати такі: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому, негативний вплив на психофункціональний стан користувачів, незахищеність особистої інформації, не завжди достовірна інформація, відкритий доступ до негативної інформації (он-лайн насилля, порнографія й ін.), фінансові витрати на соціальні мережі [4, с. 23].

Зрештою, можна говорити про те, що соціальні мережі мають можливість на існування, але потрібно раціонально використовувати час, проведений у мережі Інтернет. Та більш схилитись до звичайних способів спілкування, які позитивно впливають на особистість. Саме тому велике значення займає

профілактика Інтернет-залежності, яка пов'язана з виявленням та виправленням негативних інформаційних, педагогічних, психологічних факторів, що зумовлюють відхилення в психічному і соціальному розвитку дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. TRÉSOR DE LA LANGUE FRANÇAISE INFORMATISÉ, Recherche : influence. Mémoire [En ligne], consultée le 16 février 2016. URL : <http://ati.lf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfivS/advanced.exe?8:5=2907848385>.
2. Войскунский А. Е. Психологические аспекты деятельности человека в Интернет-среде, 2-ая Российская конференция по экологической психологии: тезисы. – М.: Эксплицентр РОСС, 2000 – С. 269–270.
3. Данько Ю. А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2012. – С. 179–184.
4. Литовченко І. В. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі / І. В. Литовченко [посібник для батьків]. – К: Видавництво ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2010. – 48 с

Yulia Manuylova,

student, Faculty of International Law Yaroslav Mudryi National Law University

Scientific supervisor: Rinata Kazak,

PhD, Assistant Professor of the Department of Legal and State History, Yaroslav Mudryi National Law University Kharkiv, Ukraine

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR THE MODERN EDUCATIONAL SYSTEM

The 21st century is considered to be not only the beginning of a new era, but also the Information Age (sometimes called «the Digital Age») [5]. For the past 20 years, thousands of new professions appeared which in turn require new skills and knowledge. The traditional educational system is no longer so effective in obtaining the necessary skills for the modern student. Globalization and cultural integration require the implementation of the latest techniques in the educational process to experience more opportunities and to pursue international projects. It is common knowledge that the traditional job market has changed considerably. The speed of emergence of new educational technologies and the urgent need for continuous self-improvement determine the relevance of the chosen topic.

The question arises: how can we improve learning efficiency of modern students using current technologies? Therefore, the purpose of this study is to investigate the impact of modern technologies on creating a more conducive learning environment.

The term «innovation» is generally means – a new idea or a way of thinking that aims to improve existing processes and create new ones. In education it may manifest as a new pedagogical theory, a learning method or a tool that is intended to enhance efficiency of students. Based on this, in 2011 Julia Gillard, former 27th Prime Minister of Australia, in her speech to Congress declared that «Our future growth relies on competitiveness and innovation, skills and productivity... and these in turn rely on the education of our people» [1]. The role of Information and Communication Technologies (hereinafter: ITC) in today's educational structure is crucial. In the current context, many scientists and institutions carry out researches to study the case of the usage of ICT in the educational system, particularly they are P. Serdyukov, R. Cachia, A. Ferrari, I. Kalaš, E. Laval, DL Russell, A. Dubasenyuk, O. Shestopalyuk et al.

With reference to recent analytical survey «ICT in Primary Education: Volume 2 Policy, Practices, and Recommendations», some British schools highlighted external, internal and educational reasons to adopt ICT in teaching-learning process, main of them are:

- Children's brains are wired towards technology and its use.
- There was recognition that ICT improves the effectiveness and efficiency of the teacher's work.
- ICT could speed up the process of writing grades for students in descriptive form, and this meant it was necessary to use computers for editing.
- It serves so many aspects of the curriculum and the skills of lifelong learning and powerful tools to learn, create, communicate, collaborate, and think.
- ICT improves the quality and effectiveness of the learning experience for all children. It makes possible access to some learning experiences that are otherwise not feasible (e.g. through virtual worlds and digital simulations) [2, p. 3].

In general, educational innovations concern not only teachers and students, but also their parents, policymakers and researchers, who are supposed to take active part in advancement of the learning process and environment. The impact of educational innovations have been widely investigated, and it is proven that new learning technologies help students to develop necessary cognitive skills, which are highly needed in 21st century, such as critical and problem solving, collaboration and communication, imagination and creativity, student leadership and personal development. In recent years there has also been considerable interest in digital literacy that requires appropriate skills in critical thinking. American Library Association's Digital Literacy Task Force defines digital literacy as «the ability to use information and communication technologies to find, evaluate, create, and communicate information, requiring both cognitive and technical skills» [3].

Recent global events have shown that the need to use modern technologies in teaching is inevitable. Distance learning has already become a reality, which requires innovative teaching methods. At this point, audio, video and computer technologies are actively used as leading learning tools in the classrooms and during distance learning as well. For instance, Edmodo is a practical educational tool that connects teachers and students. On this platform teachers can create collaborative groups, provide educational materials and measure student performance. Another example is the platform Thinglink, which allows educators create interactive images with music, sounds and text to awaken children's curiosity and increase their knowledge [6]. A special role undoubtedly belongs to computer technologies, which contain both audio and video materials, e-books and graphics. Thus, we can conclude that modern technologies, as the main feature of innovative activity, help to maintain a connection between two subjects of the educational process – a teacher and a student, exchange learning content and offer various platforms where participants can engage in a wide range of activities and receive instant feedback. An excellent example of a school that goes against the standards of a traditional educational system is Innova School in Peru [7]. This school educational system consists of tech-heavy online learning, guided lessons and group work in a special setting that may be adaptable to the location. Generally, students spend the first half of the day immersed in guided online education, the other half they get more traditional instructions. This tech-heavy school is considered to be a successful example of the positive impact of innovative technologies in education. According to statistics, in 2013 61% percent of Innova second-graders reached proficiency in federal math exams despite the fact that the national average was just 17% [4]. This once again proved that innovative technologies help to achieve the desired result in a short period of time, increasing the efficiency and productivity of students.

Globalized and fast-changing world requires innovations in traditional education systems in order to prepare students for life and future work. The main tasks ahead are the adoption of the latest technologies and the improvement of the practice of learning and teaching. It is necessary to conduct social experiments or carry out specialized innovation projects both at the local and national level to integrate technology into teaching and learning. The software can provide many options for students. Information systems of training make it possible to make the educational process as close as possible to actual conditions. New methods of visualizing materials and software simulations of the processes being studied make education advanced and high-quality, which is the main goal of training a modern competent worker.

References:

1. Julia Gillard's speech to Congress [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.smh.com.au/world/julia-gillards-speech-to-congress-20110310-1boec.html>.
2. ICT in Primary Education Analytical survey Volume 2 Policy, Practices, and Recommendations Extract from Kalaš, I., Laval, E., Laurillard, D., Lim, C. P., Meyer, F., Musgrave, S., Senteni, A., Tokareva, N., Turcsányi-Szabó, M. (2014). ICT in Primary Education [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://d3c33hcgivew3.cloudfront.net/_a19363dc8e5dfe545fe162791957c1b3_Chapter_1_Setting_the_Context.pdf?Expires=1613865600&Signature=kf3FbIQtzQhWhz3RLwkk0Eyfv4tR4IOGpPUvqTa1j~MKfoGnfsu~6KACGpg05~BzVHRG5Ey~e77RN6e1qUkBZzm8EPESx4fRzZvzgiicbCmht~ZSxE8sdL~h2ZXJdWEncyv1OQVac5cjRaJ50ltbwg4ZPTCj6xPXVdAiYCNp1U_&Key-Pair-Id=APKAJLTNE6QMUY6HBC5A.
3. Digital Literacy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://literacy.ala.org/digital-literacy/>.
4. The 13 most innovative schools in the world [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.businessinsider.com/the-13-most-innovative-schools-in-the-world-2015-9#innova-schools-peru-the-school-built-by-world-class-designers-11>.
5. What is Digital Age [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.igi-global.com/dictionary/digital-age/7562>.

*І. В. Молчанюк,
студентка факультету адвокатури,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

XXI ст. ознаменувався переходом людства до інформаційного суспільства, в якому особливу роль відіграють цифрові технології. Цифрова трансформація зачепила майже усі галузі культури.

В умовах стрімкого оновлення і ущільнення інформаційних потоків провідну роль у формуванні IT-компетентності відіграє освіта. Саме вона забезпечує готовність людини працювати з різними джерелами і носіями інформації, критично осмислювати її і використовувати для вирішення особистісно і суспільно значущих проблем. Система освіти – це міст, який повинен забезпечити впевнений перехід в цифрову епоху, пов'язану з новими типами праці і різким зростанням творчих можливостей людини. Цифрова освіта – це освіта, яка головно функціонує за рахунок цифрових технологій, тобто електронних транзакцій, які реалізуються шляхом використання Інтернету. Настав час великих перетворень, становлення інформаційного суспільства, пришвидшеної інноватизації та мережних зв'язків. У результаті цифровізації освіти в Україні система підготовки кадрів буде тісно пов'язана з IT-компаніями, які визначатимуть професійні стандарти в цій сфері. Роль і зацікавленість IT-компаній у підготовці кадрів та вирішенні кадрових завдань інформатизації повинна бути суттєво підвищена, що повинно відобразитися в стратегічних планах діяльності МОН України та IT-компаній [1].

Разом з бажанням і поступовим переходом до цифрової освіти виникло багато проблем та складнощів. По-перше, інформація і знання – це різні поняття: інформація – це семіотична, знакова система, носій значень, закодованих на матеріальних носіях смислів (знаки мови, тексти, звуки мови тощо), а знання – це підструктура особистості, щось суб'єктивне, особистісні смисли, які часто бувають різними для різних людей, що сприймають одну і ту ж інформацію. При цьому в науці існує більше ста визначень терміна «інформація».

По-друге, процес навчання і освіти реалізується за допомогою спілкування педагога і учнів. Спілкування складається з трьох компонентів – комунікативного, інтерактивного і перцептивного, а також може бути вербальним і невербальним, до якого належить і «мова тіла» (поза, рухи тіла, вираз очей тощо) і екстралінгвістичні, звукові характеристики мови (інтонація, висота звуку, тон і ін.). По-третє, небажання вчителів старшого покоління освоювати та використовувати у навчальному процесі інформаційні технології.

Найактуальнішим ускладненням є те, що в світі немає педагогічної або психолого-педагогічної теорії цифрового навчання, детальної інформації щодо організації наукового процесу, на яку могли б спиратися шкільні і використанні сучасних технологій, тоді як жоден інженер не візьметься проектувати якийсь технічний пристрій без опори на фізичну (хімічну, біологічну) теорію. Як немає і переконливих доказів підвищення якості освіти за допомогою використання цифрового навчання. З цієї причини існує свідомий або неусвідомлений опір цифровізації навчання значної частини педагогічного корпусу країни, особливо серед вчителів і викладачів старшого покоління [2].

Проблему неінформованості вчителів щодо освітнього процесу висвітлює і Петрова Г. М. у своїй статті «Цифровізація освіти: сучасні виклики і стратегії їх подолання». Вона говорить, що сьогодні невіршеними залишаються проблеми розвитку «цифрових» навичок і компетенцій. Сфера «цифрових» навичок і компетенцій у нашій державі розвивається епізодично, хаотично і окремо від академічної (так званої формальної) освіти. Застарілі методики викладання, відсутність навчальних стандартів, компетентних викладачів, а також недоступність цифрових технологій для навчального процесу призвели до надзвичайно низького рівня цифрової грамотності у всіх наявних сегментах державної системи освіти (дошкільної, початкової, середньої та вищої). Цифрові навички в середніх школах обмежуються уроками і класами інформатики, де вчать загальним принципам побудови комп'ютерів і основ алгоритмізації. Такий підхід, як нам видається, зовсім не відповідає сучасним вимогам, не є наскрізним і має дуже сумнівні результати. Таким чином, найбільш масова і розгалужена формальна система освіти не задовольняє потреби ринку праці, виявляється нездатною формувати якісні трудові ресурси, не працює на автономне благополуччя громадян, істотно зменшує їх можливості в працевлаштуванні, капіталізації. Тобто в цілому програє економіка і країна взагалі. Щодо комерційного сегмента (так званої неформальної освіти) ситуація дещо краща – там використовуються більш сучасні методики, а технічне забезпечення та мотиваційна складова у викладачів набагато вища [3].

Як вирішити цю актуальну проблему? При підготовці до впровадження індивідуально-орієнтованої системи навчання необхідно підвищити психологічну грамотність педагогічного колективу. Як спосіб навчання адміністрація школи може використовувати метод занурення в технологію, а саме робота

вчительських робочих груп з моделювання ситуацій, проектування майбутньої діяльності, самоосвіта педагогічних кадрів за технологією індивідуально-орієнтованої системи навчання, що сприятиме професійному становленню педагога. Також в перепідготовці можна використовувати методи наочного зразка-знайомства з досвідом роботи шкіл і класів, що працюють за технологією індивідуально-орієнтованої системи навчання. Також ефективним є стажування; пробне ведення уроків в експериментальних і власних класах, часткове використання елементів цифрових технологій в рамках традиційного уроку.

Педагогічні кадри, які освоїли цифрові навчальні технології, своє професійне зростання можуть здійснювати через створення і корекцію індивідуально-орієнтованих навчальних планів з предметів для учнів спільно з вчителями інших шкіл; виступи на конференціях; проведення відкритих занять для слухачів курсів. Такі заходи дозволять розробити підходи і критерії до формування професійних якостей, необхідних для виконання інноваційної діяльності, розвитку професійної компетентності, творчого потенціалу. Інноваційні педагогічні підходи дають змогу розробити нові курси перепідготовки та підвищення кваліфікації, створити систему методичної роботи на експериментальних майданчиках тощо. В рамках різних інноваційних шкіл накопичено достатній досвід підготовки педагога до інноваційної діяльності, але він, найчастіше, не узагальнений, не оформлений цілісно, не в достатній мірі використовується і не поширюється на інші педагогічні напрямки і це має бути виправлено [4].

Отже, за допомогою медіа- та інтерактивних засобів вчителям легше використовувати інноваційні підходи та технології, проводити дослідницько-пошукову роботу тощо. Це дозволить дітям набагато краще засвоювати навчальну програму, перебуваючи в емоційно комфортному середовищі, не втрачаючи бажання вчитися, створювати нові знання. Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим і індивідуальним. При цьому технології не замінюють вчителя, а доповнюють його. Таким урокам властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи. Цифрові технології створюють нові умови для вчителя і дають йому нові можливості. Зокрема, дають змогу автоматизувати більшу частину роботи вчителя, вивільняючи людський ресурс на пошук, спілкування, індивідуальну роботу з учнями, забезпечують можливість отримання моментального зворотного зв'язку, покращують ефективність управління навчальним процесом і освітою в цілому [5].

Список використаних джерел:

1. Л. А. Кравцова «Цифровая трансформация в образовании: вызовы современного общества» <https://infourok.ru/statya-cifrovaya-transformaciya-v-obrazovanie-vyzovy-sovremennogo-obshestva-4417440.html>.
2. Вербицкий А. А. «Цифровое обучение: проблемы, риски и перспективы» http://journal.homocyberus.ru/Verbitskiy_AA_1_2019.
3. Петрова Г. Н «Цифровизация образования: современные вызовы и стратегии их преодоления» <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-obrazovaniya-sovremennyye-vyzovy-i-strategii-ih-preodoleniya/viewer>.
4. Ю. Ю. Тарасова «Проблема подготовки педагога к инновациям в процессе профессионального становления» <file:///C:/Users/user/Downloads/problema-podgotovki-pedagoga-k-innovatsiyam-v-protseste-professionalnogo-stanovleniya.pdf>.
5. Т. Ковбасюк, Л. Паніна «Використання сучасних освітніх інструментів для підвищення рівня цифрової компетентності педагога НУШ» <https://medialiteracy.org.ua/vykorystannya-suchasnyh-osvitnih-instrumentiv-dlya-pidvyshhennya-rivnya-tsyfrovoyi-kompetentnosti-pedagoga-nush/>.

*В. О. Нечитайло,
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОБИСТІСТЬ

Інформаційний простір у контексті сьогодення займає важливу роль у життєвому середовищі людини. Розвиток інформаційного світу свідчить про освіченість людей, що є важливим етапом людства. Завдяки новим процесам у сфері технологій спрощується життя багатьох індивідів, оскільки завдяки мобільним пристроям ми підтримуємо зв'язок із оточенням, а в мережі Інтернет можемо оволодіти будь-якою інформацією, яка нам потрібна.

Позитивний аспект інформаційних технологій полягає в тому, що передові технології свідчать не лише про науково-технічний розвиток суспільства, а також є ефективним засобом спілкування між

організаціями, установами, закладами, державами, що безперечно сприяє розвитку комунікації у світі. Використання інформаційних технологій має вагоме значення й у сфері освіти, оскільки відкривається коло нових можливостей. Так, у процесі вивчення певної навчальної дисципліни сьогодні вже неможливо обійтись без мережі Інтернет, адже там зберігається вся необхідна інформація, яку без проблем можна використати для ефективного, продуктивного навчання [1].

Найбільшим здобутком людства у сфері застосування інформаційних технологій є наближення до найкращих досягнень світової культури, моделювання наслідків та реалізації особистих ідей. За допомогою мережі Інтернет користувачі можуть створювати сторінки, де можна зануритися у світ найкращих музейних колекцій і бібліотек світу.

Отож інформаційні технології є перспективним напрямом сучасного суспільства, який швидко розвивається. Їх особлива роль полягає у прискоренні процесу отримання нових знань, вмінь і навичок. Як наслідок, підвищується якість людських ресурсів і збільшується соціальний інтелект [1].

Але не все так добре, як здається. Наприклад, впровадження технологій в сферу освіти має як позитивний, так і негативний вплив. Проблема передових технологій, а точніше людей, полягає в тому, що вони не знають меж у використанні інформаційних пристроїв. Тому є вірогідність, що це може призвести до залежності. Також є актуальною видається проблема деградації: за рахунок зменшення розумової діяльності, люди знижують свій рівень загального розвитку, а це впливатиме і на загальний духовний стан особистості. Наприклад, постійне проведення часу у різних соцмережах, замість того, щоб прочитати книгу, негативно відображається на інтелектуальному розвитку особистості.

Негативні наслідки впливу інформаційних технологій обумовлені тим, що людина намагається підміняти духовне середовище інформаційним простором. Як не може інформаційний простір замінити повітря, продукти харчування, так воно не може замінити й реальне спілкування, живу музику, класичні спортивні ігри тощо. Але сьогодні більшість замінює реальне спілкування віртуальним. Замість того, щоб вийти на прогулянку з друзями, людина обирає ігри чи спілкування в соціальних мережах, перегляд серіалів, а це свідчить про синдром Інтернет-залежності. Що стосується зростаючого покоління, то вони все більше віддають перевагу сучасним гаджетам, що негативно впливають на їх психологічний стан. Це відбувається через те, що у маленькому віці увага дитини дуже концентрується та засвоює велику кількість інформації, яка переважує мозок та пам'ять. Це може призвести до розумової втоми та погіршення уваги.

Важливо пам'ятати, що під час використання інформаційних технологій може розвиватися зоровий синдром, тобто зорове стомлення. Для органу зору особливо шкідливим є читання тексту з яскравими дрібними елементами, ігри, малювання. У разі надмірного використання передових технологій можливе погіршення шлуночка міокарда, що є причиною виникнення функціональних порушень роботи серця.

Отже, необхідно вивчати позитивний і негативний впливи інформаційних технологій на особистість. У сучасному світі суспільство використовує інформаційні технології протягом усього свого життя, не замислюючись про наслідки. Тому треба помірковано підходити до формування життєвого середовища, вміти розмежовувати реальний світ і віртуальний, що сприятиме процесу інтелектуального розвитку людини [1].

Список використаних джерел:

1. Кришталь Н. О. Сучасні інформаційні технології та розвиток суспільства. URL: <http://conf.inf.od.ua/doklady-konferentsii/spisok-dokladov-iii-konferentsii/87>.

Г. А. Нікотін,

*студент інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

*Науковий керівник: О. А. Шумейко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

НЕВИЧЕРПНИЙ МАЙНДФУЛНЕС ЯК НЕОБХІДНА РІЧ ОСОБИСТОСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

*«За допомогою медитації ти стаєш
все більше та більше собою» Девід Лінч*

Уперше термін «mindfulness» був уведений американським професором медицини Джоном Кабат-Зінном у 70-х роках ХХ століття. Так дослідник визначав «безоціночну усвідомленість, що виникає внаслідок свідомого скерування уваги на теперішній момент власного досвіду», що в свою чергу відповідає сутності буддизму.

Основним принципом майндфулнесу є повне відчуття присутності «тут і зараз», зосередженість на «станах» власної свідомості. Майндфулнес є інструментом контролю фокусу та уваги особистості. Основа практики зводиться до того, що особистість повертається до своїх відчуттів. Однією із форм реалізації цих принципів є медитація, яка дає змогу звернути увагу на справжні наміри й мотиви своєї діяльності.

Як наголошують апологети майндфулнесу, кожна особистість, яке іде шляхом саморозвитку, враховуючи ідеї та принципи майндфулнесу має змогу обрати та корегувати свій шлях до самовдосконалення, адже ми живемо у вік глобальної комп'ютеризації, технічного розвитку, великого обсягу інформації. Сучасний ритм життя призводить до втрати людиною особистості, багато речей вона робить автоматично. Так, прокидаючись з ранку, людина перш за все бере до рук смартфон та «скропить» новини. Живучи в такому темпі, вона дуже часто не замислюється про своє призначення та свою сутність.

«Edimus, ut vivamus, non vivimus, ut edamus», тобто «ми їмо, щоб жити, а не живемо, щоб їсти», – говорив Сократ. Але цей принцип часто людьми забувається та втілюється з точністю до навпаки. При цьому, нівелюються моральні принципи та все зводиться до легкої доступності (легко можна що-небудь придбати через Інтернет, а також познайомитись та дізнатись про життя улюбленого співака, актора, політика, підписавшись на його сторінку в соціальних мережах, або можна образити людину, розповсюдивши через мережу неприємну для неї інформацію, тобто «кібербулити»).

Лише через певний час людина починає приходити до принципів майндфулнесу. За звичай таке усвідомлення пов'язане з пережитими стресовими або трагічними подіями, внаслідок яких людина замислюється про сутність буття. Але набагато краще було б, як би особистість приходила до майндфулнесу раніше. У такому випадку майндфулнес можна порівняти з прибиранням в квартирі, яке бажано робити регулярно.

Отже, цінність «світської медитації», так часто називають практику майндфулнесу для саморозвитку особистості полягає у відкритості, здатності зупинити нав'язливі руйнівні думки, усвідомлювати емоції, почуття, тіло, що сприяє формуванню нейропластичності (нейропластичність характеристика-опис змін мозку, що відбуваються у відповідь на певний досвід) та життєстійкості. Майндфулнес розвиває творчі здібності особистості, покращує здатність долати стрес та допомагає відчувати задоволення від своєї діяльності. Крім цього, практикування майндфулнесу може допомагати у вирішенні суспільних та соціальних проблеми, зокрема в роботі з особами аутичного спектру, профілактиці професійного вигорання тощо.

Список використаних джерел:

1. Кабат-Зинн Дж. Куда бы ты ни шел – ты уже там: Медитация полноты осознания в повседневной жизни / пер. с англ. М. Белобородовой. М. : Независимая фирма «Класс»; Изд-во Трансперсонального института, 2001. – 208 с.
2. Сигел Д. Внимательный мозг. Научный взгляд на медитацию / пер. с англ. А. Анваера; науч. ред. Е. Пустошкин. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 336 с.
3. Пенман Д., Уильямс М. Осознанность. Как обрести гармонию в нашем безумном мире / пер. с англ. А. Анваера; науч. ред. Е. Пустошкин. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 163 с.

К. М. Овчаренко,

*студентка Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

*Науковий керівник: О. А. Шумейко,
Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ДУХОВНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ ЛЮДСТВА

Поняття духовності цікавило філософів протягом багатьох століть. Розкриваючи все більше і більше дивовижних новацій, вони починають переосмислювати ставлення людини до природи та інших, наголошуючи на необхідності надалі заглиблюватися у внутрішній світ людини.

Як зазначає М. Боришевський, «духовно довершена особистість – це наслідок тривалої, наполегливої праці людини над собою, спрямованої на поступове самовдосконалення, свідоме вибудовування себе, з метою наближення до обраного ідеалу, в якому гармонійно поєднуються високі людські чесноти, що дає змогу реалізувати себе і відчувати повноту людського щастя» [1].

Духовність трактується як вільне сприйняття і практична реалізація традиційних загальнолюдських принципів життя, має здатність усвідомлювати і добровільно сприймати інтереси іншої людини як власні. Виражається у милосерді, безкорисливості, прагненні творити добро та вмінні співчувати. тощо. Духовне життя передбачає активне включення особистості в процес саморозвитку і самовдосконалення,

та поєднується із загальнолюдськими цінностями і національними традиціями, подоланням у своїх діях егоїзму, нетерпимості, жорстокості і агресії.

Соціокультурні процеси, що відбуваються в Україні на початку ХХІ ст частково пов'язані з пошуком духовних основ подальшого суспільного й культурного розвитку. Існують фактори, які сприяли відходу українця від справжньої духовності: зростання насильства в різних проявах у сфері суспільного життя та зниження значущості людської особистості [2].

Людина – це єдиний та цілісний механізм, підсистеми якої розвиваються та самоузгоджуються впродовж усього життя. Зміни відбуваються поступово один за одним від миті народження до смерті. За словами Колісник О. П., кожний щабель розвитку супроводжується характерним для нього переломом смислового поля взаємодії з обставинами тут і тепер буття у світі, який породжений діалектичним зіткненням між біологічним порядком життєвого циклу [3].

Варто розуміти значущість духовності в житті кожної людини. В разі її відсутності відбувається процес саморуйнації особистості. Зневажання сімейними цінностями, аморальність як стиль життя, пріоритетність егоцентризму призводять до вищезгаданого процесу. Все це є коренями зростання злочинності і насилля, випадків самогубств, моральної розбещеності тощо. Якщо особистість має таку систему цінностей, у неї є всі шанси для дезорієнтування. Це призводить не лише до фізичної руйнації, а й до духовної складової людини [4].

Важливим чинником формування саморуйнівного руху особистості є негативно специфічні умови соціалізації особистості.

У духовному плані людська особистість еволюціонує ступенево. Кожний наступний ступінь розвитку є наслідком попереднього. Розвиток особистості залежить від її готовності взаємодіяти з усе ширшим колом людей та із ширшим світом [5].

Список використаних джерел:

1. Боришевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія / Мирослав Боришевський. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
2. Маценко Ж. М., «Духовність: феномен психології та об'єкт виховання», м. Київ, вид. «Освіта України». 2010 р. – 100 с.
3. Чапа М.-Л. А., «Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості». // Тези доп. Та матеріали Міжнародн. н.-практ. Конференції. — м. Луцьк, 1994 р. I част., III розд. – 171с.
4. Колісник О. П., «Ступені духовності та психічні механізми саморозвитку особистості» / Ментальність. духовність. Саморозвиток особистості. Тези доп. та матеріали Міжнар. н.-практ. конф. – м. Луцьк, 1994 р., I част., III розд. – С. 349–392.

О. О. Оніщенко,

*студентка Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Шумейко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА ЛЮДИНУ В ХХІ СТОЛІТТІ: САМОРОЗВИТОК ЧИ САМОРУЙНАЦІЯ?

Із початком ХХІ століття релігійна свідомість українців набула особливих рис. Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій, взаємопроникнення різних культур, зародження ідей наукового світу сприяло виникненню і утвердженню нових інтересів та цінностей на рівні індивідуальної свідомості кожної людини та суспільства в цілому. Під впливом цих процесів змінюються стилі і форми життя, традиції тощо. Тобто, створюється нова соціальна і духовна реальність, яка ніби гармонійно існує в плюралістичному світі релігійних систем.

На сучасному етапі формування релігійної свідомості можна розглядати на трьох взаємозалежних і взаємозумовлених рівнях:

1. загальні фактори, тобто ті, що однаковою мірою стосуються трансформації релігійної свідомості внаслідок соціокультурних змін на мегарівні, як світу загалом, так і України, зокрема;
2. специфічно українські, зумовлені соціально-культурними змінами на макрорівні в українському соціумі;
3. умови буття окремої особи на її макрорівні [1].

У наш спостерігається підвищена увага суспільства до релігійних проблем. Це означає, що передбачення про поступове відмирання релігії, «зневіру в Бога» та секуляризацію світу не справдилися. Навпаки, у зв'язку з останніми подіями в Україні Так, релігія на масштабному рівні сприяє формуванню «загальнонаціональної» ідентичності, яка зараз так необхідна, на локальному – локалізує універсальні релігійні ідеї, залучає до культури місцевого контексту. Саме релігійні настанови сприяють утвердженню справедливості та соціальної гармонії, взаєморозуміння, любові, підтримки і впливають на формування належного рівня духовної культури особистості і суспільства.

Враховуючи етнопсихологічні особливості українців, слід відзначити, що особистість із релігійним типом свідомості вирізняється вищим рівнем духовності. Однак, однією з ознак глобалізації є і зародження та поширення нових релігійних рухів, які часто викривляють релігійні цінності, усталені протягом століть. Так, процеси, які відбуваються у сектантських осередках свідчать про використання мас, маніпулювання свідомістю, навіювання фундаменталістських настроїв та, спираючись на міжетнічні суперництва.

Маніпулятивними способами очільники цих осередків перетворюють людей на справжніх зомбі та досягають особистих вузькоєгоїстичних цілей, працюючи не на суспільне благо, а на власну вигоду. Найчастіше таким впливам піддається молодь, яка, з одного боку, намагається знайти соціально-прийнятний спосіб застосування своїх можливостей, утвердитися та самореалізуватися, а з іншого – навпаки, втекти від дійсності в позаекзистенційний світ. Це часто вдається, адже сучасна людина намагається звільнитися від тягаря традицій, які не «йдуть в ногу» з модерним світосприйняттям. Вона сприймає релігію з позицій раціональності, доцільності та практичності. Тому на базі релігійного досвіду багатьох культур людина починає надавати перевагу особистій діяльності, яка ґрунтується на її власному вільному виборі та переконаннях. Як зазначає Т. Лукман, при занепаді «церковно-орієнтованої релігії» позацерковна релігійність може зберігатися і навіть зростати. Учений дійшов висновку, що під дією соціальних змін, які відбуваються в суспільстві, змінюються лише структурні елементи релігійної свідомості. Як наслідок, у сучасному секуляризованому суспільстві людина створює свою власну «приватну» релігію, модернізуючи традиційне християнство, синкретично поєднуючи його з іншими релігійними традиціями тощо [1]. Як бачимо, секулярні процеси на суспільному рівні знижують рівень інституалізованої релігійної свідомості, сприяючи її перетворенню на індивідуальну, персоніфіковану.

Виникає проблема самотності. Адже разом з індивідуалізацією зникає потреба в спільних символах-цінностях, навколо яких згуртовується суспільство; моральні норми та духовні цінності. Людина все більше усамітнюється і результатом цього є збільшення кількості психічних розладів, самогубств, спонтанної агресії.

Отже, слід наголосити, що сприйняття людиною чогось як істини на основі лише суб'єктивного переконання – річ тонка, гнучка та складна для осягнення. Не можна сказати, що остаточно стане правильним: вірити в Бога, вірити в когось, вірити в себе, чи взагалі ні в кого не вірити. Проте очевидно, що суспільство прагне до прогресу, об'єктивно правильної раціоналізації своїх дій зарди майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Ломака І. І. Трансформація релігійної свідомості внаслідок соціокультурних змін / Трансформація, релігійна свідомість : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2009 рік. [Режим доступу] : http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7087/1/lomaka_I.pdf.
2. Давидун М. А. Практика соціально-педагогічної роботи щодо профілактики деструктивних релігійних впливів у молодіжному середовищі. [Режим доступу] : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Znpkhist_2012_5_14.pdf.

В. В. Панков,

*курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ПЛОЩИНІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Гуманізм – це система поглядів на людину як найвищу цінність, що характеризується такими ознаками, як повага до свободи та гідності кожної людини; врахування її інтересів, потреб та індивідуальних особливостей; турбота про щастя і благополуччя людини; надання людям рівних можливостей для розвитку; самовдосконалення особистості; високоморальні відносини між людьми.

Вперше гуманізм як ідея людяності сформувався в період Відродження та Просвітництва в західно-європейській культурі на противагу середньовічному світогляду. Останній характеризувався визнанням самоцінності лише абсолютно досконалої людської особистості (взірцем якої є Бог) та недосконалості й ницості людини емпіричної. Такий світоглядний дуалізм спонукав до саморозвитку, але формував протиріччя із загальною культурною тенденцією західноєвропейської цивілізації, яка все більше ставила собі за мету досягнення соціальних, політичних та економічних завдань. На ці завдання орієнтувалися як католицька церква, так і протестантські рухи, що разом із очевидним зростанням рівня страждань, позбавленням людини будь-яких прав обумовили перехід до гуманізму як орієнтацію на людину як вона є, яка прагне комфорту, щастя, влади, прав незалежно від рівня своєї досконалості. Але головна, закладена у природі людини інтенція – прагнення саморозвитку, збагачення буття – не могла нікуди зникнути, її не можна подолати. Тому гуманізм теж орієнтує на саморозвиток, але на шляху і з метою досягнення економічних, соціальних та політичних цілей.

Гуманізм як ідеологія і як соціальна практика не є сталим феноменом. Основними стадіями його еволюції були класичний, неокласичний і сучасний – неокласичний гуманізм (трансгуманізм). У класичному гуманізмі Відродження і Просвітництва людина розглядалася частиною природи, що й обумовило зміну ідеалу – задоволення того, що людина сама визначає як потребу. Фактично ідеалом гуманізму стає не сама людина, а її забаганки, потреби тощо. Для обґрунтування цього ідеалу висувуються принципи свободи, рівності і братерства. Вони обумовили промислову революцію і розвиток науки, а в мистецтві – зацікавленість «маленькою людиною».

Такі уявлення призвели до проголошення самоцінності індивіда, але він сам розглядався тепер виключно суб'єктом та об'єктом суспільних відносин. Фактично це було поверненням (відродженням) давньоримського уявлення про персону як суб'єкта юридичних прав та обов'язків. Поступово людину почали розглядати як засіб, функцію, річ. Це обумовило кризу гуманістичної ідеології, яка у найбільш потворній формі проявилася в ідеологіях націонал-соціалізму та комунізму, в яких людина приносилася в жертву ідеї «більш досконалого суспільства».

Цю кризу намагаються подолати за допомогою еволюції поглядів на людину. У неокласичному гуманізмі людина починає розглядатися: а) з позиції самоцінності життя самого по собі, незалежно від соціальної чи іншої функції його носія; б) цілісно, у сукупності усіх проявів її буття; в) поза ідеологіями.

Вихідними категоріями стали «буття» і «небуття». Феномен «життя» стає філософською категорією й водночас критерієм добра і зла: «Добро – те, що служить збереженню і розвитку життя, зло є те, що знищує життя чи перешкоджає йому»; «добро – це все те, що служить життю; зло – все те, що служить смерті, душить життя, звужує, затискає» [2]. Тобто життя визнається самоцінністю. Одночасно визнається унікальність кожної людини. У такий спосіб неокласичний гуманізм намагається зняти протиріччя між визнанням самоцінності особистості та виправданням її недосконалого буття. Життя саме по собі стає і носієм самоцінності людини, і сенсом її буття.

Отже стає очевидним, що гуманізм неможливий без єдності з розумністю. Гуманізм без розуму перетворюється в «безсилу гуманність, яка застрягла в містицизмі», як і розум без гуманності перетворюється в «самогубний розум» [1]. Тобто доводиться визнати, що життя без розуму має меншу цінність, аніж життя розумне. Отже, життя не можна вважати самоцінністю, для свого виправдання воно потребує принаймні розумності. Крім того, стає очевидним, що виправдання гуманізму через визнання самоцінності життя усуває потребу в саморозвитку. Розвиток – це завжди зміна складу подій буття. І якщо така зміна не впливає на цінність життя, то вона не потрібна. Але разом з тим прагнення саморозвитку – це основна інтенція життя. Все живе прагне досконалості. Саморозвиток особистості має діяльнісно-забезпечувальну та духовно-ціннісну природу. Таким чином, цінність особистості, цінність її буття, цінність життя може змінюватися залежно від цілеспрямованої діяльності, яка називається саморозвитком. Так неокласичний гуманізм у самому собі має зародки майбутніх антиномій.

Саморозвиток особистості може відбуватися у неусвідомлених формах (наслідування, стихійна адаптація, імітація, гра тощо), коли індивід не планує змінити себе власними зусиллями, та усвідомлених (самовиховання, самовдосконалення), які базуються на цілеспрямованій діяльності щодо самостворення, самоконструювання, самоперевиховання, саморозгортання тощо. Зокрема, складовими частинами саморозвитку є самовиховання, самовдосконалення, самоосвіта особистості. Вони потребують усвідомлення ідеалу, мети. Навіть і неусвідомлені форми саморозвитку передбачають принаймні відчуття ідеалу, більш досконалого стану особистості. Саме орієнтація на досконалість, визнання самоцінності абсолютної досконалості створюють психологічний простір саморозвитку та самореалізації особистості як основної інтенції її буття. Саме вони обумовлюють мотивацію життєвої активності.

Діяльність, про яку щойно йшлося, може зазнати краху, призвести до збіднення буття тощо. Успішність саморозвитку обумовлюється багатьма факторами, як досконалістю методики, так і досконалістю визначення мети. Головним виміром досконалості особистості є рівень її свободи. На психологічному рівні він проявляється як суб'єктивний локус контролю особистості.

Отже, на сучасному етапі існує необхідність подолання підходу до людини, як суб'єкта буття, як потенційної самоцінності. Тобто сучасні реалії вимагають зміни орієнтирів гуманізму, смисложиттєвих орієнтирів. Це, у свою чергу, викличе зміни орієнтирів соціального, економічного та політичного життя.

Список використаних джерел:

1. Кутырев В. А. Оправдание бытия. URL: <http://www.elcom.ru/~human/kutyrev/opravdanie.html>.
2. Швейцер А. Культура и этика. Москва, 1993. С. 42.

*А. В. Пахомов,
студент Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Ю. А. Меліхова,
кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ПРОКУРОРА

В умовах сьогодення система органів прокуратури України потребує висококваліфікованих та високо-ефективних кадрів. Це зумовлює необхідність підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх прокурорів. У зв'язку з цим, першочерговим завданням постає формування особистості, яка схильна постійно займатися професійним та особистісним самовдосконаленням.

Актуальність підготовки майбутнього прокурора до саморозвитку зумовлена необхідністю розв'язання таких суперечностей: між потребою у формуванні в прокурорів здатності до саморозвитку і недостатньою увагою вищого навчального закладу до цієї проблеми; між потребою практичної реалізації процесу саморозвитку майбутнього прокурора і відсутністю достатнього теоретичного та технологічного забезпечення.

Проблема саморозвитку знайшла відображення у працях В. Андрущенка, А. Адлера, К. Абульханової-Славської, Г. Балла, І. Беха, Л. Виготського, І. Зязюна, В. Кудіна, О. Леонтєва, А. Маслоу, Ю. Моргуна, К. Роджерса, С. Рубінштейна, Г. Тарасенко, З. Фрейда, К. Хорні, К. Юнга та ін.

У довідкових виданнях дефініція «саморозвиток» тлумачиться як:

- розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами; розвиток чого-небудь власними силами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил [3];
- спонтанний розвиток (self-development); розвиток через удосконалення внутрішніх якостей (self-evolution) [4].

Саморозвиток як суб'єктна діяльність передбачає наявність чітко усвідомлених цілей власного перетворення; цілісної Я-концепції (самосприймання, самоставлення) і концепції свого життя (образ світу й індивідуальні способи взаємодії з ним) та особистісних настанов – готовності до саморозвитку (усвідомлення вектору змін, динаміки образу «Я», свободи вибору і відповідальності за нього) [1].

Актуалізований, усвідомлений і керований саморозвиток людина може здійснювати тільки тоді, коли вона свідомо починає ставити мету стосовно самопізнання, самовдосконалення, самореалізації, визначає перспективи того, до чого вона рухається, чого домагається, що бажає чи, навпаки, не бажає змінювати у собі, тобто усвідомлює, об'єктивізує і перетворює власні особистісні характеристики і способи взаємодії зі світом.

Саморозвиток як свідомо діяльність людини, спрямований на більш повну реалізацію себе як особистості і фахівця, що припускає наявність усвідомлених цілей і нормативних ідеалів професійної діяльності [2]. Він обумовлений внутрішньою активністю, усвідомленістю, спрямованістю на поліпшення своїх особистісних та професійних якостей, знань, умінь, здібностей. Крім того, здатність до саморозвитку є складовою професійної компетентності юриста, що забезпечує його професійну реалізацію та професійне зростання.

Отже, саморозвиток є потужним механізмом професійного самоздійснення майбутнього прокурора, фактором його конкурентоспроможності як фахівця на ринку праці. У зв'язку з цим, система вищої професійної освіти має бути орієнтованою на створення умов для формування мотивації до саморозвитку майбутніх прокурорів, здатності до неї.

Список використаних джерел:

1. Кузікова С. Б. Феноменологія саморозвитку особистості: визначення поняття http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/36_9.pdf.
2. Куліда О. Професійна рефлексія як складова саморозвитку особистості майбутнього юриста <file:///C:/Users/Admin/Downloads/40-Article%20Text-63-2-10-20181121.pdf>.
3. Овчаренко В. И. Англо-русский психоаналитический словарь. М. 2003. – 808 с.
4. Саморозвиток. Академічний тлумачний словник <http://sum.in.ua/s/samorozvytok>.

Б. А. Понеділок,

*студент ННІ механотроніки і систем менеджменту,
Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка, Україна*

*доктор філософських наук, професор, професор кафедри культурології
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ПРОБЛЕМА ДУХОВНОЇ МАРГІНАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

До сьогодні українське суспільство, на жаль, остаточно не позбулося деяких важких проблем «росту», досі перебуваючи в стадії формування й становлення. Ті зміни ідеологічних, соціально-політичних, економічних тощо парадигм, яка сталася після розпаду Радянського Союзу, ще впливають на стан і розвиток українського суспільства, інколи болюче. У соціумі з'явився новий тренд – людина-споживач, який повинен відповідати сучасній парадигмі розвитку світового співтовариства. Здебільшого, це співтовариство почало орієнтуватися на нову людину – практичну, космополітичну, звернену на себе, спроможну вільно орієнтуватися у світовому просторі і відповідати вчасно і влучно на різноманітні виклики. Це людина нової людиноцентричної формації. Але, нова особистість, що формується, зорієнтована на отримання матеріальних благ, що стає тією метою, яка обумовлює саме її життя.

За зразок нової ідеології береться розвиток особистості так званого «західного» зразку, де людина передусім хвилюється за свій матеріальний стан, залишаючи розвиткові духовного потенціалу, у кращому випадку, другорядну роль. І тому, часто бажання заробити більше на комфортне життя стає основою буття нового покоління. У цьому контексті орієнтація на дотримання традиційних моральних ціннісних імперативів, життя за духовними законами людяності, як головних, втрачають свою значимість і стають марною витратою часу. На жаль, українська молодь також випробовується «золотим Тільцем» і жагою до суцільних матеріальних благ. Через домінацію егоцентричної життєвої позиції відбувається атрофія у свідомості молодої людини таких важливих традиційних духовних орієнтирів як любов, альтруїзму, милосердя, повага до іншого життя, емпатія тощо.

Також, в Україні, як і загалом у світі, останнім часом посилилась національна і релігійна нетерпимість і ворожнеча. До того ж соціально-економічні, політичні негаразди в країні зачіпають також і стосунки між чоловіком і жінкою, батьками і дітьми, взагалі сімейні відносини. Тому можна зауважити, що відбувається поступова духовна маргіналізація особистості (бездуховність) у вигляді нового тренду «філософії життя», що пригнічує креативний потенціал людини.

Частина української молоді, пригнічена труднощами повсякденного буття, ніяковіє і не бажає «працювати» над собою, створювати компліментарні відносини один з одним, заводити довготривалі стосунки (дружба, любов, сім'я), через що стають одинаками, без конкретної мети у житті, спроможними лише турбуватися за своє матеріальне благополуччя. Навіть якщо у самозакоханих, егоцентричних людей з'являються навіть сімейні стосунки, то не факт, що ці стосунки призведуть до гармонійного розвитку родини з декількома дітьми. У свідомості юнаків і дівчат починають панувати уявлення про життя без дітей (так звана формула «child-free»), що провокує аномальну, нетипову і нетрадиційну тенденцію розвитку суспільства. Звідси випливають демографічні проблеми суспільства так званого «західного типу». Про загрозу панування у молодіжному середовищі «життя без мети» свідчить тенденція зростання в Україні випадків суїциду, алкоголізму, наркозалежності, лудоманії тощо.

Отже, для запобігання негативних тенденцій у саморозвитку кожній людині треба звернути увагу на формування власного почуття гідності до себе і оточуючих, культивування альтруїзму у міжособистісних стосунках, бажання до самовдосконалення на гуманістичних засадах, збереження і подальшу трансляцію цінностей сімейного життя, пропаганди і демонстрації доброзичливих, відвертих, щирих відносин як всередині власної родини, так і будь де у суспільстві.

К. І. Пригода,

*студентка факультету адвокатури,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Історичний поступ насичений подіями, що невинно змінюють світ. І сьогодні не є винятком: людство увійшло в нову епоху інформаційного суспільства. Аналіз феномена, який називають «інформаційне суспільство», дає можливість стверджувати, що людство дійсно переживає новий історичний етап, якому відповідає принципово новий тип суспільства, новий стан цивілізації. Як і будь-який феномен, інформаційне суспільство має відносну цінність, тобто як збагачує буття особистості, так і несе загрози її існуванню, а то й існуванню людства в цілому. Тому видається актуальним осмислення загрози збереження людської особистості на сучасному історичному етапі, а також потенційних загроз для сучасного суспільства.

Першим соціальним інститутом, що використовував і сьогодні використовує інформаційне суспільство, є влада. Можна визначити три випадки, коли представники влади, прагнучи досягти тих чи інших результатів, використовують інформаційні ресурси на шкоду усього суспільства або його окремих верств. По-перше, можливість масового поширення інформації у суспільстві, зокрема про дії влади, її помилки, зловживання тощо, змусила останню це враховувати. І нерідко влада замість покращення виконання своїх суспільних функцій вдавалася до маніпуляції інформацією, викривлення інформаційного впливу на суспільство. Наприклад, комуністична влада за часів Радянського Союзу намагалася всіляко контролювати і дозувати доступ людей до інформації про життя в інших країнах, а також про негативні явища радянського суспільства. Це насамперед стосувалося монополії комуністичної ідеології, яка підтримувалася усією силою державного примусу та ідеологічного інформаційного впливу. Очевидно, що втрата ідеологічної монополії розглядалася радянською владою як загроза збереження режиму. «Знову і знову вчитуємося в рядки програми КПРС – програми побудови комуністичного суспільства. У другому десятиріччі (1971–1980 роки) у нашій країні буде створено матеріально-технічну базу комунізму, для всього населення забезпечено достаток матеріальних і культурних благ... Разом з усіма братніми республіками Україна впевнено йде до найвищого у світі життєвого рівня народу» [3]. «...За період з 1961 по 1970 рік в СРСР буде побудовано не менше 36 млн. квартир – більше, ніж у всіх капіталістичних країнах Європи і США разом узятих» [3]. Така інформація була опублікована в журналі. Тобто влада змушувала людей думати так, як їй вигідно. Це об'єктивно збіднювало духовне життя людей, оскільки вони не мали можливості адекватно аналізувати реальність.

По-друге, влада спрямовує інформацію на громадян інших країн. Операція США під назвою «План Даллеса» є цьому підтвердженням. За допомогою маніпулювання інформацією ідеологічні структури США пропагували в СРСР насилля, садизм, зраду, хамство, брехню, пияцтво, наркоманію, сексуальну розбещеність й інші ниці явища, прищеплювали позитивну оцінку цих явищ і водночас робили предметом осміювання патріотизм, порядність, чесність. Можна сперечатися щодо окремих положень цього плану, але те, що мета цього плану досягнута, зрозуміло багатьом. Слід зазначити, що дія цієї пропаганди, і не лише на теренах колишнього СРСР, продовжується. Моральна нищість стала характерною рисою особистості XXI століття і людства в цілому.

По-третє, загрозою для особистості і суспільства стає перенасиченість інформації, що дезорієнтує людство. І влада нерідко користується цим, даючи «базову» інформацію, яка повинна споживатися у першу чергу. У школі пропонують підручники, які передбачають лише один безальтернативний варіант оцінки, аналізу ідеї твору, характеристики персонажу, події в історії. Людей привчають, що ми не маємо права думати в розріз із «базовою» інформацією, а якщо вирішимо думати по-іншому, то будемо засуджені. Наприклад, якщо в контрольній роботі написати відповідь, яка не відповідає відповіді з підручника, то отримаємо двійку. Людина перестає думати, вона починає жити у межах нав'язаних ціннісних орієнтирів без можливості саморозвитку.

Сьогодні інформативні технології досягли значного прогресу. Відтак і потенційні загрози зросли у рази. Зокрема, нечувані можливості поширення інформації надає Інтернет. Для багатьох людей він є віртуальним світом, який дає змогу ухилитися від реальності, проблем тощо. Так з'являється новий страх – страх спілкування, страх соціуму. Людина перетворюється на замкненого інтроверта, й водночас виникає загроза існуванню соціуму, принаймні таких соціальних спільнот, до яких ми звикли. Соціум

перетворюється на віртуальний. І людська активність стає віртуальною. Виникає явище – «саморозвиток, який не розвиває».

Не можна не погодитись із думкою В. Г. Воропаєвої щодо знищення людського «Я» в інформаційному суспільстві завдяки прагненню створити імідж. Її думка полягає в тому, що особа створює імідж, щоб заявити світові про себе, а щоб інтерес до нього не зникав, вона корегує свій імідж при зміні інтересів суспільства, що призводить до втрати себе. Мерелін Монро неймовірно страждала від цього явища. «Я б хотіла вмерти – не існувати – піти звідси – зникнути звідусіль, але як це мені зробити?», – писала вона у своїх щоденниках [2]. Ота білявка, яка здавалася зовсім несерйозною, безтурботною, насправді була розумною жінкою, що пережила важкі події, хотіла позбутися свого іміджу, але нічого не могла зробити. Залежність від іміджу поглиблює ситуацію кризи ідентичності.

Загрозливою є також ідея глобалізації, що вимагає уніфікації усіх територіальних об'єднань і їх ресурсів. Уніфікація країн означає знищення націй, що тягне за собою знищення частини людської особистості. Кожна нація неповторна, як і її люди, знищивши її, людство втратить строкатість. Українці, французи, італійці тощо – всі ці народи різні, кожен народ має свої неповторні ментальні риси. Уніфікація означає не тільки зведення до одного всіх країн, це означає перетворення людства на одну сіру масу, яка позбавлена індивідуальності.

Інформаційне суспільство – це ступінь еволюції цивілізації, який характеризується тим, що інформація і знання стають основним продуктом, основним товаром. Продукти харчування, машини тощо продовжують вироблятися, але інформація – це головне, вона визначає як, що і з якою метою виробляти. Водночас можливість маніпулювання інформацією і масштаб фактичного маніпулювання нею значно зросли. Це і породжує основні суперечності й небезпеки сучасності. Так, в інформаційному суспільстві маніпулювання інформацією породжує нечувані екологічні небезпеки. Можна забезпечити тотальний захист кожного дерева, кожного куща, комахи в країнах ЄС і в той же час споживати деревину, яку поставляють з українських Карпат, де ліси зазнають тотального знищення. І ні в кого це не викликає спротиву. У Словаччині не можна безкарно зламати гілку, а за сотню кілометрів в Україні знищення лісів викликає періодичні повені. І це наслідок маніпулювання інформацією, інформаційного впливу, який став можливий саме в інформаційному суспільстві.

Особистість є синонімом до поняття неповторність, а зловживання інформаційним впливом, нав'язуючи стандартні ціннісні орієнтири і мотиви діяльності, знищує цю неповторність. Це призводить до збіднення буття особистості, її деградації й водночас породжує безліч небезпек соціального, політичного, економічного, екологічного характеру. Сучасний стан інформаційного суспільства продукує духовний занепад, позбавляє особистість свободи, а на соціальному рівні – віртуальний соціум або ерзац-соціум. Збереження цивілізації за таких умов неможливе. Але у випадку, якщо з цими загрозами будуть боротися, то, можливо, людство вдасться зберегти.

Список використаних джерел:

1. Бухталь С., Коммент Б. Мэрилин Монро Жизнь рассказанная ею самой Дневники, письма и стихи. Москва: Слово, 2011. 14 с.
2. Воропаєва В. Г. Проблема кризи ідентичності в умовах глобалізації та інформаційного суспільства// Гуманітарний вісник ЗДІА. 2011. № 46.
3. Турченко Ф. Г. Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів/Профільний рівень/ 2-ге видання. Київ: Генеза, 2014. 141 с.

*Д. С. Пушкаренко,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Культура є невід'ємною складовою життя особистості, нації та людства в цілому. Культура мовлення – частина загальної культури індивіда. Вона виявляється в дотриманні сталих мовних норм усної і писемної літературної мови, а також у свідомому, невимушеному, цілеспрямованому, майстерному вживанні мовно-виражальних засобів, залежно від мети й обставин спілкування, як зазначав Єрмоленко С. [1]. Це те, без чого жоден народ не міг би утвердити своє незалежне становище, вказати на те, що він вільний чи заслуговує на свободу.

Вживання рідної мови є дуже важливим, адже вона виконує культурозберігальну та культуротвірну функції. Велика кількість вчених у своїх працях звертали увагу на важливість вживання рідної мови, а саме: І. Бабій, І. Марван, І. Огієнко. Саме культура мовлення в даний час може показати рівень розвитку й цивілізованості нашого суспільства. Сьогодні наша мова наповнена молодіжними сленгами, жаргонізмами, словами «паразитами». Саме вони є більш близькими сучасній молоді. Зазвичай слово сленгу з'являється в певний час і відображає навколишню реальність. Якщо дивитись з точки зору психології, молодь використовує сленг у повсякденній мові для того, щоб таким чином відрізнитися від інших або просто виділитися з натовпу. Сленгові слова та вислови є досить різноманітними і відмінними у різних групах суспільства. Наприклад, щоб виразити свій подив деякі люди вживають слова « я в шоці», коли інші використовують « я в трансі», «ти шо гонеш?» Можна навести значну кількість новомодних сленгів, наприклад, зауглити, що значить шукати в інтернеті, юзер-користувач комп'ютера і т. д. Часто причиною появи суржика називають двомовність. Суржик уживається широко, почасти по містах, далеко типовіше по селах. Це мовне явище, і воно заслуговує на вивчення. Але тоді, як міський сленг націлений у майбуття мови, прогнози щодо суржику мали б бути протилежного характеру. Також наша мова наповнена жаргонізмами. Зазначу декілька з них, а саме: бабки, що означає гроші, центровий-авторитетний, прикид-одяг. Добре, що наша мова розвивається і поповнюється новими словами, але необхідно використовувати літературну мову, бо саме вона вказує на рівень розвитку кожної особи та зберігає наші традиції. Як зазначав Іван Огієнко: «Кожний, хто вважає себе свідомим членом свого народу, мусить пильно навчатися своєї соборної літературної мови» [2].

Завдання кожного з нас розвивати своє «Я» у сфері культури. Перші кроки до цього можна зробити за допомогою культури нашого повсякденного мовлення. Слід розмовляти рідною мовою, дотримуватись сталих мовних норм усної і писемної літературної мови. Таким чином, якщо кожен буде розвивати особистісну культуру, культура нації буде розвиватись.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко С. Я. Культура мови/ С. Я. Єрмоленко // Українська мова: Енциклопедія. – [2-ге вид.]. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія 2 ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 258–286.
2. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. – Факсимільне видання. – К. : АТ «Обереги, 1994. – 72 с.
3. Будаєва І. Г. Культура мовлення як вагомий компонент загальної культури особистості та її духовно-морального образу.

*В. А. Радченко,
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Л. М. Сідак,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ САМОРОЗВИТКУ

Сучасне життя характеризується невідпинним впровадженням новітніх, насамперед інформаційних, технологій в економічній, політичній, освітній та інших сферах суспільного життя. Такі трансформаційні процеси вимагають постійного розвитку як широкого спектру суспільних відносин, так і особистісного розвитку, самоосвіти та самореалізації особистості. Зокрема, впровадження інтернет-технологій в суспільстві та їх швидкий розвиток зумовлює актуальність питання щодо використання інтернет-середовища в освітній сфері.

Дистанційне навчання є формою поєднання самоосвіти з новітніми освітніми технологіями. При цьому інтерактивні технології інтегруються з традиційними методами навчання. Освітній простір стає відкритим та екстериторіальним, тому що взаємодія між суб'єктами освітнього процесу не здійснюється безпосередньо. Дистанційна форма навчання створює поле для масового безперервного навчання та обміну інформацією на світовому рівні. Саме завдяки такій системі є можливість реагувати на потреби суспільства та готувати високопрофесійних фахівців. У ХХІ ст. дистанційне навчання стало ефективним інструментом набуття знань та підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців різних галузей та сфер. Але дистанційна форма навчання потребує від здобувача освіти певного рівня емоційно-вольової підготовки, мотивації та розуміння необхідності здобуття нових знань, психологічної стійкості і стабільності.

Розвитку дистанційної освіти сьогодні присвячено багато праць, зокрема В. Домрачева, Г. Антонова. Апробацію практичних розробок дистанційних курсів у вищій школі та аналіз їх результатів подано у працях Н. Сиротенко, В. Бикова, О. Рибалко, В. Кухаренка, Ю. Богачкова.

Впровадження дистанційного навчання на середніх та вищих рівнях здобуття освіти є важливим інструментом підвищення у особистості зацікавленості в навчанні, що забезпечує її подальшу освітню ефективність та сприяє піднесенню освітньої сфери в цілому. Зміна традиційної форми навчання на дистанційну вимагає індивідуальної роботи, вироблення потрібних у навчанні навичок, самоорганізації та самодисципліни.

Крім того, глобалізаційні процеси як ніколи потребують фундаментальних та якісних знань від фахівців різних галузей знань, і дистанційне навчання відіграє у цьому не останню роль, адже в суб'єктів такої форми здобуття освіти є можливість навчатися за допомогою технічних засобів. Самоосвіта сьогодні стала особливо актуальною через її домінування серед інших освітніх форм, адже вона дає можливість переосмислити місце і роль людини в освітньому процесі.

Великою перевагою дистанційного навчання є широкі комунікативні можливості: навчальний процес може відбуватися з викладачами та студентами усього світу. Також до переваг слід віднести факт матеріальної безоплатності такої освіти, який є досить вагомим. З цього випливає, що матеріальне, релігійне становище, сімейний стан, місце проживання та багато інших факторів не впливають на здобуття освіти. Люди з різним рівнем розвитку та здібностями можуть підлаштовувати під себе навчальні матеріали, завдяки гнучкості дистанційного навчання обирати черговість вивчення предметів.

Дистанційне навчання включає в себе різні форми виконання домашніх завдань, серед яких: презентації, виступи, створення таблиць, використання та створення фото- та відеоматеріалів, що позитивно впливає на творче мислення людини. Навчання стає цікавим, а як наслідок – більш продуктивним.

Але важливо звернути увагу й на недоліки дистанційного навчання в сучасних умовах, зокрема, в умовах пандемії та карантинних заходів. За час карантину здобувачі освіти, що мали досвід такої форми навчання, скаржилися на постійний головний біль, неможливість вчасно задати питання педагогу, неможливість вчитися через проблеми зі зв'язком та велику напруженість через відсутність живого спілкування. Варто зазначити, що у суб'єктів освітньої діяльності можуть виникнути проблеми через відсутність технічного забезпечення, що унеможливить таку форму освітньої діяльності взагалі.

Проблемою дистанційного навчання є також те, що педагогічний колектив вищих закладів освіти напружує освітню програму роками, отож напрацьовані матеріали є інтелектуальною власністю викладача. При публікації в інтернет-ресурсах навчально-методичні матеріали стають загальнодоступними для студентів та сторонніх осіб, права інтелектуальної власності на них менш захищені. Це психологічно негативно налаштовує педагога на дистанційну форму навчання, оскільки створює бар'єр для написання дистанційних матеріалів викладачем. Для вирішення цієї проблеми важливо створити гарантії захисту прав на інтелектуальну власність викладачів.

У цілому дистанційне навчання у системі саморозвитку особистості відіграє важливу роль і має велику перспективу. Воно дасть суспільству безперервну можливість здобувати знання в он-лайн режимі. Важливо використовувати набутий досвід, вирішувати проблеми, пристосовувати навчальні заклади до такої форми навчання.

*А. О. Рожков,
студент 4-го курсу бакалаврата,
Институт теологии имени св. Мефодия и Кирилла,
Белорусский государственный университет, Республика Беларусь
Научный руководитель: М. А. Коденев,
магистр культурологии, старший преподаватель,
Институт теологии имени св. Мефодия и Кирилла,
Белорусский государственный университет, Республика Беларусь*

ПРОБЛЕМАТИКА ПОНЯТИЯ «ЛИЧНОСТЬ» В ДИСКУРСЕ СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФИИ ТРАДИЦИОНАЛИЗМА

Определение сущности понятия «личность» является весьма спорным в дискурсе, по крайней мере, современного традиционализма (или, как его ещё именуют, «постгенонизма» [10]), представленного в русскоязычной среде идеологом неоевразийства – А. Дугиным. Связано это с тем, что изначальная антропология Рене Генона претерпела ряд изменений, хотя она и по сегодняшний день является ядром всей антропологии традиционалистского дискурса.

Но прежде чем перейти к проблематике понятия «личность» в дискурсе современного традиционализма, нужно произвести краткий обзор на антропологию Рене Генона. Свою антропологическую систему Р. Генон наиболее подробно излагает в книге «Человек и его осуществление согласно Веданте» [8]. В этой книге Генон противопоставляет два термина: Soi (некоторое «сверх-я») и Moi (индивидуальное «я»).

Особое значение играет же именно термин Soi, т.к. он является в философии Р. Генона «личностью», которая понималась Р. Геноном как проявление Высшего Принципа, который, в свою очередь, является некоторым «духовным началом», трансцендентным бытием, чистым существованием и знанием, которое не даётся в опыте (поэтому тут знание и существование тождественны, что хорошо отражено в последующей антропологии А. Дугина [10]). Понятие Soi может отождествляться с индуистским Брахманом (как Принципом, который является «недвижимым двигателем»), а также и с Атманом (Принципом в потенции, т.е. который в конечном итоге соединится с Брахманом) [8; 10].

Термин Moi (ассоциируется с индуистским термином Дживатма [8]) является, в некотором роде, содержательным наполнением Soi как Атмана, т.е. совокупностью предикатных характеристик, которые проявляют в мире Soi [8; 10]. Однако сами эти характеристики проявления не имеют самостоятельного онтологического статуса, т.е. являются иллюзорными.

Если же попытаться структурировать данную антропологию, то можно придти к следующей схеме: есть невыразимый метафизический Абсолют как Брахман (метафизический 0 [10]), который присутствует в качестве потенциальной проявленности (неоформленной проявленности по Р. А. Зобкову) в виде Атмана (метафизическая единица [10]) и проявляет себя во внешнем мире в виде иллюзорных индивидуальных качеств Дживатмы (которая является пересечением ограниченности и Soi и характеризует только человека; множественное) [9]. Данная схема достаточно хорошо коррелирует с традицией крайнего реализма (в вопросе о существовании универсалий), что в дальнейшем повлияло на становление «постгенонизма» А. Г. Дугина, основанного на философии неоплатонизма (который также отстаивает тезис о вторичности индивидуальных качеств как итога эманации Единого) [9].

Если Р. Генон определил в своей антропологии онтологию и метафизику «личности» (как и в принципе онтологические начала всей философии традиционализма), то барон Юлиус Эвола обосновал необходимость активной деятельности в мире (что перечило основным канонам генонизма, т.к. в системе Р. Генона активная деятельность «в миру» признавалась не нужной, в отличие от созерцательной деятельности по постижению Абсолюта; этим, к слову, объяснялся аполитизм Генона и изначальная направленность философии Эвола на политическое измерение [10]). Философия Эвола, если излагать её в сжатом виде, представляет из себя неоиdealизм, где особая роль наделяется Волевому Субъекту. Волевой Субъект в философии Эвола является центром бытия и подчиняет себе окружающий мир т.к. индивид владеет волей, которая делает его абсолютно свободным и, в некотором смысле, божеством (т.к. субъективность тут – это измерение внутренней трансцендентности, что наделяет субъект божественностью [10]). В этом смысле у Эвола, в отличие от перенниализма Генона, отсутствовало понимание о метафизической единости мироздания. Этому противопоставлялся концепт субъективности бытия (метафизические истины у Эвола не объективны и существуют лишь тогда, когда существует связь имманентного субъективного опыта с трансцендентными основаниями бытия). В то же время Эвола признаёт, что активная деятельность в миру должна осуществляться с принятием духовных ценностей, т.к. именно Дух правит миром и ведёт мир к его «реализации».

Такое учение о Волевом Субъекте могло возникнуть из следующего философского сочетания: у Ницше и Фихте была взята идея о самодостаточности человеческого сознания, а с индийской философии был взят концепт о иллюзорности разницы между Атманом и Брахманом [10]. И хоть начиная с 1928-го года в творчестве барона Ю. Эвола присутствовало достаточно большое количество концептов Р. Генона, связанных с перенниализмом интегрального традиционализма, однако Эвола делал одно принципиальное уточнение: если у Генона избежать Кали-Юги было невозможно, то Эвола говорит, что это вполне возможно, т.к. именно человек как Волевой Субъект (как Брахман) является Принципом Мира, а значит может своей волей изменить мир и предотвратить ход мировых циклов [10].

Две принципиально противоположные антропологические позиции отцов традиционалистского дискурса – Р. Генона и Ю. Эвола – явились основанием для создания новой вехи в философии традиционализма – «постгенонизма» А. Дугина. Но следует отметить, что соединение этих двух антропологических позиций, в основании которых лежало два противоположных принципа метафизики (Единого основания бытия и множественного основания бытия) случилось не без использования философии, которая первоначально не относилась к дискурсу философии традиционализма. Речь идёт, во-первых, о философии неоплатоников; во-вторых, о философии Мартина Хайдеггера (следует уточнить: именно неоплатоническое прочтение М. Хайдеггера позволило А. Дугину создать новую философскую систему и соединить в своей философии основные концепты Р. Генона и Ю. Эвола) [1].

Наиболее подробно антропология А. Дугина раскрывается в: серии книг «Ноомахия: войны ума» (особенно ценным является 1-й методологический том, в котором излагается непосредственно терминологический аппарат российского философа [2]); серия лекций в МХАТ'е «Антропология и онтология театра» [3; 4; 5]; серия видеолекций «Феноменология Аристотеля» [6; 7].

Сам субъект понимается А. Дугиным как носитель сознания (DaSein'a, в котором действует «активный интеллект» – «Νοῦς ποιητικός» – оси, связывающей сознание с миром Богов [5; 7]; недвижимый двигатель сознания). Однако само сознание интерпретируется как мироздание через концепт того, что весь окружающий мир является лишь экзистенциалами DaSein'a. Используя методологию Ф. Brentano и Э. Гуссерля [6], А. Дугин показывает схематически, что за пределами сознания существует только материя, которая представляет из себя «ничто», т.к. её для сознания не существует. Вместе с тем, интенциональные акты (Sorge по Хайдеггеру [1; 7]) достигая периферии сознания, где оно сталкивается с материей, конституируется вещь (форма вещи, которая существует только в рамках нашего сознания обретает содержание при столкновении с материей) [6]. Однако подлинность вещи и её «мера» постигается только в ходе феноменологической редукции, которую А. Дугин понимает, как «возврат мысли к Активному Интеллекту, в котором вещь получает своё вечное бытие» [6].

Такое понимание роли сознания как всего мироздания, а человека-субъекта как основной инстанции, которая конституирует мир благодаря работе сознания (DaSein'a и его экзистенциалов [7]), которая же обусловлена наличием божественного «ума», роднит философию А. Дугина с концептом Волевого Субъекта Ю. Эвола. Однако, чтобы понять, как философия Ю. Эвола соединяется с философией Р. Генона в рамках «постгенонизма» А. Дугина, необходимо задать вопрос «А какова роль других субъектов и как они взаимодействуют друг с другом?».

Ответ же на этот вопрос заключается в том, что А. Дугин считает, что индивида как человеческого атома не существует, а каждая вещь может быть разделена на материю, которая её составляет, и идею (ноэму [7]). Но, поскольку человек может видится как разная ноэма с точки зрения разных людей, концепт личности А. Дугиным понимается как пересечения множества интенциональных актов, а значит как некая внешняя маска – проσωλον (что уже отличается от православного понимания личности как ипостаси, хотя А. Г. Дугин считает себя старообрядцем) [4; 5]. Исходя из этого личность, понимаемая как маска, конституируется обществом, в котором человек прибывает [2; 3].

Но из-за того, что реальность того или иного человека подтверждается только тогда, когда есть соответствие зримого человека с «мерой» в «активном интеллекте», то становится справедливой следующая модель. Маска начинает пониматься как эпифания некоего божества/даймона в зримый мир, а процесс «отыгрыша» роли как аутентичное экзистирование (термин отыгрыш употребляется т.к. сам А. Дугин называл мир «театром» («θεατρον»)) – площадкой, где «θεῶναι θεωρία» [3]) [4]. Сама игра, согласно социологии воображения, Ж. Дюрана, понимается как «воображение» (как деятельность, которая конституирует и субъект, и объект, а также формирует отношение первого ко второму) [2]. И если мир – это «театр», в котором совершается «игра», которая есть «воображение», это, во-первых, подтверждает ещё раз тезис о том, что мир находится в пределах нашего сознания. Во-вторых, если во время отыгрыша человеком определённой роли мы «созерцаем игру в театре», то мы (исходя из интерпретации А. Дугина диалога «Парменид» [3]) созерцаем некоторого рода индивидуализацию архетипа, идеи, которая берёт своё начало в Едином. В такой системе становится совершенно неважным то, кто этот человек, главное то, какую «роль он отыгрывает». Сама же роль конституируется «мифом» (контекстом «повествования» пьесы [4]). Если переносить «контекст повествования» на общество, то можно говорить о том, что именно культура задаёт основные характеристики человеческому индивиду, где он становится лишь актёром, который «отыгрывает роль» (совершает акт «маскотворения» – «προσωποποιία» представителя той или иной культуры, которая его создала [5]). И тем лучше человек «отыгрывает роль», чем больше он отрицается от своих «индивидуальностей».

Тут мы можем видеть, что человеческий индивид как таковой понимается лишь как материя, которая не имеет самостоятельного онтологического статуса. Однако эта материя становится лишь тогда «личностью», когда на неё направлен интенциональный акт некоего «Сверхсубъекта», которым здесь является социум («народ»), тем самым наделяя определённую идею материальным содержанием. Все же эти идеи исходят от Апофатического Единого, недвижимого двигателя, «Логоса», благодаря которому и существует определённый социум «народ» [2].

Таким образом, синтез концепции Р. Генона и Ю. Эвола в творчестве А. Дугина создал концепцию «Волевого Сверхсубъекта» или «Народа» как DaSein'a (коллективного бессознательного), в рамках которого существует некоторый божественный центр (условное «Единое»), вокруг него располагаются различные ноэмы/идеи/vorstellung'и (потенциальное проявленное), которые становятся «явленными»

в момент соприкосновения с материей (человеческими индивидами). Сознание же отдельных людей работает по такому же алгоритму, однако «центр эвиденции», «активный интеллект» связан с недвижимым двигателем «народа», который и определяет «меры». Но содержание понятия «личность» определяется теперь только «Сверхсубъектом», из-за чего её можно понимать как пересечение материи и «идеи», где первая (индивид) является несуществующим, незначимым в отрыве от идеи. А значит, в этой системе есть только коллективная идентичность, а индивид является лишь объектом «Сверхсубъекта».

Список использованных источников:

1. Heidegger M. Sein und Zeit / M. Heidegger. Tübingen: Max Niemeyer verlag, 1967. 450 p.
2. Дугин, А. Г. Ноомахия: Войны ума. Три Логоса: Аполлон, Дионис, Кибела / А. Г. Дугин. М: Академический проект, 2014. 447 с.
3. Дугин, А. Г. Онтология и антропология театра: лекция 1 – Апофатический театр / А. Г. Дугин [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://paideuma.tv/video/ontologiya-i-antropologiya-teatra-lekciya-1-apofaticheskij-teatr/#/?playlistId=0&videoId=0>. Дата доступа: 22. 02. 2020.
4. Дугин, А. Г. Онтология и антропология театра: лекция 4 – Игра / А. Г. Дугин [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://paideuma.tv/video/ontologiya-i-antropologiya-teatra-lekciya-4-igra/#/?playlistId=0&videoId=0>. Дата доступа: 22. 02. 2020.
5. Дугин, А. Г. Онтология и антропология театра: лекция 5 – Метафизика роли / А. Г. Дугин [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://paideuma.tv/video/ontologiya-i-antropologiya-teatra-lekciya-5-metafizika-rolj/#/?playlistId=0&videoId=0>. Дата доступа: 22. 02. 2020.
6. Дугин, А. Г. Феноменология Аристотеля. Лекция 14. Ruinanz und Verfallen. Онтология падения / А. Г. Дугин [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://paideuma.tv/video/fenomenologiya-aristotelya-lekciya-14-ruinanz-i-verfallen-ontologiya-padeniya/#/?playlistId=0&videoId=0>. Дата доступа: 02. 03. 2021.
7. Дугин, А. Г. Феноменология Аристотеля. Лекция 5. Э. Гуссерль: Мистерия феноменологической редукции / А. Г. Дугин [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://paideuma.tv/video/fenomenologiya-aristotelya-lekciya-5-egusserl-misteriya-fenomenologicheskoy-redukci/#/?playlistId=0&videoId=0>. Дата доступа: 02. 03. 2021.
8. Зобков, Р. А. Универсальное и индивидуальное в дискурсе Рене Генона / Р. А. Зобков [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://izvestiapolit.isu.ru/en/article/file?id=1808>. Дата доступа: 25. 02. 2021.
9. Малер, А. Понятие личности в секулярном и постсекулярном понимании / А. Малер [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://politconservatism.ru/articles/ponyatie-lichnosti-v-sekulyarnom-i-postsekulyarnom-ponimani>. Дата доступа: 12. 03. 2021.
10. Попов, В. Ю. Традиция и традиционализм. Альманах 2012–2013 / В. Ю. Попов, О. С. Киселёв [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://194.44.152.155/elib/local/t684.pdf> – Дата доступа: 15. 02. 2021.

*О. А. Савенко,
студентка факультету адвокатури,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. О. Гізімчук,
асистент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО САМОВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

На сучасному етапі в Україні істотно зростає роль фізичної культури і спорту, основним завданням яких є збереження і розвиток інтелектуального та фізичного потенціалу нації. Вирішення цього завдання вимагає виховання повноцінної, гармонійно розвиненої, фізично і психічно здорової особистості, яка усвідомлює необхідність власної фізичної активності. За таких умов актуальною проблемою фізичного виховання людини постає фізичне самовиховання. Сьогодні фізичному самовихованню як процесу цілеспрямованої, усвідомленої, планомірної роботи над собою, зорієнтованої на формування високої фізичної культури особистості, приділяється недостатньо уваги [1, с. 272].

І однією з причин низького рівня фізичної активності людини, в сучасних реаліях, є інформатизація суспільства. Необхідно звернути увагу на те, що фізичне самовиховання знаходиться в тіні інформаційного, оскільки сьогодні з кожним днем набувають актуальності інформаційно-комунікативні процеси. Інформаційні технології розвиваються дуже швидкими темпами, і головними, визначальними стимулами цього розвитку є соціально-економічні потреби суспільства, яке, як ніколи, зацікавлене в інформатизації та комп'ютеризації всіх без винятку сфер діяльності [2]. Але дуже часто людина, поринаючи в інформаційний світ, забуває про важливість фізичної активності, результатом якої і є фізичне самовиховання. Більшість суспільства надає перевагу інформаційному розвитку, забуваючи про фізичний. На мою думку,

потрібно поєднувати фізичне та інтелектуальне навантаження, адже ці складові тісно пов'язані між собою, та задля гармонійного й повноцінного розвитку людини не можуть існувати одне без одного.

Безперечно, для тих хто веде активний спосіб життя, навчання дається набагато легше, позаяк під час заняття спортом покращується обмін речовин у мозку, що підвищує його функціонування, також відбувається позитивний вплив на пам'ять і творчі здібності. Завдяки спортивній діяльності, під час творчого пошуку, оволодінням технікою і тактикою, вмінням керувати своїми емоціями, знаходити миттєві рішення та приймати їх, відбувається неспинний розвиток інтелектуальних здібностей людини [3, с. 1].

Розглядаючи інші аспекти цього питання, ми стикаємося також з тим, що більша частина населення з дитинства не усвідомлює важливість фізичного самовиховання. Якщо говорити безпосередньо про заняття фізичної культури, то більшість школярів відносяться до них легковажно. Важливим у підвищенні ефективності фізичного самовиховання є формування мотивації до нього. Але без педагогічного формування відповідних мотивів та інтересів підвищення ефективності фізичного самовиховання неможливе. Це підіймає питання й про кваліфікацію вчителів. Зокрема, у своїй статті Ю. А. Курнишев наголошує: «Значна увага приділяється зростанню якості професійної підготовки. Водночас питання професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури не набуло системного й обґрунтованого висвітлення» [4, с. 14].

Особлива роль у формуванні цінностей молоді в галузі фізичної культури належить викладачам фізичної культури, головне завдання яких – зацікавити учнів або студентів заняттями із самовиховання, навчити правильно виконувати фізичні вправи, які забезпечують досягнення поставленої мети, тобто озброїти необхідними засобами самовиховання. Важливою умовою підвищення ефективності фізичного самовиховання школярів та студентів є виховання в них бажання самостійно займатися фізичним розвитком [1, с. 274].

Ще однією проблемою фізичного самовиховання особистості є те, що не всі заклади освіти, можуть створити умови для належного проведення занять фізичної культури. Стосовно ситуації в нашій країні, то далеко не всі школи мають необхідне обладнання для проведення якісних занять, а отже вчителі фізичної культури не можуть пропонувати ефективні вправи для розвитку основних фізичних здібностей. Прикладом цього можуть слугувати безпосередньо проекти вчителів загальноосвітніх закладів, які звертались до відповідних державних структур з проханням надати кошти на нове обладнання, та багато таких проектів, на жаль, відхиляють. Наприклад, проект «Спортивне обладнання та інвентар для НВК № 10 м. Хмельницького» було відхилено, та діти, які навчаються в цьому закладі, не можуть отримувати якісну фізичну підготовку, а отже й не мають можливості для повноцінного фізичного виховання [5]. Наслідком цього є оприлюднення 18 лютого 2020 року МОН проекту типового переліку обладнання та інвентарю для фізкультурно-спортивних приміщень закладів освіти [6].

Наступним показником необхідності фізичного самовиховання є стан здоров'я населення країни, адже коли людина фізично розвинена, вона, ймовірно, не буде стикатися зі стресами, захворюваннями нервової системи, безсонням, порушеннями в роботі серцево-судинної системи та кровообігу, мати будь-які залежності та ін. За даними українського аналітичного порталу «Слово і Діло» в Україні щороку понад пів мільйона людей помирає від різних захворювань, і найбільше від порушення функціонування системи кровообігу [7]. Результати опитування проведеного соціологічною групою «Рейтинг» свідчать, що в Україні лише 9% громадян працездатного віку (чоловіки 18–65, а жінки 18–60 років) займаються спортом майже кожен день, при цьому 15% респондентів роблять спортивні вправи кілька разів на тиждень, 14% – кілька разів на місяць, 12% – кілька разів на рік. Водночас 50% опитаних не займаються спортом взагалі [8, с. 1]. Таких прикладів буде безліч, доки фізичне самовиховання не стане пріоритетним для людини. Оскільки заняття фізкультурою чи спортом впливає на всі функції життєдіяльності людини та сприяє не тільки удосконаленню фізичного та спортивного, а й морального, естетичного й інтелектуального розвитку.

Отже, ми бачимо, що наразі рівень фізичного самовиховання в нашій країні низький. І для того, щоб знизити показники захворюваності населення та збільшити кількість людей, які будуть вмотивовані на систематичні заняття фізичною культурою, необхідно з самого дитинства закладати-формувати базові знання про надзвичайну важливість фізичного самовиховання для здоров'я людини як фізичного, так і духовного.

Список використаних джерел:

1. Степчук Н. В. Шляхи підвищення ефективності фізичного самовдосконалення учнівської молоді. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Випуск 1 (40). С. 272, 274.
2. Литвин Н. Інформаційне суспільство як головний пріоритет перспективного розвитку держави. 2017. С. 157–162.
3. Зайцева Т. В., Шутьєва Е. Ю. Влияние спорта на жизнь и здоровье человека. Концепт, научно-методический электронный журнал, 2017. С. 1–6.

4. Курнишев Ю. А. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Київ, 2017. 20 с.

5. О. Мігунов. Проект «Спортивне обладнання та інвентар для НВК № 10 м. Хмельницького». URL: <https://gp.khm.gov.ua/projects/archive/208/show/45>.

6. Міністерство освіти і науки України. Проект Типового переліку обладнання та інвентарю для фізкультурно-спортивних приміщень закладів освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-tipovogo-pereliku-obladnannya-ta-inventaryu-dlya-fizkulturno-sportivnih-primishen-zakladiv-osviti>.

7. Слово і діло. Які хвороби найчастіше стають причиною смертності в Україні та світі. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/04/09/infografika/obshhestvo/kakie-bolezni-chashhe-vsego-stanovyatsya-prichinoy-smertnosti-ukraine-i-mire>.

8. РБК-Украина. Стало відомо, як часто українці займаються спортом. URL: <https://styler.rbc.ua/rus/zhizn/stalozvestno-skolko-ukraintsev-regulyarno-1485254253.html>.

*Н. А. Сафарян,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: ЗНАЧЕННЯ МОВИ

Сучасна українська мова є багатовіковим надбанням української нації, створена зусиллями багатьох поколінь. Як зазначав Іван Огієнко: « В мові наша стара й нова культура, ознака нашого національного визнання... І поки живе мова – житиме й народ, як національність...». Мета цієї роботи – з'ясувати значення української мови для саморозвитку особистості. Актуальність теми дослідження полягає у необхідності обґрунтування думки про те, що для формування цілісної особистості обов'язковим є володіння державною українською мовою.

Становлення особистості тісно пов'язане з мовою та мовленням. Мова є найціннішим надбанням як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема. За допомогою мови люди спілкуються між собою, виражають свої думки, почуття, зберігають їх і передають нащадкам. Немає і не може бути мови без суспільства, без народу, який є її творцем. Також немає і не може бути суспільства без мови. Українська мова посідає провідне місце не лише в навчанні, а й у повсякденному суспільному житті. Її вплив є беззаперечним.

У свій час великий мислитель В. фон Гумбольдт зауважив, що мова у житті людини є не лише інструментом впливу чи формою втілення людських потреб, а й духовним життям, оскільки функції мови є «організмом духу так само, як будова м'язових волокон, коло кровообігу, розгалуження нервів – організмом тіла» [1, с. 365]. Отже, слова вченого є підтвердженням того, що мова – суспільне явище, без якого неможливе існування людства, а також це спосіб повсякденного життя.

Мова є засобом саморозвитку особистості. Відповідний рівень культури усного і писемного мовлення є необхідною, обов'язковою ознакою й показником високого інтелекту освіченої людини, громадянина кожної держави. Розвинена особистість – це людина, що поєднує в собі духовне багатство, високий рівень моральної культури і виявляє себе як неповторна, самобутня індивідуальність. Кожна особистість має власний внутрішній світ, який розкрити може тільки за допомогою мови. Адже для того, щоб виразити свої емоції та почуття, за словами В. Сухомлинського, треба, щоб мова була для людини «...словами, які би змушували людину глибоко переживати своє ставлення до світу» [2, с. 1–10].

Роль мови у формуванні, саморозвитку особистості дуже важлива. Особливо це відчувається гостро тоді, коли людина довго перебуває за межами батьківщини, коли навіть одне слово рідною мовою приносить душевну рівновагу. На сьогодні проблема вільного володіння мовою є особливо актуальною і важливою для особистісного саморозвитку, а саме для тих, хто користується словом як основним інструментом своєї професії, зокрема для юристів. На думку О. А. Лисенко, «тільки серйозне та вдумливе ставлення до мови забезпечить мовну компетентність майбутнього юриста. Професійний розвиток особистості передбачає обов'язкове врахування творчого характеру мови, її ролі в розвитку індивіда та впливу на формування свідомості» [3, с. 112].

Отже, мова є засобом становлення й саморозвитку особистості. Вона слугує для самовдосконалення в різних напрямках, а також дає можливість активніше і ґрунтовніше пізнавати світ і визначає рівень культури спілкування. Мова має велике значення для саморозвитку людини як неповторної особистості.

Список використаних джерел:

1. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. – М. : Наука, 1985. 368 с.
2. Сухомлинський В. Слово рідної мови // Укр. мова. і літ. в школі. 1968., С. 1–10.
3. Лисенко О. А. Мовні аспекти професійного розвитку особистості юриста в умовах сучасної вищої освіти // Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі: мат. всеукр. наук.-практ. конф. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2019. С. 109–112.

А. К. Ситнік,
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Сідак Л. М.,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

САМОРОЗВИТОК ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

За даними Міністерства соціальної політики України в нашій державі нараховується 2,7 мільйонів осіб, які мають інвалідність [1]. Ці люди потребують особливих умов для самореалізації, адже мають право бути і відчувати себе повноправними членами суспільства. Таке право гарантовано у багатьох як національних, так і міжнародних нормативно-правових актах. Але наразі залишаються актуальними питання саморозвитку осіб з інвалідністю та створення належних умов для цього державою.

Насамперед необхідно визначитися з поняттям «саморозвиток». У тлумачному словнику зазначено, що саморозвиток – «розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами» [2]. Протягом багатьох років це питання досліджували вчені та науковці, педагоги та філософи, вони розкривали його більш широко, виражали свої думки щодо цього поняття, визначали закономірності його становлення, чинники, що впливають на цей процес, проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві тощо. Також існує таке визначення поняття саморозвитку як «індивідуальна активність, що спрямована на розвиток, розгортання в собі того, що не успадковується, на вироблення особистісних якостей, навичок, що мають відбиток власних зусиль, напрацювань» [3, с. 4]. По-іншому саморозвиток можна визначити як саморух. Цей процес спрямований на самовдосконалення особистості, на якісні зміни людини самою людиною. Для осіб з інвалідністю це питання є більш складним, оскільки порушення здоров'я може вплинути на процес набуття певних навичок та вмінь.

Досліджуючи саморозвиток осіб з інвалідністю, слід зазначити, що вони як ніхто потребують спеціальних умов, які б дозволили розвиватися на рівні з іншими людьми. Наразі соціальна політика багатьох демократичних країн змінилася, особи з інвалідністю можуть повністю реалізувати свої права, брати активну участь в суспільному житті країни. Це є першим кроком до того, щоб ці люди мали можливість саморозвиватися.

На процес саморозвитку в даному випадку впливає не тільки особистість, її бажання або можливості, а й стан соціуму, що забезпечується передусім політикою держави. Людина повинна прагнути йти вперед та змінювати себе, а суспільство не повинно їй перешкоджати, упереджено ставитися або ж навіть дискримінувати, а навпаки – допомагати, якщо людина того потребує, поважати та підтримувати. Говорять, що «інвалідність живе у суспільстві, а не в особі». На жаль, залишаються країни, в яких ставлення до людей з обмеженими можливостями, проблемами фізичного та психічного стану залишається дискримінаційним.

До важливих документів, які регулюють це питання, належить Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, яка набула чинності в Україні в 2010 році. В ній закріплені основоположні принципи, серед яких: принцип недискримінації, рівних можливостей, доступності, залучення у суспільні відносини та інші [4; с. 31–33].

Сьогодні у світі саморозвиток значною мірою залежить від технологій. За допомогою новітніх засобів зв'язку ми отримуємо інформацію, оволодіваємо знаннями. Для осіб з інвалідністю цей процес викликає труднощі: для людей з вадами зору важко прочитати якусь інформацію, для людей з порушеннями слуху – прослухати. Ускладнена форма подачі інформації буде недоступною для людей з когнітивними вадами. Але суспільство зобов'язано надати їм доступ до інформації: змінити формат її подачі, озвучувати додатково сайти або технічні прилади, дублювати звукові матеріали текстом чи мовою жестів. Така практика вже застосовується в інтернет-просторі. Інформація повинна бути доступною для усієї можливої аудиторії.

Особі з інвалідністю потребують також спеціальних технічних засобів для пересування, самообслуговування, спілкування та взагалі повсякденного життя. Для повноцінної самореалізації та можливості

саморозвитку ці прилади надзвичайно важливі. Декларація принципу доступності в нашій державі відповідає міжнародним стандартам, але на практиці органи виконавчої влади, інші установи і заклади соціального напрямку не завжди дотримуються цих норм. Розміри соціальної допомоги зовсім невеликі, в наслідок чого рівень життя людей залишається неналежним.

Згідно з законодавством наша держава гарантує здобуття освіти для осіб з інвалідністю на рівні, що відповідає їх здібностям та можливостям. В Україні діють заклади освіти різного рівня, а також спеціальні заклади. Вони оснащені спеціальними приладами, мають свою програму та допускають використання альтернативних форм навчання. Також обдаровані діти можуть безоплатно навчатися музиці, образотворчому або художньо-прикладному мистецтву. Держава прагне позбутися перепон, які перешкоджають розвитку особи з інвалідністю [5].

Отже, для забезпечення саморозвитку осіб з інвалідністю треба забезпечити інтеграцію цих осіб в суспільне життя, дотримання їхніх прав, рівність з іншими членами суспільства, надання необхідної соціальної допомоги, а також утвердження принципу доступності в усіх сферах життя. В нашій країні ці проблеми вирішуються не повністю, тому необхідні заходи для розвитку соціальної політики держави в цьому напрямку. Особи з інвалідністю потребують освіти, самореалізації та спілкування у колективі, певних знань. Також треба не забувати бачити цінність особистості, а не інвалідність в людині та надавати їй допомогу, якщо вона цього потребує. Важливо спрямувати свідомість суспільства на позитивне ставлення до осіб з інвалідністю.

Список використаних джерел:

1. Інвалідність. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/invalidnist.html>.
2. Саморозвиток // Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Перун, 2005. URL: <https://www.lingvolive.com/en-us/translate/uk-uk>.
3. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (21 берез. 2019 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; редкол. А. П. Гетьман [та ін.]. Харків: Право, 2019. 126 с.
4. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. Київ, 2012. 216 с.
5. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 21, ст.252). URL: <https://zako.n.rada.gov.ua/laws/show>.

А. І. Скрипникова,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ПРОБЛЕМИ СОМОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

На сьогодні на формування особистості впливають різноманітні інформаційні джерела. Виникають нові форми комунікації, які зумовлені розвитком і розширенням інформаційного простору. Суспільство за допомогою Інтернету створює нові, більш універсальні засоби передачі інформації, які є доступними для всіх. Наразі постає проблема перетворення людей на інформаційних носіїв, які втрачають духовні цінності та дегуманізуються. Отже, метою цієї роботи є розгляд проблем інформаційного суспільства стосовно збереження ідентичності особистості та її саморозвитку.

Оскільки тема є актуальною, вона викликає великий інтерес у науковців. Показовими та обґрунтованими є праці таких дослідників, як О. Данильян, О. Дзьобань, О. Рубан, А. Михальчук, Т. Тюріна та ін. Так, у філософському дискурсі під інформаційним суспільством розуміється сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури. Однією з характеристик цього поняття є формування нової людини – «людини інформаційної». Ідеться про зміну соціальних ролей та ідентичності індивіда. Це питання є важливим, тому що формування нової особистості повинно ґрунтуватися на моральних засадах. Без урахування цього інформатизація може мати негативні наслідки для розвитку суспільства в цілому та індивіда зокрема.

Існує значна кількість досліджень щодо людської особистості в інформаційному суспільстві. У цих роботах науковці розглядають проблеми мовної особистості, інформаційної безпеки людини, проблеми сприйняття інформації в суспільстві тощо. Вони зазначають, що сучасне інформаційне суспільство формує нові цінності, моделі поведінки, комунікації, розширює світосприйняття, впливає на свідомість

людини. Новий рівень суспільних відносин призводить до усвідомлення існування нової віртуальної реальності, в якій розширюються межі її зіткнення зі світом. Особистість готова змінюватися, жити й працювати в новому середовищі та сприймати його реалії. Таким чином, змінюються не тільки умови буття особистості, а й вона сама.

Як наголошують О. Дзьобань та О. Рубан, «взаємодія людини й інформаційного середовища здійснює радикальні перетворення і в людській свідомості, вона реалізується на основі вирішення складного завдання розвитку мислення, завдання оперування формальними поняттями і об'єктами. У зв'язку з цим, розвиток комп'ютерної техніки породжує нові парадигми в наукових уявленнях і, відповідно, зміни у звичках і поглядах людей. Нові парадигми формують нове сприйняття людиною свого місця по відношенню до інформаційного середовища і відповідно нове усвідомлення себе та своїх прав і свобод, зокрема інформаційних» [2, с. 16].

Отже, поширення інформаційних ресурсів у сучасному суспільстві по-різному впливає на розвиток і формування людської особистості. Важливим є те, що віртуальний простір, створений інформаційно-комунікаційними технологіями, змінює людську свідомість і сприйняття світу, а тому може мати як позитивне, так і негативне значення для збереження особистості та її саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Данильян О. Г. Людина в інформаційному суспільстві: проблема моральної ідентифікації // Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія. – 2019. – № 1. – С. 8–20.
2. Дзьобань О. П., Рубан О. О. Сучасна людина: безпекові проблеми адаптації до нового інформаційного середовища // Інформація і право. № 1. – Національна академія правових наук України, 2019. – С. 9–18.

А. І. Сліпачик,

*студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: М. Б. Ценко,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

МІСЦЕ І РОЛЬ ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Людина живе у світі інформації. Отримуючи інформацію, ми вчимося читати, розмовляти, пізнавати світ, дискутувати. Питання, відповіді, прохання, сміх і сльози – усе це інформація, яка супроводжує нас упродовж усього нашого життя.

Перш за все, під інформаційним суспільством варто розуміти сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури, яка включає створення, перероблення та активне використання інформації.

Ні для кого не є секретом, що сьогодні особистість буквально оточена інформацією. Постійно зростає кількість каналів комунікації, соціальних мереж, засоби передачі інформації постійно спрощуються, стають більш компактними та доступними у використанні [1, с. 71].

Суспільство, завдяки мережі Інтернет, постійно перебуває у вирі інформаційного простору, який, поступово розширюючись, трансформується у нову змінювану культурну реальність [2, с. 46].

Через Інтернет можна відшукати собі приятеля, але справжнього друга – навряд чи. Адже пізнати душу людини можна тільки в живому спілкуванні, в різних ситуаціях і обставинах, які люди переживають разом, в реальному житті, а не віртуальному. З іншого боку, надмірне використання інформаційних технологій у повсякденному житті стає причиною проблеми соціальної комунікації. Соціальна комунікація, як і загалом будь-який вид іншої комунікації, може здійснюватися на рівні індивідів, соціальних груп чи суспільства в цілому.

Основні принципи соціальної комунікації:

- пріоритетність якостей і цінностей цієї культури (ієрархія);
- рівні права усіх громадян на отримання інформації (демократія);
- наближеність до загальнолюдської культури, культури відповідної нації, етносу, конфесії, класу тощо (ідентичність);
- урахування глобальних та національних морально-етичних норм (мораль) [3, с. 46].

Спілкування необхідне людям як свіже повітря чи чиста вода... Спілкування – одна з вроджених потреб людини. Недарма французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері сказав, що єдина відома мені розкіш – це розкіш людського спілкування... Доречно буде згадати слова Альберта Ейнштейна: «Коли технології замінять живе спілкування, ми отримаємо покоління дурнів».

Як відомо, будь-які соціальні мережі, цифрові комунікації не дають можливості відчувати емоційний стан, поведінку, переживання, настрої, почуття співрозмовника. На моє глибоке переконання, віртуальність ніколи не зможе замінити радості від довгоочікуваної зустрічі, ніжних, міцних обіймів, пронизливих поглядів і щирих усмішок друзів. З іншого боку, сучасні технологічні можливості дозволяють нам побачити людину й поговорити з нею в будь-який зручний для нас час, всього-на-всього увімкнувши вебкамеру, а також надіслати інформацію навіть у найвіддаленіший куточок світу.

Разом із тим, віртуальне життя не здатне подарувати радості від реальної зустрічі, погляду чи дотику близької людини.

Людина, яка постійно спілкується онлайн, поступово втрачає звичку безпосереднього живого спілкування. Словниковий запас у неї помітно скорочується, емоції виражаються смайлами. Вона не в змозі описати свої переживання і відчувати настрої іншого, знайти потрібні слова, щоб підтримати, переконати, надихнути.

Недаремно, ще давньогрецький філософ Сократ закарбував у віках мудрість: «Заговори, щоб я тебе побачив». Оскільки саме в розмові людина здатна виявити свою вихованість, грамотність, приналежність до певної сфери діяльності. Високий рівень мовної культури є ознакою всебічного розвитку особистості.

І, насамкінець, необхідно наголосити, що у світі, сповненому безліччю інформаційних можливостей, технологій, комунікацій, потрібно вчитись формувати особисту, неупереджену, незалежну думку, вчитись мислити критично, а не просто засвоювати інформацію у вигляді пропаганди та агітації з боку засобів масової інформації.

Список використаних джерел:

1. Данильян О. Г. Людина в інформаційному суспільстві: деякі штрихи до усвідомлення проблеми / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань // Настоящи изследования и развитие – 2015 : материалы за междунар. науч.-практ. конф. – София, 2015. – Т. 5 : Філософія. – С. 71–73.
2. Міщенко М. О. Нові ролі людини на тлі сучасного простору екрана / Міщенко М. О. – Київ: Культурологічна думка, 2019. – С. 46–53.
3. Бебік В. М. Глобальне інформаційне суспільство : поняття, структура, комунікації. / Бебік В. М. – Київ: Інформація і право, № 1(1) / 2011. – С. 41–49.

А. В. Тихоненко,

*студентка Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Шумейко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «УСПІХУ» ЯК КАТЕГОРІЇ САМОРОЗВИТКУ В ПРОТЕСТАНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

За глобальними підрахунками, проведеними у 2013 р., чисельність послідовників як традиційних протестантських учень (кальвінізм, лютеранство, англіканство), так і напрямів, що виникли у постреформаційний період (п'ятдесятництво, баптизм тощо), складає більше 800 мільйонів вірян. До того ж, відомим є факт, що релігійні погляди більшості членів суспільства безпосередньо або опосередковано впливають на особливості менталітету усіх членів соціальної спільноти, навіть тих, хто вважає себе атеїстами, що пов'язано з аспектами виховання особистості, яка від народження перебуває під впливом традицій, що склалися в суспільстві, навіть не усвідомлюючи цього [1, с. 115]. У зв'язку із цими факторами навіть у ХХІ ст. осмислення концепції «успіху» як категорії саморозвитку в релігійній традиції протестантизму є актуальною в контексті відповіді на питання «чи існує зв'язок між релігійними вподобаннями людини та вірогідністю досягнення нею економічного добробуту?».

Під час аналізу цієї теми логічно буде звернутись до витоків протестантизму як релігійного учення. Слід згадати, що протестантизм сформувався унаслідок процесів Реформації у Європі, яка, насамперед, була рухом за відновлення довіри до католицької церкви, реформування останньої відповідно до християнського зразка. Саме із цією метою М. Лютер розробив «95 тез», де виклав основні постулати, на яких має ґрунтуватись істинне віровчення, позбавлене тих відступів, які дозволила і заохочувала сучасна йому католицька церква. Так, він звернув увагу на те, що неприпустимою є практика спасіння за допомогою індульгенцій, що суперечить нормам християнської етики аскетизму як позбавлення мирських спокус, а й тому, що абсурдною

взагалі є ідея спасіння за допомогою будь-чого, окрім Віри [1, с. 131]. Отже, істинний християнин має жити покаюнням, однак усвідомлювати це як ідею обов'язку перед Богом, а не церквою. Із цієї тези, Папа Римський не має права відпускати гріхи: спокутувати гріх можна винятково перед Богом і своєю Вірою.

Як бачимо, ідея «місце у Раю придбати не можна» дозволяє перейти до загальної концепції передбачуваності та Божої всезумовленості, яка обґрунтовує логічну неможливість спасіння за допомогою втручання Папи чи інших осіб тим, що Бог апріорі знає, хто потрапить до Раю, а хто до Пекла [2, с. 109]. Логіка такого висновку полягає у тому, що Бог є вищим за час і простір; йому відомо все як Творцю створеного. Саме у цьому полягає протестантська ідея визначеності, зумовленості наперед людської долі.

Проте у даному випадку людина, яка вірить, запитає: «Як дізнатись, куди я потраплю після смерті, і як мені потрібно жити, якщо все вирішено наперед?» І відповідь на це питання надає Ж. Кальвін, який, розвиваючи ідеї М. Лютера, доводить, що Господь допомагає тим, хто займається богоугодною справою. Звідси, якщо праця є «вигідною» для Бога, то вона буде успішною, і навпаки: якщо людина у своїй справі досягає успіху, то в цьому її підтримує Бог. Ідеться про роботу праведну. Людині, яка працює чесно, буде допомагати Бог, а мірою цієї допомоги є успіх та багатство як матеріальний еквівалент успіху в справі.

Однак чи не суперечить концепції християнського аскетизму те, що Бог заохочує чесних робітників матеріальними благами? Тоді людина, яка працює, матеріальне у системі цінностей поставити вище за духовне. Однак, слід наголосити, що для істинного християнина у роботі метою буде не збагачення, а ідейний аспект виконання обов'язку перед Богом у вигляді чесною праці. У цьому випадку ідеться про поняттям «beruf», яке вводить М. Вебер у своїй роботі «Протестантська етика і дух капіталізму». Це виявляється у концепції професії-покликання, якою Божественною волею наділяється кожна людина від народження і у якій вона може повною мірою реалізувати свої здібності шляхом праведної праці [1, с. 227]. Важливість цієї концепції полягає також у тому, що священною уважається будь-яка чесна професія (у цьому полягає відмінність протестантського вчення від католицизму, де «мирські» заняття не мають статус священних). Наслідком такого підходу є те, що, за протестантською традицією, людина більш вмотивована для самореалізації у конкретній професії, вона сприймає власну працю не як засіб досягнення матеріальних благ, а як спосіб виконання обов'язку перед Богом, реалізації власної особистості в божому покликанні [3, с. 125]. Отже, для особистості першочерговою важливістю набуває не багатство як матеріальне, а сам успіх як ідейне, як показник власного саморозвитку.

Бачимо, що протестантська ідея самоспасіння вірою і працею, не позбавлена індивідуалізму, безпосередньо впливає на ставлення людини до роботи, формуючи амбіції та надаючи їй мотивацію чесно працювати за покликанням із метою досягнення успіху, який означав би, що така діяльність є богоугодною та такою, що Богом заохочується. Отже, успіх у професії у протестантській традиції ідейно набуває статусу благодаті та підноситься до статусу божественної еманції.

Однак який зв'язок мають протестантські ідеї ставлення до праці та капіталістичне світобачення? На це можна відповісти, якщо знову згадати про проблеми співвідношення ідеї аскетизму та концепції багатства як матеріального мірила успіху. Ми вже визначили, що у протестантській етиці не збагачення є метою діяльності людини, а самореалізація у Божому покликанні. Проте у випадку успіху людина отримуватиме матеріальні блага, що поставити її перед необхідністю визначення їх подальшої долі. І якщо християнським ідеалом є аскетизм та відмова від розкоші, то єдиноправильним розпорядженням багатством буде не його накопичення, а використання для продовження власної справи: людина вкладатиме гроші у виробництво, у власну підприємницьку діяльність тощо. Отже, людина вкладатиме гроші у гроші, а це є класичним визначенням капіталу, який за своєю сутністю є матеріальним благом, яке вкладається у справу з метою отримання прибутку [4]. Тобто, за М. Вебером, капіталізм не є жагою до наживи, як уважав К Маркс, а становить певну етичну систему, яка пов'язана із протестантизмом у вирішенні онтологічної проблеми: капіталізм та протестантизм визначають сенс буття людини як самореалізацію у праці, спрямовану на досягнення успіху у покликанні, що визначається Богом; гроші ж у цьому випадку є матеріальним еквівалентом успіху та засобом досягнення певної ідейної мети, а не самоціллю.

Отже, успіх є однією з основоположних цінностей протестантизму, який визначається як демонстрація Богом правильності обраного людиною шляху та праведності її праці. Важливим є те, що протестантська традиція ставить ідейний зміст успіху вище за матеріальний, у зв'язку із чим багатство є лише речовим еквівалентом. Також протестантизм не засуджує, а навпаки заохочує індивідуальні амбіції людини, яка вірить і працює, тому що характерною відмінністю протестантського вчення є концепція самоспасіння людини вірою і працею, що не може залежати від волі третіх осіб. Такі особливості протестантської етики зумовлюють її зв'язок із капіталістичною свідомістю, що проявляється в ідеї необхідності постійної динаміки грошей, їх використання задля розвитку справи, а не пасивного накопичення заради накопичення. Звідси детермінується капіталістична пасіонарність як засіб реалізації індивідуальних амбіцій.

Список використаної літератури:

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ: Основи, 1994. – 261 с.
2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика [пер. з нім., післямова та коментарі Олександра Погорілого]. Київ: Основи, 1998. – 534 с.
3. Погорілий О. Макс Вебер і його класична праця. URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbr01.htm>.
4. Хабермас Ю. Техника и наука как «идеология» [пер. с нем. М. Л. Харькова]. Москва: Практика, 2007. – 208 с.

Д. І. Фалдіна,

студентка фінансово-правового факультету,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник: О. А. Лисенко,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО.

МОЖЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ

Інформаційне суспільство має важливе значення для формування та розвитку особистості. За останні кілька років сприймання та подача інформації дещо видозмінилися. Це пов'язано із швидким удосконаленням технологій та впливом віртуальних засобів взаємодії, що допомагає суспільній комунікації.

Поява інформаційного суспільства зумовлюється поширенням розвитку кіберкультури, мережі Інтернет та інших комунікативних технологій. Діяльність окремих суб'єктів, груп або організацій залежить від їх інформованості й можливості ефективно використовувати дану інформацію. Доволі часто ми отримуємо потік інформації, що впливає на створення подальшого світогляду. Також вагомим аспектом формування особистості є бачення інших людей.

Інформаційне суспільство – це найрозвиненіша в сенсі технологій виробництва людська цивілізація, що виникає внаслідок інформаційно-комп'ютерної революції та базується на інформаційних технологіях – «інтелектуальних» комп'ютерах, автоматизації та роботизації всіх сфер і галузей економіки й управління, єдиній інтегрованій системі зв'язку. Це поняття виникло ще у другій половині 60-х рр. ХХ ст., коли людство вперше усвідомило наявність інформаційного вибуху, а кількість циркульованої в суспільстві інформації стала зростати з неймовірною швидкістю [2].

Сучасне інформаційне суспільство поєднує в собі як позитивні, так і негативні сторони. Позитивним аспектом є те, що будь-яка інформація несе в собі знання для кожного індивіда, а негативним є руйнівні загрози для особистості, оскільки вже можна відмітити перехід від локального до інтернаціонального рівня, що вимагає кардинальних та нестандартних рішень.

У нових сьогоденних умовах розвитку інформаційних технологій зростає інформаційна культура або, як її ще називають, кіберкультура. Її завдання полягає у тому, щоб переконати індивіда та вплинути на його мозок, свідомість та підсвідомість.

В умовах інформаційного суспільства сформувалася віртуальна реальність як форма предметно-соціальної симуляції, яка відтворює умови, що є близькими до об'єктивної реальності, за допомогою яких, з одного боку, можливе виконання деяких дій поза предметною дійсністю, а з іншого – переживання в реальності відчуттів, недосяжних у повсякденному житті [2].

Отже, стрімке зростання інформатизації допомагає людині формувати новий світогляд, освоювати комп'ютерну грамотність та культуру комунікацій, розвивати інтелектуальні та креативні можливості, тобто йти шляхом саморозвитку. Також, слід пам'ятати, що завдяки впровадженню інформаційних технологій з'являються нові способи соціальної взаємодії, а процес віртуалізації спричинює нівелювання людського в людині, що призводить до саморуйнації.

Список використаних джерел:

1. Гендина Н. И. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины / Н. И. Гендина, Н. И. Колкова, Г. А. Стародубова, Ю. В. Уленко. М.: Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества, 2006. – 512 с.
2. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] // Право. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://uaforeignaffairs.com>.
3. Дмитренко М. Становлення інформаційного суспільства. автори: Дмитренко М. Український науковий журнал «Освіта регіону». № 1–2. 2008 / [електронний ресурс]: <http://www.socialscience.com.ua>.

Є. В. Фаріза,
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: **Сідак Л. М.,**
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ

Сьогодні спостерігається інтенсивна трансформація суспільних відносин, викликаних потужними цивілізаційними та культурними зрушеннями. Зокрема, помітно розвиваються нові види засобів масової інформації й водночас збільшується їх вплив на свідомість людей, формування людської особистості, її саморозвиток.

Значення сучасних ЗМІ неможливо применшити, бо вони перетворилися на невід'ємний елемент повсякденного життя кожного члена суспільства. Сьогодні ЗМІ не тільки виконують інформаційну чи навчальну функцію, а й в умілих руках перетворюються на механізм навіювання, пропаганди чи переконання, що дозволяє окремим особам контролювати формування певного способу мислення, стереотипні форми поведінки, оцінки соціальної реальності та самооцінки.

Саме мас-медіа завдяки новітнім інформаційним технологіям мають нечувані можливості контролю настроїв у суспільстві, що визначає сутність інформаційного суспільства, деякі риси якого проявляються уже зараз: влада зосереджується не в того, хто володіє грошима, а в того, хто володіє інформацією. Так, у суспільстві, як ніколи раніше, простежується патологічна залежність людей від споживання інформації, а тому їх ціннісні орієнтири, стереотипні судження, мотиви активності, емоційний стан залежать від потоків контрольованої ЗМІ інформації. Відтак, загострюється проблема збереження свободи людської особистості та її природи.

У зв'язку з цим актуальним залишається питання про механізми впливу ЗМІ на процес формування особистісних якостей людини. Вони безпосередньо пов'язані з виконанням мас-медіа своїх функцій щодо виховання політичної культури, економічного мислення тощо. І розуміння цих механізмів дозволяє зрозуміти, коли ЗМІ та діяльність владних структур в інформаційному просторі сприяють задоволенню потреб суспільства, його розвитку, а коли мають деструктивний характер.

Оскільки ЗМІ є потужним важелем формування ціннісних орієнтирів, стереотипних мотивів поведінки, стилю мислення особистості тощо, важливу роль відіграє зміст інформації, що поширюється, тобто ідеї, носієм яких є ЗМІ. Інформація може бути навіть беззмістовною, «інформаційним шумом», що теж негативно впливає на формування духовного світу людини. Споживання беззмістовної або малозмістовної інформації сприяє деградації особистості, оскільки буття її збіднюється. Нерідко вплив на суспільство відбувається через спотворення інформації. Саме тому загальноживаним стало слово «фейк». Крім того, якість інформації може впливати на адекватність її сприйняття. Нерідко інформація спотворюється саме на останньому етапі її сприйняття [1].

Отже, через зміст інформації, її якість, форму, стиль подачі, навіть через маніпулювання часом подання інформації відбувається навмисне втручання у процес відображення дійсності, свідомо спрямоване на формування духовного середовища особистості і суспільства. Подібний вплив може бути і позитивним, і негативним. Такі прийоми як короткометражне чи кадроване подання інформації, висвітлення неповного її змісту чи зменшена кількість інтелектуальної напруги у ЗМІ сприяють деградації мислення людини та спричиняють викривлення адекватного сприйняття інформації, здатності людини самостійно розуміти й аналізувати ситуацію, що складається у життєвому середовищі.

Останні десятиліття в інформаційному просторі визначальне місце займає Інтернет. Особливо до нього інтегрована молодь. Світова павутина дозволяє вести ділове спілкування, отримувати швидкий доступ до будь-якої інформації, розваг тощо. Інтернет поступово перетворює інформаційний простір як сегмент життєвого середовища на віртуальне середовище, як альтернативну реальність, яка існує за своїми законами незалежно від світу реального. Фактично слід говорити про нову форму аддикції, яка проявляється не тільки як залежність, а й як хронічна відсутність бажання сприймати реальний світ, невпевненість у спілкуванні з соціумом, а також як деформація особистості.

Причиною тому є те, що Інтернет – простий і привабливий спосіб відходу від складної, повної різноманітних проблем та негараздів реальності. Дослідники стверджують, що занурений у віртуальну реальність користувач «змушений» актуалізувати витіснені у несвідоме інфантильні уявлення і поведінкові

патерни, здебільшого такі, що відповідають його власним психологічним потребам [2]. А такі потреби формуються завдяки все тому ж Інтернету. З такого ідеального простору важко повернутися у реальне життя, наслідком чого стає поширена останнім часом Інтернет-залежність. Ще однією причиною привабливості Інтернету є уявна свобода, яку він надає особистості. Ця уява формується завдяки тому, що «всесвітня павутина» не має яскраво виражених ієрархічних структур. Особистість сприймає себе рівною з усіма іншими суб'єктами – джерелами інформації та її споживачами. Але насправді ієрархія в Інтернеті існує, адже споживач інформації і той, хто її поширює, а також той, хто контролює це поширення, не можуть вважатися рівними.

Важливо згадати й про таку суто психологічну функцію ЗМІ, як «нелікарську психотерапію», коли деякі теле- і радіопрोगрами компенсують почуття самотності, невпевненості тощо [3]. Але й тут засоби масової інформації лише ілюзорно вирішують внутрішні конфлікти людини чи її психологічні проблеми, постановочно вирішуючи їх у реаліті шоу та програмах. Це слугує своєрідною пасткою для свідомості людини, оскільки її власних проблем у реальному житті не вирішує.

Важливим аспектом впливу ЗМІ є також формування ідеалів у молоді, яка є найактивнішою з усіх користувачів сучасних мас-медіа. Вона лише формує свій світогляд, орієнтири тощо, і тому їй властиво наслідувати поведінку. А оскільки сучасні ЗМІ пропагують успішність, популярність, молоді люди все більше прагнуть бути схожими саме на людей, імена яких щодня чують у мас-медіа. Відтак одним з маркерів деградації духовного середовища сьогодні є поширена тенденція виглядати, здаватися, а не бути. Імідж став значно важливішим за зміст.

ЗМІ, беззаперечно, впливають і на можливість людської свідомості самостійно обробляти інформацію та оперувати нею. І тут вони також мають деструктивний потенціал, зменшуючи можливість виділяти важливу інформацію з потоку інформаційного шуму, можливість її запам'ятовувати. Це відбувається через переключення мозку на несуттєві картинки, які постійно повторюються та вирізняються серед інших своєю привабливістю. Так званий віртуальний світ приваблює людську свідомість куди більше сірої буденності, саме тому ми стаємо настільки вразливими перед впливом ЗМІ на формування особистісних якостей, власних моделей поведінки та стереотипів.

Отже, сьогодні існує цілком потужний вплив ЗМІ на особистість, її духовне середовище, а відтак, і на соціальне середовище. Засоби масової інформації, безумовно, мають безліч позитивних рис, що дозволяє людям отримувати доступ до нових знань, самореалізовуватися та самовдосконалюватися. Проте існує і негативний вплив ЗМІ на свідомість людини, що проявляється у психологічному маніпулюванні думками, емоціями, мотивацією поведінки особистості. У реаліях інформаційного суспільства дуже важливо навчитися керувати інформаційною екологією, щоб запобігти масовій деградації особистості.

Список використаних джерел:

1. Шестерина А. М. Психология журналистики. URL: <https://textarchive.ru/c-1612552-pall.html>.
2. Войскунский А. Е. Феномен зависимости от Интернета // Гуманитарные исследования в Интернете. URL: https://cyberpsy.ru/docs/gumanitarnye_issledovaniya_v_Internete_voyskunskiy.pdf.
3. Харрис Р. Психология массовых коммуникаций. URL: <http://evartist.narod.ru/text5/01.htm>.

М. С. Шамрай,
студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: **О. А. Шумейко,**
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ

У мистецтві, творчості, науці поступово склалася ідея суб'єктності особистості як ідеї саморозвитку, яка визнається однією з ключових умов позитивного функціонування особистості і пов'язується з феноменологією самодетермінації. При цьому, потребують детального дослідження фактори психологічної бази саморозвитку, його активації в умовах сучасного суспільства.

Потужним соціальним фактором становлення та активізації саморозвитку є взаємодія особистості, яка формується зі світом дорослих, як в сім'ї, так і в освітній сфері.

У дошкільному віці, дитина досліджує нові «громадські предмети»: соціальні ролі й норми в контексті спілкування з однолітками, яке моделює соціальну взаємодію та виступає полем освоєння соціокультурних стереотипів поведінки. Тому, важливо вже у дошкільному навчальному закладі створити дітям умови

для активного пізнання світу природи, світу людських взаємин, що стимулює у них формування елементів суб'єктності, рефлексивності, тощо [1; с. 68–69].

Із семи років важливо організувати шкільне навчання таким чином, щоб саме воно стало простором задоволення потреби дитини у реалізації суспільно значущої позиції. Наприклад, залучення їх до дослідних, соціально значущих проектів дозволить відчути неповторність і дозволить оптимально подолати вікову кризу.

У молодшому шкільному віці навчальна діяльність стає контекстом оцінювання особистістю своїх можливостей, успіхів і невдач, що сприяє розвитку самооцінки, дає молодшому школяреві можливість відчути себе суб'єктом власного розвитку. Тому, важливо застосовувати у навчально-виховному процесі технології, які активізують пізнавальну, рефлексивну та суб'єктну активність учнів.

У підлітковому віці формується логічне мислення. Особистість активно пізнає себе, відбувається процес самовизначення. Перед підлітками вперше відкривається креативний потенціал для особистісного, своєрідного осмислення світу, формується переконаність здатності до самокеруваності життям, проектуванні власного майбутнього.

Каркас характеру, вже закладений у дошкільному віці й наповнений змістом у підлітковому, стає основою глобального особистісного самовизначення в період ранньої юності. Особистість починає саморозвиватися: запускаються процеси самореалізації та самоздійснення. Однак, слід наголосити, що при неформованості активної світоглядної позиції процес саморозвитку може не актуалізуватися.

Отже, теоретичне осмислення проблем, пов'язаних із саморозвитком повинне стати основою стратегії інноваційного освітнього середовища як оптимального простору саморозвитку учнів та викладачів., який ґрунтуватиметься на низці положень:

1. оптимальний шлях реалізації потреб та потенціалів суб'єктів освітнього процесу, значущою умовою якого стає інноваційне освітнє середовище (далі – ІОС);

2. сформована ІОС трансформується з урахуванням викликів суспільства; зміни в ній носитимуть системний і цілеспрямований характер; система інноваційної діяльності повинна бути гармонійно взаємозалежна з освітнім циклом, системою управління школою;

3. організація освітнього процесу повинна бути максимально орієнтована на активність, свідомість, залученість до нього учнів.

Надзвичайно важлива роль в ІОС – це роль учителя як творчого посередника між світом учня і світом предметної культури; провідна діяльність учня – творче засвоєння знань, пошук особистісних сенсів пізнання і розвитку. ІОС в першу чергу орієнтує учня на пізнання власних можливостей і здібностей. Так, учень перестає бути об'єктом професійної діяльності вчителя, а всі компоненти освітнього середовища стають засобом активного всебічного розвитку і саморозвитку дитини. Ставлення до норми розвитку не як до показника наявного, а як до мети повністю змінює стратегії освітнього процесу.

Отже, інновації в галузі освіти є важливими, адже саме вони сприяють формуванню в школярів ідеї усвідомленого саморозвитку, які згодом визначатимуть спрямованість соціально-психологічних настанов їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір // Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2017. – 146 с.

***А. О. Шевченко,**
курсант Інституту підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: **Л. М. Сідак,**
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ПРОБЛЕМА ВІДЧУЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Людству вже давно знайомий такий психологічний та соціальний феномен, коли особа перестає цікавитися навколишнім світом, впадає в депресію і стає соціально відстороненою від інших. І це лише незначний перелік тих ознак та особливостей поведінки, які вказують на страшний стан людини – відчуження.

Вперше думки щодо зазначеної проблеми висловлювали прихильники теорії «суспільного договору» Ж.-Ж. Руссо, Дж. Локк, Т. Гоббс, К. А. Гельвецій, а потім Г. Гегель, К. Маркс, Ф. Ніцше, Е. Фром. Сьогодні феномен відчуження вивчають філософи, психологи, соціологи.

Для розуміння явища відчуження в сучасних умовах, його ознак та розкриття джерел поширення такої «хвороби» у XXI ст. слід зазначити умови, з яких починається дисбаланс у психічному стані людини. Слід визнати, що причин такого стану досить різні і перелічити їх всі неможливо, але очевидно, що вони пов'язані з психологічними та комунікативними проблемами, які потім проявляються у негативному ставленні до себе, низькій самооцінці тощо. На думку соціологів, проблема відчуження пов'язана зі спілкуванням у колективах та у низькому рівні розкнутості і взаємодії, зокрема, людина перестає відчувати свою значущість у соціальному середовищі. Це стосується і сторонніх осіб, і родичів, близьких. Людина стає байдужою до соціального середовища та подій у ньому.

Не можна не брати до уваги вплив на психічний стан людини змін соціального та техногенного середовища. Розвиток Інтернету не тільки збільшує доступ до інформації та комунікативні можливості людини, а й сприяє поширенню кібербулінгу. Найрізноманітніші соціальні мережі надають доступ до особистої інформації, що може бути інструментом для впливу на дії та психічний стан користувача.

Щодо ступенів відчуження сучасні вчені розглядають безглуздість, безсилля, аномію та соціальну ізоляцію. При цьому відчуженість характеризується такими ознаками: сприйняття світу сірим та схематичним; втрата інтересу до культури; низький рівень знань про особливості соціально-політичної системи; віра у долю, астрологію та магію; послаблення логічного мислення, пізнавальна замкнутість; нав'язливі думки, ригідність; неможливість зосередитися на якійсь справі та змусити себе щось робити; образливість, емоційна уразливість, велика кількість страхів (іноді навіть надуманих); байдужість до масових зібрань; занижена та неадекватна самооцінка та зневага себе; екстремізм майже в усіх сферах життя; наявність таких негативних почуттів як заздрощі, гнів, сум, провина, невпевненість, самотність, незадоволеність життям, думки про суїцид; сприйняття життєвого середовища як загрози; відсутність почуття лояльності тощо.

Саме по собі відчуження у контексті гуманітарних наук та вчень про людину розуміється як філософсько-соціологічна категорія, яка, з одного боку, називає психологічний стан людини, а з іншого – визначає становище особи у соціумі. Отже, відчуження має два напрями прояву: зовнішній та внутрішній. Внутрішнє передбачає особисті переживання та сприйняття реальності. Відчуження характеризується почуттям власного безсилля, що супроводжується нав'язливою думкою – «від моїх дій і вчинків нічого не залежить». Водночас укорінюється відчуття безглуздя зробленої праці – «результат моєї праці не важливий», а іноді і втратою сенсу життя. Це сприяє виникненню у людини суїцидальних думок. В цьому випадку використовують англіцизм self-harm, що у перекладі «нанесення собі шкоди самотійно». Втрачається бажання спілкуватися з іншими.

Відчуження досягає піку, коли у людини виникає аномія. Це стан дезорганізованості, яка спричинена дезорієнтацією своїх думок, почуттів, розуміння самого себе. До цих ознак можна додати неухабність, відсутність впорядкування робочого дня тощо. Аномія формує відчуття безцільного існування, безсилля, власної нікчемності, робить людину відокремленою, послаблює почуття відповідальності. Досягнувши апогею у вигляді цього стану, людина ніби «з'їдає» себе із середини, постійно нав'язуючи собі думки про власну недосконалість, слабкість, м'якість.

Сьогодні існує три психодіагностичні методики, які спрямовані на пізнання схильності людини до відчуження. Одна з них, розроблена Ю. М. Орловим, дозволяє оцінити потребу особистості у спілкуванні. Інша діагностична методика належить Тімоті Лірі, вона спрямована на дослідження психодинамічних особливостей особистості, рівня домінування (наскільки вона прагне бути у центрі уваги) та впевненості у собі, вивчення егоцентризму, самооцінки, самотійності, боязкості. Методика Альберта Мехрабіана дозволяє оцінити афіліацію особистості, тобто явище, що вказує на нагальну потребу підтримувати контакт із близькими та родичами. За допомогою цих методик можна визначити ступінь відчуженості особистості та проблеми, що виникають під час комунікації.

Отже, сьогодні відчуження як явище психологічного і соціального розладу особистості стало глобальною небезпекою, яка починає загрожувати не тільки окремим особистостям, а й соціальним спільнотам різного рівня. Відчуженість залишає значний відбиток на особистості, що порушує цілісність і гармонію в її житті людини.

Список використаних джерел:

1. Русанова О. О. Проблема відчуженості особистості в сучасному життєвому просторі. Вплив відчуженості на людину. URL: <https://ua-referat.com>.

*С. В. Шматко, М. Я. Переясловець,
студенти Харківського національного університету радіоелектроніки, Україна
Науковий керівник: Т. В. Коробкіна,
доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії,
Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна*

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Інформаційні потоки здійснюють вплив на психічне здоров'я людини та ідентичність особистості. Невпевненість, розгубленість, екзистенційне почуття страху виникають внаслідок безперервного потоку інформації, яку особистість не завжди в змозі ідентифікувати як перевірену. Це актуалізує проблематику збереження людської особистості в інформаційному суспільстві.

Мета дослідження полягає у ідентифікації проблематики впливу інформаційного суспільства на збереження людської особистості.

Проблематика збереження людської особистості в інформаційному суспільстві активно обговорюється науковцями з кінця 1990-х – на початку 2000-х років в міру поширення інформаційно-комунікаційних технологій. В науковій літературі розглядаються такі основні проблеми збереження людської особистості: криза ідентичності [1], інформаційна культура особистості [1], невизначеність інформаційного середовища [2], інформаційна гігієна, інформаційна компетентність та стереотипізація (шаблони та патерни мислення, поведінки) [3; с. 5], психологічна безпека особистості [4]. З однієї сторони, інформаційні технології сприяють підвищенню персоналізації, самовираження (для прикладу, через самовираження в соціальних медіа), з іншої сторони, – в інформаційному суспільстві технології можуть впливати на формування особистості через практику та психотехнології нав'язування певної ідеології знеособлення, впливу на навички критичного мислення через надлишок інформації. «Цей інформаційний потік несе з собою суперечливі і навіть взаємовиключні свідчення, а загальна кількість інформації зростає в геометричній прогресії» [1]. Нехватка інформації та знань в складному інформаційному соціумі впливає на збереження людської особистості та її цінностей: соціальних, політичних, економічних. Вміння повноцінно використовувати технології та інформацію, критично мислити та зберігати емоційну стабільність відіграють в цьому контексті пріоритетну роль.

Інформаційне суспільство формує ряд можливостей для нових поколінь і разом з цим стрімкий ріст можливостей, вільний вибір власної ідентичності веде до розгубленості та постійного пошуку власного «Я». Як відмічає Воропаєва В. Г., «сучасна криза ідентичності проявляється у різноманітних формах – апатії, намаганні відійти від реального світу, безпорадності, віртуальній залежності, що приводить до негативної автономії, дезінтеграції, утраті цілісності особистості». На мою думку, ця криза – наслідок несформованої, незрілої, психологічно нестійкої особистості, що знаходиться в постійному пошуку нав'язаної соціумом потреби «знаходження власної місії, призначення», системного тиску оточення на особистість.

Україна знаходиться не лише на етапі переходу до ринкової економіки, а й на етапі розвитку нового покоління з новими цінностями та поглядами, подібними до культури США та Європи у 1980-х – 1990-х років, коли свобода особистості проголошується однією з головних цінностей людини.

Серед проблем збереження людської особистості – зміна проявів інтелектуальної, технологічної та культурної взаємодії між різними поколіннями (X, Y, Z) та в межах поколінь. Прикладом нового типу взаємодії є ігрова діяльність як архетип самовираження людини. В результаті порушується цілісність особистості (его-ідентичність), віра людини в соціальну роль та тотожність власного «Я», особливо в разі не сформованості «Я» у молодих поколінь [1]. Разом з цим, серед переваг нових форм взаємодії – менший вплив культури, історії, релігії на особистість, як наслідок менше самообмежень.

Інформаційне суспільство може позитивно та негативно позначатися на формуванні людської особистості. Серед позитивних наслідків варто виділити прискорення розвитку особистості, можливість розвитку творчого потенціалу та самовираження завдяки спрощенню рутинних операцій з пошуку інформації, швидкість та простота комунікації, обмін цінностями, інформаційна відкритість.

Основними негативними проявами впливу інформаційних потоків є агресія, маніпуляція, зниження мотивації, невпевненість у собі через постійне порівняння з іншими, нав'язливість інформації, особливо вразливими верствами населення є особи у підлітковому віці, що перебувають на етапі формування особистості, часто піддаються маніпулятивним впливам, не володіють навичками критичної комплексної оцінки інформації, перебувають на етапі формування життєвих цінностей та світогляду. Більшість людей характеризуються низьким рівнем толерантності до невизначеності через інформаційні потоки, а тому постійно перебувають у зв'язку з інформаційною мережею. Як наслідок, формується інформаційна залежність [2] – потреба постійного щоденного віртуального контакту, перевірки правильності інформації,

зумовлюючи ризик втрати ідентичності особистості та ризик дестабілізації людської особистості. Ці ризики зумовлені домінуванням суспільного досвіду над індивідуальним, використанням особистістю накопичених соціумом знань за умови відсутності власного досвіду. Емоційне та професійне вигорання можуть бути наслідками дестабілізації людської особистості та втрати власного «Я». Крім того, інформаційна залежність призводить до втрати критичного мислення та неспроможності реальної оцінки ситуації особистістю, неможливості відрізнити реальність від віртуального середовища.

Таким чином, ідентифікація проблематики впливу інформаційного суспільства на людську особистість свідчить про численні проблеми сучасного соціуму, що пов'язані з безперервним часто неконтрольованим потоком інформації за умови відсутності навичок критичного мислення та комплексної оцінки індивідуумом реальності. Інформаційне суспільство загрожує втраті людської особистості у разі сформованої інформаційної залежності, невпевненості у власних силах, може бути причиною емоційного вигорання та спричинити тиск на особистість. Розв'язанням вказаних проблем є в першу чергу встановлення інформаційних обмежень та контроль інформаційних потоків для забезпечення власної психологічної безпеки та підтримки свідомого впевненого стану особистості.

Список використаних джерел:

1. Воропаєва, В. Г. Проблема кризи ідентичності в умовах глобалізації та інформаційного суспільства. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, (46). 2011. 84–95.
2. Кириченко, В. В. Психологічний аналіз толерантності особистості до невизначеності в сучасному інформаційному суспільстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки», (1). 2020. 133–138.
3. Матохнюк, Л. О. Теоретичний аналіз проблеми інформатизації суспільства. Проблеми сучасної психології, 37. 2017. 228–243. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2017-37.%D0%9D>.
4. Ткачишина, О. Р. Психологічна безпека особистості та явища стереотипізації у сучасному інформаційному середовищі. Психологія: реальність і перспективи, (8). 2017. 277–281.
5. Халамендик, В. Б. Інформаційна гігієна як фактор збереження психічного здоров'я людини. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, (35). 2008. 83–91.

*Є. Д. Юр'єв,
студент Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: Ю. А. Меліхова,
кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ САМООСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У РЕТРОСПЕКТИВІ

*«Немає години, не придатної для занять корисними науками,
і хто помірно, але постійно вивчає предмети,
корисні як у цьому, так і в майбутньому житті,
тому навчання – не труд, а втіха»
Г. С. Сковорода*

У сучасному постіндустріальному світі однією з суспільних потреб є якісна освіта, отримавши яку особистість змогла б не тільки якісно виконувати свої функціональні обов'язки, а й самостійно пристосовуватись до динамічних змін, що трансформують її функції та роль у життєдіяльності. З огляду на це, питання теперішнього стану самоосвіти та її подальшого впливу на саморозвиток особистості у сучасному світі є досить актуальними. Важливим у цьому осмисленні є і питання, присвячені історії розвитку самоосвіти.

Самоосвіта – це специфічний різновид діяльності особистості, яка спрямована на саморозвиток: отримання знань та досягнення особистісно-значущих цілей.

Уважається, що вирішальну роль у формуванні доктринальних положень самоосвіти загалом, спричинив рух Просвітників у Європі XVII ст. Так, його представниками було сформовано ідею незалежності особистості від суспільства, а самоосвіта стала тим механізмом, завдяки якому і відбулася плуралізація свідомості, та як наслідок, перетворення індивідів на особистостей.

Вагомий внесок у розвиток освіти без відриву від виробництва було зроблено у працях діячів просвітницького руху. Зокрема, економіст Джон Беллерс у своїй роботі «Пропозиції щодо створення коледжу промисловості всіх корисних ремесел і тваринництва» (1695 р.) запропонував поєднати дитячу працю, яка на той час була нормою, з наданням працюючим дітям освіти. На думку Дж. Беллерса, виробництво,

що динамічно розвивалося, потребувало працівників, які готові були пристосуватися до зміни своїх функцій і обов'язків, а працівники, які були здатними до самоосвіти могли пристосуватися до змін без істотної допомоги інших. Подібні думки, про поєднання праці з саморозвитком, зокрема освітою, висловлювали, і Й. Г. Песталоцці, і Ж.-Ж. Руссо.

При цьому, не зважаючи на обґрунтованість потреби у самоосвіті, швидкий розвиток трудових відносин (наслідком якого стало розмежування праці), промислова революція у XIX ст. відклали негайність цієї потреби. Результатом стало те, що система середньої освіти почала усіяко перешкоджати розвитку особистості та її індивідуальності, а знання, які отримували діти у навчальних закладах з часом стали суттєво відрізнятися від життєвих потреб суспільства.

Проте, вже наприкінці XIX – на початку XX ст., у зв'язку з масовою індустріалізацією знову зросла потреба у працівниках, які мали належну кваліфіковану освіту та були здатні працювати «не за шаблоном». Ця потреба сприяла появі та розвитку по всій території Західної Європи так званих вечірніх технічних курсів. Ведучи мову про такі заклади, слід згадати про ті країни Францію, Англію), де вони мали загальноосвітній характер. Також цікавим є досвід Німеччини та Австрії, де також були поширені вечірні курси, проте вони мали державну підтримку та загальнообов'язковий характер для усіх учнів, а працюючі учні повинні були відвідувати курси хоча б раз на тиждень замість роботи.

У 20-х рр. XX ст. вечірня форма навчання стала однією з основних у СРСР, при її використанні працівники, що вже мали освіту могли підвищити свою кваліфікацію, а ті, хто не мали здобути. При цьому така форма навчання залишається досить популярною у пострадянських країнах і зараз, тому що вона дозволяє отримувати освіту без відриву від виробництва.

Слід зазначити, що ще у середині XIX ст. виникає інститут заочної освіти, який розвивався паралельно з вечірніми курсами, а вже починаючи з 20-их рр. XX ст. заочна форма навчання почала набирати популярність. Така форма передбачала отримання знань шляхом самоосвіти, та їх контроль – шляхом екзаменаційної форми перевірки. При цьому здобувач освіти, також як і у вечірній формі освіти, мав можливість отримати відповідні уміння та навички без відриву від виробництва. Так, у 1938 р. у Канаді було створено Міжнародну раду з заочної освіти (зараз – Міжнародна рада заочної та дистанційної освіти), який є одним із структурних підрозділів ЮНЕСКО.

Заочна форма навчання продовжує набирати популярність і в XX століття. Так, помітною була тенденція зростання кількості студентів заочної форми навчання у закладах вищої освіти порівняно зі студентами очної форми навчання. Яскравим прикладом популяризації заочної форми навчання у сфері спеціалізованої середньої освіти стало відкриття закладів середньої спеціалізованої освіти заочної форми навчання, яких у період з 1969 по 1980 рр. відкрилось близько 30, а у одному з таких закладів (Відкритому університеті у Лондоні) станом на 2000 р. навчалось понад 200 000 тис. студентів.

Отже, слід зазначити, що наразі, як і декілька століть тому, головними у процесі самоосвіти без відриву від виробництва залишаються такі фактори як зацікавленість особистості у саморозвитку та суспільна потреба у освічених фахівцях будь-якої галузі чи сфери життєдіяльності. Це є головним із точки зору затребуваності, тому що, як свідчить історичний досвід, без суспільної потреби в особистостях здатних до саморозвитку, інститут самоосвіти зникає.

Список використаних джерел:

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема. Монография. – Х.: ЧПИ «Новое слово», 2008. – 180 с.
2. Заочное обучение // Большая российская энциклопедия. Том 10. Москва, 2008, стр. 237–238. Натоп П. Г. Песталоцци: Его жизнь и его идеи. Пер. с нем. М. А. Энгельгардта. – СПб., 1912. – 104 с.
3. Офіційний сайт Міжнародної ради заочної та дистанційної освіти (режим доступу – <https://www.icde.org/>).

О. О. Яворська,
студентка міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна
Науковий керівник: О. А. Лисенко,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

МОВА ЯК ЗАСІБ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Досконалий рівень володіння державною мовою став ознакою сформованої та успішної особистості. У кожному суспільстві актуальним завжди залишається питання мовного визначення особистості. У зв'язку з тим, що відбувається міграція населення, тісно співпрацюють різні мовні групи в науці,

техніці, культурі тощо, відбувається тісний контакт різних мов, перерозподіл термінів. З одного боку, рідна мова є безцінним скарбом для кожного народу, вона містить літопис його історії й духовного життя, відображає його основні традиції та звичаї. З іншого боку, мова відіграє важливу роль у культурному становленні людини, бо саме за допомогою мови відбувається її соціалізація, в процесі якої вона відчувається причетністю до культури свого етносу й взагалі до загальнолюдської культури [1].

Однією з невід'ємних ознак сучасної особистості є знання іноземних мов. Людина, залежно від своїх здібностей та бажання, може володіти кількома мовами, але найдосконаліше має володіти рідною мовою. Важливо підтримувати її розвиток у державі й за її межами. Коли ж мова «функціонує як мова повноправного державного народу, задовольнятиме всі потреби суспільного життя, – її «визнають» і ігноранти, як принципові, так і ситуаційні, а головне – зникне непорозуміння, напруження тощо» [2, с. 32].

Рідна мова – це найкоротший шлях до формування і самопізнання особистості. Кожний індивід має власний внутрішній світ, який може розкритись лише за допомогою мови. Для того, щоб виразити свої емоції та почуття, за словами В. Сухомлинського, треба, щоб мова була для людини не завченими звуками, а живим вираженням самої себе; словами, які змушували б людину глибоко переживати своє ставлення до того, про що вона дізнається, що вона чує, як вона мислить [3, с. 1–10].

Отже, мова – це неперервний процес пізнання світу, зовнішнього та внутрішнього. За допомогою таких функцій мови, як комунікативна, номінативна, ми пізнаємо довкілля, а завдяки мислетворчій та естетичній – пізнаємо свій внутрішній світ. Саме завдяки мові людина ще з народження формує свої цінності, переконання та сенсожиттєві орієнтири.

Список використаних джерел:

1. Дзюба І. М. Починаймо з поваги до себе. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2002. 59 с.
2. Сухомлинський В. Слово рідної мови // Укр. мова і літ. в школі. 1968.
3. Шацька Н. Роль мови як складової у розвитку культури особистості // Педагогічний дискурс, 2014. Вип. 17. С. 208–212.

Feng Jianghai,
student of the second stage of receipt of higher education of department
of pedagogics, Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov
Scientific supervisor: A. R. Barysevich,
candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

THE PHENOMENON IS «PEDAGOGICAL COMMUNICATION» AS PEDAGOGICAL PROBLEM: ESSENCE AND VALUE FOR DEVELOPMENT OF PERSONALITY

Pedagogical communication – one of leading problems of pedagogical theory and practice. It comes forward the basic means of decision of tasks of educating, education and personality development student and it directionally on creation of the optimal educational educator process and effective achievement of pedagogical aim state. The productively organized process of pedagogical communication is called to provide in the process of educational activity a positive socially-psychological contact that must arise up between a teacher and student.

Pedagogical communication is a specific form of business communication, conformable to general psychological conformities to law, inherent to intermingling as form of cooperation of man with other people, including communicative, interactive and components.

Pedagogical communication is the basic form of realization of pedagogical process, the productivity of that depends on education and, accordingly, communication necessary for his realization. Thus aims and values of education must be accepted by all participants of communication as subjects of this process as an imperative of their individual behavior.

Thus, pedagogical communication is a process of organization, establishment and development of communication, mutual understanding and cooperation between students and by teachers.

For correct organization of effective pedagogical communication a future teacher must understand an aim and maintenance of this communication, know his functions and facilities, kinds and styles of pedagogical communication, his general structure and different models.

The aim of pedagogical communication consists of transmission of public and professional experience (knowledge, abilities, and skills) from teaching to taught, in an exchange by the senses related to the studied objects and life on the whole. Only in the process of pedagogical communication, forming of general and professional culture of students, system of vital aims and values, moral norms and principles can successfully come true.

A table of contents of pedagogical communication is, foremost, an exchange by information, organization by the teacher of mutual relations with listeners by means of different communicative facilities. Getting to know essence of pedagogical communication is possible, only analysing the article of communication, then, what it takes place concerning.

The means of pedagogical intercourse can be defined as methods of encryption, transmission, processing and decoding of information transferrable in the process of communication.

Realization of certain functions of communication is provided by realization of pedagogical communication, successful achievement of his aims and maintenance through the chosen facilities. During implementation of these functions there is the desired co-operating of teacher with listeners.

Pedagogical communication is the system of a limit socially-psychological cooperation of teacher and brought up, maintenance of that is an exchange by information, providing of educator influence, organization of mutual relations by means of commutative facilities [2].

Except ordinary functions, the specific of pedagogical communication generates another function of the socially-psychological providing of educator process, organizational function of mutual relations of teacher with brought up and comes forward as means of decision of educational tasks [1].

List of literature:

1. Андриади, И. П. Основы педагогического мастерства: Учеб. пособие для пед. спец. высш. учебн. завед. – М., 2016. – 208 с.
2. Бодалев, А. А. Психология общения: избранные психологические труды. – Воронеж: НПО «Модэк», 2019. – 256 с.

Hu Hongrui,

*student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,*

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

Scientific supervisor: A. R. Barysevich,

candidate of pedagogical sciences, associate professor,

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

MEANINGFULNESS OF PHYSICAL CULTURE IS IN DEVELOPMENT OF PERSONALITY

Becoming of man is a process of the physical, psychical and social forming, embracing all quantitative and quality changes of innate and purchased facilities that take place under influence of surrounding reality. Physical development has indissoluble connection with the change of height, weight; by the increase of muscular force; by development of sense-organs and co-ordination of motions and other.

In the first years of life of kid all-round development is considered basis of physical culture under age seven years the necessary lines of personality are formed certainly and foundation of health is mortgaged. The bodily condition of child is in a great deal determine a result in any activity. The organism of preschool child is sensible on minimum deviations from a norm in an environment, that is related to forming and functional immaturity of some his organs and systems. For the children of preschool children of connection between somatic and psychical processes more close, than for the grown man. Just, in investigation what, at the decision of many pedagogical tasks it is needed to take into account physical capabilities and state of child.

Guard and strengthening of physical and psychical health of children, and also and their emotional prosperity is the most important task of preschool educational organizations. Educational area physical development is contained by «acquisition by the child of experience in the motive activity, including related to implementation of the exercises sent to development of such physical qualities, as co-ordination and flexibility; forming initial 4 ideas about some types of sport, capture by movable games with rules».

Analysis of physical and motive development of child's organism of senior preschool age, and similarly indexes of health the last years educed anxious tendencies: from data to 40% children of senior preschool children are at low level of motive development reasons of that are covered in the modern way of life.

Motive activity is an inalienable necessity of organism afoot, to satisfy that, there is a major condition of multilateral development and education of child. Positive influence on an organism is rendered by motive activity. Motive activity is the natural necessity of children. Creation of sanitary-hygenic terms, hardening, morning gymnastics, athletic employments, walks, sport games and entertainments, forming of in a civilized manner-hygienical skills, organization of rational feed, all of it plugs in itself system of physical education.

Only at presence of the specially created terms of organization of employments a physical culture, and also additional health – 5 sport events can be obtained the put aims and tasks at high enough level. Thus, it is possible to distinguish contradictions between modern requirements, produced to the preschool children, worsening of the state of health of pupils and conditioning for development of physical qualities and motive activity of pupils in preschool organizations. This contradiction allowed to set forth a research problem.

Necessity of search of effective facilities of work on the increase of level of physical development of preschool children, and conditioning on development of motive activity of children of preschool age.

Contradiction hired consists of that movable games, being the effective means of P.E of pupils in educational establishment and middle educational establishments of students, must be used with the maximal affecting playing, that maybe at by methodically reasonable realization. There are errors in practice of educating of students, reducing the effect of application of movable games. In this connection, the search of modern approaches of intensification of educating of students to knowledge, abilities and skills of realization of movable games is needed.

At the same time a number of problems that is related to P.E of preschool children and their development did not yet find the complete permission. To them we attribute, exactly the use of greater amount of the various movable playing educating and education of children, capture by skills of realization of games students – future specialists of physical culture. The problem of deconditioning of rising generation touches public institutions of students of education and students.

List of literature:

1. Новые технологии: практикум = Les nouvelles technologies: Practicum / сост. О. Г. Качан [и др.]. – Минск: БГПУ, 2021. – 40 с.

Li Qiuping,

*student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,*

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

Scientific supervisor: N. V. Samuseva,

candidate of pedagogical sciences, associate professor,

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

INFLUENCE OF THE STYLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION ON THE SELF-DEVELOPMENT OF THE PERSONALITY OF THE STUDENT

The effectiveness of pedagogical communication largely depends on the style of communication. In the explanatory dictionary, style is defined as a set of techniques, ways of working, this is a characteristic manner of human behavior. According to the definition of many researchers, the style of pedagogical communication is the individual-typological features of the socio-psychological interaction of the teacher and pupils.

The style features of pedagogical communication and pedagogical guidance depend on:

- from the personality of the teacher: from his competence, communicative culture, emotional and moral attitude to the students, creative approach to professional activity;
- on the individual characteristics of the students: on their age characteristics, gender, level of training and education, on the characteristics of the team.

Traditionally designated in the psychological and pedagogical literature, communication styles are presented in the following classification: promising-communication based on enthusiasm for joint activities, communication based on friendly disposition; neutral-communication-distance; unpromising-communication-intimidation, communication-flirting, communication-superiority. The characteristic of the presented communication styles is given by V. A. Kan-Kalik [2].

Communication based on passion for joint activities. This style of communication involves community, joint activities, and co-creation. The main thing for this style is the unity of the high level of competence of the teacher and his moral attitudes.

Communication on the basis of a friendly disposition is manifested in a sincere interest in the personality of the pupil, in the team as a whole. This style of communication is interrelated with the previous style of communication, as it stimulates enthusiasm for joint activities, and also contributes to the self-development of the student's personality.

These humanistic styles create a comfortable situation, contribute to the development and manifestation of the student's personality.

Communication is a distance. A common style in the system of relations between teachers and students. This style of communication is often used by young teachers for self-affirmation in the group of listeners.

Unpromising communication styles include intimidating communication, which is based on strict regulation of activities, on unquestioning submission, while this style can not be a joint passion for activities, friendly disposition and co-creation.

Communication is flirting, based on the desire to please, to gain authority, which will be false, cheap. Young teachers choose this style due to the lack of professional experience, experience of communicative culture.

Communication-superiority is characterized by the teacher's desire to rise above the students, he is absorbed in himself or his knowledge, does not feel the audience, is not interested in his relations with them. Unpromising communication styles are focused on subject-object relations, that is, they are dominated by the position of the teacher, who considers students as an object of influence.

Different communication styles give rise to certain patterns of behavior of the teacher when interacting with students. Conventionally, they can be designated, following L. D. Stolyarenko, as follows [1].

The dictatorial model corresponds to the behavior of the teacher, in which he is removed from the students. The consequence of this behavior model is the lack of the necessary psychological contact, and, consequently, the complete lack of initiative and passivity of students.

The non-contact model is close in its psychological content to the first one. However, it differs from it in that there is a weak feedback between the teacher and the students, the informational, rather than dialogical nature of the lesson; the teacher's involuntary emphasis on his status, a superficially condescending attitude towards the students. Hence his weak interaction with the students and the emphatically indifferent attitude.

The model of differentiated attention is based on the selective attitude of the teacher to the students. At the same time, it is usually focused not on the entire class, but only on a certain part of it, mainly either on the most capable students or on the weakest.

The hyporeflex model consists in the fact that the teacher in the process of communicating with students is closed to himself.

The active interaction model is the most effective. At the same time, the teacher is constantly in dialogue with students, keeps them in a positive mood, encourages initiative, easily grasps changes in the psychological climate of the group and responds flexibly to them. The style of friendly interaction prevails, while maintaining the necessary role distance. As a result, all emerging educational, organizational and ethical problems are usually solved fruitfully and creatively by joint efforts. That is why this model of behavior is most productive.

Not all models of pedagogical communication are a factor of students' self-development. At the same time, the existing types and styles of effective communication of the teacher with students give a powerful impetus to self-development.

List of literature:

1. Волков Б. С. Психология педагогического общения: Учебник для бакалавров. – Люберцы: Юрайт, 2016. 335 с.
2. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: Книга для учителя. – М.: Просвещение. 1987. 190 с.

Li Shuying,
*student of the second stage of receipt
of higher education of department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus
Scientific supervisor: N. V. Samuseva
candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*

AESTHETIC EDUCATION AS A FACTOR PERSONAL DEVELOPMENT

The role of aesthetic education in the development of the individual, its comprehensive formation is difficult to overestimate. Already in ancient times, the idea of the elements of aesthetics and beauty in human life and activity made its way.

The influence of art as the most important element of beauty and aesthetic attitude to reality on a person is extremely great and diverse. It primarily performs an important cognitive function and thus contributes to the development of consciousness and feelings of the individual, his views and beliefs. Knowledge of the surrounding world moves in two ways: the way of scientific knowledge and knowledge by means of art.

An important role is played by art and aesthetic education in the formation of moral feelings and qualities. Even Aristotle wrote that music can influence the aesthetic side of the soul, and since it has such a property, it should be included in the number of subjects of education of the younger person.

Art, especially literature, is a powerful means of spiritual elevation of a person. The more a child reads, the more books relate him to the world, the brighter and more significant life becomes for him.

At the same time, the influence of art on the education of a person depends to a certain extent on his artistic and aesthetic development. In the eastern countries they say: «There is no beauty in the desert sands, there is beauty in the soul of man». Without knowledge of the laws of artistic reflection of reality, without understanding the language and artistic means, art does not excite either thoughts or deep feelings. It brings pleasure and enjoyment only to a person who has the appropriate training and is sufficiently aesthetically educated. To perceive the beauty of the art of singing, you need to know its features, understand the language of music and vocals, with which the composer and singers convey all the shades of life and feelings and affect the thoughts and emotions of the audience.

The perception of poetry and the visual arts also requires some preparation and appropriate understanding. Even an interesting story will not capture the reader if he has not developed the technique of expressive reading, if he spends all his energy on composing words from spoken sounds and does not experience their artistic and aesthetic influence [1].

Pedagogical science characterizes aesthetic education as the formation of the ability to perceive, feel, and understand the beautiful in life and in art, as the education of the desire to participate in the transformation of the surrounding world according to the laws of beauty, as the introduction to artistic activities and the development of creative opportunities.

The system of aesthetic education generally uses all the aesthetic phenomena of reality. Special importance is attached to the perception and understanding of beauty in work, the development of the ability to bring beauty to the process and results of work.

Aesthetic education is a purposeful, regular process of influencing the child's personality in order to make it possible for him to create the beauty of the world around us, art and create it. Aesthetic education includes the education of an aesthetic attitude to art, nature, everyday life, and social life. But the knowledge of art is so many-sided and unusual, in fact, it differs from the joint system of aesthetic education as a distinctive part of it [2].

An important content component of aesthetic education is the introduction of children to artistic creativity, the development of their inclinations and abilities in music, fine arts and literature.

Art plays a special role in the field of aesthetic education. It acts not only as an incentive to free creativity according to the laws of beauty, but also as a powerful means of learning about life and spiritual enrichment of a person. Art appeals not only and not so much to the mind, but rather to the feelings of a person. It penetrates into such depths of psychology that remain inaccessible to all other means of influence. Its impact is relaxed and individualized.

Aesthetic education promotes a comprehensive approach to personal development, it includes labor and moral education. It permeates all spheres of human activity: the depth of his thinking, the subtlety of his feelings, the nature of selectivity and attitude, etc.

The aesthetic perception of reality has its own characteristics. The main thing for him is the sensual form of things – their shape, color, sound. Therefore, its development requires a great sensory culture. Beauty is understood by the child as the unity of form and content. The form is expressed in a combination of lines, sounds, and colors. However, perception becomes aesthetic only when it is emotionally colored, associated with a certain attitude to it. Aesthetic perception is inextricably linked with experiences, feelings. The peculiarity of aesthetic feelings is the unselfish joy, the bright emotional excitement that arises from meeting with the beautiful. The educator should lead the child from the perception of beauty, the emotional response to it to the understanding, the formation of aesthetic ideas, assessments, judgments.

The task of the school is to provide the necessary aesthetic training for students, to introduce them to the big world of art, to make it an effective means of learning about the surrounding reality, developing thinking and moral perfection.

List of literature:

1. Блонский П. П. Психология младшего школьника: избранные психологические труды. – М.: «МПЦИ», 2006. 631 с.
2. Лихачев Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1985. 176 с.

Liu Xiaojiao,
student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus
Scientific supervisor: N. V. Samuseva,
candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

DEVELOPMENT OF HEALTH-SAVING SKILLS IN YOUNGER SCHOOLS

The science and practice of education should obey the laws of the child's development, strive to make the object of knowledge of his inner world, and the goal of practical activity-the satisfaction of the basic psychosocial needs of the younger student. First of all, this concerns the preservation, multiplication and development of health-saving skills.

In pedagogical practice, the need has been identified to develop a holistic system for preserving and strengthening the health of teachers and students, to create the foundations for organizing the pedagogical process, providing the child with the opportunity to choose a healthy lifestyle and to form a positive and effective attitude to their own health as the highest spiritual value [1].

Every educational institution is looking for its own path to the school of health. Here it is important to use the school's own capabilities in the implementation of health-saving activities. Therefore, at the first stage of the development of a comprehensive target program «Education and Health», it is necessary to create an environmentally comfortable educational environment that promotes the preservation and strengthening of the health of schoolchildren and teachers; to form a culture of a healthy lifestyle, health-saving skills, as well as safe and responsible behavior of both teachers and students. In this regard, you can do the following:

- to form a health-preserving intra-school environment;
- maintain the buildings and premises of the school in accordance with hygienic standards;
- equip classrooms, gyms, sports grounds with the necessary equipment and inventory;
- necessary equipment of medical and dental offices, school canteen, organization of high-quality food;
- it is especially necessary to organize sports and health-improving and information and educational work with students, which will be aimed at teaching the skills of a healthy lifestyle and the skills of maintaining one's health.

As you know, children of primary school age are particularly suggestible, imitative, and the authoritative influence of teachers is important for them. Based on this, special requirements are imposed on the teacher's health culture, on the possession of their methods and methods of recovery, pedagogical psychotherapy – methods and techniques for relieving tension, emotional and physical fatigue, preventing stress, and emotional burnout. Only a teacher who knows the techniques and methods of maintaining and strengthening health will be able to provide proper assistance to their students, create and maintain an appropriate health-preserving environment in their school life.

This way of instilling the basics of a healthy lifestyle is followed by all educational institutions of all levels. Thus, as we can see, all the pedagogical conditions for the formation of health-saving behavior of a younger student are named. And only a comprehensive system view of the problems that need to be solved allows you to determine the main directions and makes it possible to develop a concept of health-saving activities.

In the institutions of general secondary education, the following sports and recreation and sports events were held with students [1]:

- physical education minutes, physical exercises and games in between training sessions and physical education classes during the sports hour in extended day groups;
- physical culture holidays «Dad, Mom, I am a sports family», «Belarusian Snowflake», «Crystal Horse», monthly Health Days (every second Saturday of the month);
- organization and conduct of classes (including for students of grades I–IV) in sections, groups and circles on sports;
- participation in the Republican stock «Olympism and youth, Week of sport and health», «Football break,» the Republican contest «Summer – time sports!», «Almena», etc.;
- children's outdoor games «You cause sportlandiya!», «Mom, dad, I – a sports family» and others.

In general, based on the available data, we can conclude that both the school and parents are interested in ensuring that children are healthy, active and active. To do this, each teacher, class teacher needs to monitor

the health of their students, be attentive to them, together with medical professionals regularly conduct medical examinations and, if necessary, take immediate measures to eliminate deviations in their health.

List of literature:

1. Самусева Н. В. Подростковый клуб «Я выбираю здоровье»: пособие для педагогов учреждений общ. сред. образования. – Минск: Нац. ин-т образования, 2013. 200 с.
2. Семенович А. Г. Настольная книга учителя начальных классов: методическое пособие. – Минск: Сэр-Вит, 2008. 152 с.

Pan Chundie,
student of the second stage of receipt of higher education of
department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus
Scientific supervisor: N. V. Samuseva,
candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

THE IMPORTANCE OF DESIGN TECHNOLOGY FOR THE SELF-DEVELOPMENT OF STUDENTS

The project technology is based on the idea that is the essence of the concept of «project», its focus on the result that can be obtained when solving a particular practically or theoretically significant problem. This result can be seen, understood, and applied in real practice.

The essence of the project methodology is that the purpose of classes and how to achieve it should be determined by the student or the student on the basis of his personal interests, individual characteristics, motives, needs and abilities. In addition, it should be noted that the general principle on which project training is based is to establish a close connection of the educational material with the life experience of students, i.e. the connection of the project ideas with real life. Project work is based on group interaction of students, which allows the teacher to develop the creative potential of both an individual and the group as a whole [1].

Design is most often considered as a creative educational activity, problematic in the form of presentation of the material, practical in the way of its application, intellectually loaded in content, which is an incentive to self-development and professional growth.

The student's activity in the implementation of the project can be aimed at obtaining knowledge in the implementation of the activity; at the reality expressed in solving a practical problem in conditions close to real life; at the availability of a product that provides for the application of knowledge from various fields of science to achieve the planned result.

When implementing project activities in higher educational institutions, the main tasks are: systematization, consolidation, deepening of the acquired knowledge and skills of students; consolidation and development of the acquired practical skills; development of cognitive, creative abilities of students; formation of creative thinking, abilities for self-development, self-improvement. During the implementation of the project, there should be constant interaction between the teacher and students.

The main role of the teacher is to conduct consultations, monitor the quality of the project implementation by students, and monitor their independent work. The teacher organizes students' project activities on the basis of dialogue, creative interaction and cooperation. The subject of project activity is a student or student whose vision of the topic under study is decisive.

However, the project method is much more than just an interconnected activity of the teacher and students, it is a holistic «pedagogical technology» that:

- involves the possibility of diagnostic goal-setting, planning and designing the learning process, step-by-step diagnostics, varying tools and methods in order to correct the results;
- includes a well-founded system of methods and forms of activity of the teacher and students at various stages of the implementation of the educational project, formulated criteria for evaluating the results of this activity;
- it is used in the study of various disciplines, both in higher educational institutions and in other educational institutions [2].

The analysis of the essence of the project method allows us to draw a conclusion about the advantages of project training. Project work of students contributes to the activation of cognitive activity, the development of creative abilities, the formation of professional competence, the development of independence, the growth of

personal qualities. That is why it is advisable to use the project method in the educational process of the university, as a mechanism for the formation of a highly qualified specialist who meets the requirements of modern society.

If we talk about the pedagogical possibilities of the project method, it can be noted that it provides the formation of the main competencies of students, such as problematization, goal setting, activity planning, introspection and reflection, comparison, analysis, synthesis, forecasting, the ability to independently search, store and apply the necessary information, the ability to demonstrate the progress of independent activities and their results, sociability and tolerance.

The project method contributes to the development of internal motivation for learning, the development of constructive critical thinking of students. The use of project-based learning activates thought processes, promotes better assimilation of the material being studied, and helps students to see the practical orientation of the subject area.

Project training allows you to form creative thinking, develops creative imagination, the ability to improvise, allows you to show personal initiative, and thus contributes to the individual development of the individual.

List of literature:

1. Бтемирова Р. И. Метод проектов в условиях современного высшего образования. Современные проблемы науки и образования. – 2016. – № 3.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=24488> (дата обращения: 24.01.2021).

2. Любимова Ю. С. Метод проектов как оригинальная педагогическая технология: исторический опыт и современная практика реализации. Вестник МГИРО. – 2015. – № 1. С. 30–35.

Ren Lifu,

*student of the second stage of receipt of higher education of
department of pedagogics,*

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

Scientific supervisor: N. V. Samuseva,

candidate of pedagogical sciences, associate professor,

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

FORMS OF INTERACTION OF A CLASS LEADER WITH A FAMILY ON SELF-DEVELOPMENT OF PUPILS

The processes of education and development are fundamental in the formation of a growing personality. To see children in development means to see their actions, actions as a certain system. These ideas are confirmed by the French thinker J.-J. Rousseau, who said that a wise educator should create conditions and encourage children to discover the truth themselves, were to a certain extent independent of the educator.

Education can become creative only when parents develop their children deeply and comprehensively. A lot depends on the parents themselves. The child will be fully developed if the parents together with their child will discover the world, open up to the world and transform it [1].

In the system of work of the class teacher, it is possible to distinguish those areas of his work where interaction with the student's family, his parents is traced:

- study of students, their demographic, medical, psychological and pedagogical data (family, social and financial status, health status, level of development, education and training, individual characteristics, etc.);

- organization of work with parents of students: systematic information about the progress of students, behavior of students, visiting students at home, implementation of pedagogical education of parents, involvement of parents in educational work with students.

- analysis and evaluation of the results of education, or in other words, diagnostics of the development of joint activities of the family and school.

The class teacher should remember that he is called together with the parents of students to create an educational environment, to ensure the unity of the requirements of the school and the family, institutions of additional education in relation to the child's personality. This can be achieved by carrying out mutual activities based on the following principles:

- appeal to the feeling of parental love and respect for it;
- kindness and diplomacy in dealing with parents;

- the position of cooperation in communication with parents, respect for their personality as a mother and father, their work and social activities [1].

The work of the class teacher with parents is aimed at cooperation with the family in the interests of the child, the formation of common approaches to education, the joint study of the child's personality, his psychophysiological characteristics, the development of similar requirements, the organization of assistance in learning, physical and spiritual development of the student.

The class teacher attracts parents to participate in the educational process in a general education institution, which contributes to the creation of a favorable climate in the family, psychological and emotional comfort of the child in school and beyond. It coordinates efforts for the education and self-education of the child, studying information about the inclinations of pupils, material and living conditions, the psychological climate in the family, the requirements of parents for education and upbringing at school and at home.

The class teacher also organizes work to improve the pedagogical and psychological culture of parents through parent meetings, joint activities. The essence of the interaction between the class teacher and the family is that both parties should be interested in studying the child, in discovering and developing the best qualities and properties [2].

The main forms of work of the class teacher with the family are group and individual. Individual forms of work with the family include such as conversation, consultation, and family visits.

The class teacher should remember that for any conversation, consultation (which should be discussed and planned in advance), you need to prepare. Active forms of interaction can be: a conference, an evening of questions and answers, a debate, a meeting (with teachers, administration, specialists: doctors, psychologists, lawyers), involvement in the work of the school and the classroom.

The class teacher encourages the creation of family clubs, attracts parents to the organization of clubs and other associations of interest. It is important for the teacher to create situations for the education of a respectful attitude of children to their parents. This can be facilitated by congratulations on a holiday, birthday; essays, the subject of which is related to the story about the professions of their parents; creative meetings with parents, dedicated to their hobbies; organization of exhibitions – the results of the work of parents.

A well-established and organized interaction between the family and the school makes it possible for parents to realize the need to acquire new knowledge for the development of a healthy and full-fledged personality, and also forms the need for direct communication with those people who help them become real parents.

Group forms of work with the family, their diversity in school helps parents to choose the type of communication with teachers and other specialists of the school that is most acceptable for them. The most common form of group work with parents is a parent-teacher meeting.

The parents' meeting is held once a month or every quarter, depending on the characteristics of the class, the age of the students, and the contingent of parents. If the selection of parents of the class is such that they are people who already have older children, then they know both practically and theoretically what it means to have a child of a schoolboy.

If the parents are mostly young people, they need to meet with teachers and specialists much more often to acquire their parental pedagogical experience. It is very important that during the first meeting with the teacher, parents clearly know the dates of parent meetings, and receive a schedule of all types of cooperation for the school year in advance. This disciplines parents and makes it clear that the school purposefully deals with family problems and pays great attention to such cooperation.

A carefully prepared, informative, non-standard in form and relevant in importance parent meeting can make a revolution in the minds of dads and moms, awaken in them a huge educational potential and a desire to help their child become happy. The class teacher should remember that a parent-teacher meeting will be effective when there is a need for it on the part of adults and when the teacher who prepares it is authoritative in the eyes of parents.

The work of a teacher with parents is impossible without cooperation, active involvement of parents in the educational process, which involves the organization of various circles, sports sections, participation in club meetings.

Thus, the essence of the interaction between the class teacher and the family is that both parties should be interested in studying the child, in discovering and developing the best qualities and properties.

List of literature:

1. Арнаутова Е. П. Общение педагога с родителями: Сб. материалов. – СПб.: КАРО, 2000. 272 с.
2. Берчатова Э. В. Родительские собрания для родителей. Педагогика. – 2011. – № 5. – С. 45–49.

Shi Jiai,
*student of the second stage of receipt of higher education of
department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*
Scientific supervisor: A. R. Barysevich,
*candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*

U Lin,
*student of the second stage of receipt of higher education of
department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*
Scientific supervisor: A. R. Barysevich,
*candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*

HISTORY AND TEACHING ASPECTS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION

Ecology, translated from Greek to Russian, means Knowledge of the House – the science of interaction between organisms and other organisms and their habitats. Since ancient times, people have noticed different patterns of interaction between animals and the environment.

The interaction between biology and environment has always been the focus of biologists. The first International Conference on the Environment was held in Stockholm in 1972, where the concept of «ecology», or «ecologist», was first proposed. It is at this time that ecology becomes a science with research objects and methods, as well as its own conceptual tools [1].

Carl Linnaeus and George Buffon contributed greatly to the formation of environmental knowledge. The work of the N. A. is very important. Charles Darwin Seftsov was the founder of Organic World Into Chemistry. Timiryazev, Sukachev, Vernadsky and Robert Boyle contributed. At first, ecology was an integral part of biology. Today, ecology is intertwined with many other sciences: biology, geography, geology, physics, chemistry, genetics, mathematics, agomy, medicine. «Ecology is a universal, developing and complex science that is of great practical significance to all the inhabitants of our planet. Therefore, the education of a person with knowledge of environmental protection should start from young children and start from school.

In the 17th century, Jan Amos Komensky drew attention to the nature of things, noting that all processes of human society were the same as 3 nature. He developed this idea in his book «The Great Theory of Teaching». Komensky believes that nature is developed according to certain laws, people are part of nature, therefore, in the course of his development, people are subject to the same laws of nature. He derives the laws of education and education from the laws of nature. The book points out that a person's image is most useful at a very young age. At a very young age, he is more likely to instill useful ideas and correct shortcomings. Komensky points out the nature of the relationship between nature and man. WasThe teacher has derived the most important ecological regulations on the connection between man and nature.

The great Russian teacher K. D. is not far from environmental issues. Usinski. Usinski points out that natural logic is the easiest and most useful for students. The logic of nature lies in the relationship between its components (Figure 1). Studying the connections existing in the surrounding world is one of the main links in the formation of ecological culture of school-age children and a necessary condition for the formation of a responsible attitude towards nature.

Great teachers such as J. J. also emphasize the relationship between nature and children. G. Rousseau F. Pestalozzi. This is the first time. Humberd, then J. J. Rousseau and other teachers talked about the cultivation of children's «natural consciousness», which they believe has a noble impact on humanity. In «Emil, Or Parenting», Rousseau argues that children who are far from spoiled civilizations should be raised in the «arms of nature». Pestalozzi argues in his work «Lingard and Gertrude» that the main goal of education is to develop children's natural strength in a multi-talented and harmonious way. Not to suppress natural development, but to guide themselves on the right path. The basic principle of education is people's recognition of nature. Pestalozzi does not idealize children's nature, and he believes that children should be helped to develop their abilities.

Nature in activity of schoolchildren looks many-sided, requiring the display of scalene capabilities, she appears the object of labour and caring, when studying guards and values her. To provide the most favorable terms for forming of relations students to the value of environment, often organizes schools labour, cognitive, artistic, playing, tourist regional and sport – health activity of children on nature. On forming of opinion of nature many factors influence: vital experience and sphere of communication, family, interests of coevals, personal and group reasons of behavior, public opinion [2].

List of literature:

1. Борисевич А. Р. Экологическое образование будущего педагога: дидактический аспект: монография / А. Р. Борисевич. – Мн.: БГПУ, 2010. – 244 с.
2. Борисевич А. Р., Экологические образовательные установки и реализация целей устойчивого развития в странах северно-западного региона Европы// Научные труды РИВШ, 2020. – С. 9–16.

DEVELOPMENT OF STRUCTURE OF HEALTHY WAY OF LIFE OF STUDENT YOUNG PEOPLE

The health of people, including to the student young people, is straight related not only to the state of community health care but also with the way of life. Hereupon in the last decade attention activates to the way of life of students of higher educational establishments, and intent attention is explained by the concern of society the health of the specialists, produced by higher school, height of morbidity of young people, decline of her capability in a labour sphere.

Student young people are examined as task force of population, that has the differences in character life, valued options, reasons of the activity. This group requires the differentiated approach at determination of forms and methods of maintenance and strengthening of health. Therefore in institution of higher learning it is necessary to provide a conscious choice personality of public values of healthy way of life and form on their basis the steady individual system of the valued orientations, able to provide self-regulation of personality, motivation of her behavior and activity.

There are certain contradictions that from one side talk about a necessity to support the culture of healthy way of life, and show on the other hand, that is spared not enough attention to this question from the side of students.

The analysis of pedagogical literature and dissertation researches of the last decades shows that the problem of forming of healthy way of life of students of pedagogical institution of higher learning, in particular students of faculty of physical education, is reflected poorly. Consequently, there is a necessity of consideration of problem taking into account new realities.

In process «Guidance on physical education of children of school age» a well-known teacher asserts, that the basic task of school is education of man, his forming as personalities. By the «task of school to count finding out of value» of personality of man and limitation of tyranny in his actions, if a school period is the same only ideological period in life, when the abstract thinking and concept develops about truth, when a man» appears he writes [1, c. 36].

In basis of the pedagogical system P. F. Lesgaft lies studies about unity of physical and spiritual development of personality. A scientist examines physical exercises as means of not only physical but also intellectual, moral and aesthetic development of man.

The problem of structure of healthy way of life finds a reflection in next ideas:

- is a presence of heartfelt comfort on the basis of love and careful attitude toward the surrounding world;
- it is the optimal motive activity managed by control and self-control of the functional state and physical development;
- it is a rational and balanced feed;
- it is hardening, including the use of natural and climatic factors;
- are strangers of the mode of vital functions taking into account biological rhythms;
- it is a prophylaxis and abandonment from pernicious habits;
- it is ability to use possibilities of conventional and folk medicine.

The variety of determinations of healthy way of life, presented in researches, exposes system and multidimensional character of this phenomenon and his connection with maintenance, strengthening and forming of adaptation backlogs of organism of man. A dynamics in understanding of healthy way of life and transition are traced in the last few years from his interpretation as complex of health events to the integral picture of healthy way of life as qualities of man, his integral description.

The teachers make the basic resource of successful implementation of professional activity of subjects of education that satisfies the necessities of society on physical readiness of people to the different forms of activity.

The analysis of works testifies that scientists specified the structure of physical health thoroughly, but full not enough exposed the indexes of psychical, moral and social health.

List of literature:

1. Бутенко, А. П. Образ жизни: проблемы и суждения / А. П. Бутенко. – М.: Наука, 1978 – с. 34–40.

Wang Yuchen,
*student of the second stage of receipt of higher
education of department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*
Scientific supervisor: N. V. Samuseva
*candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*

THE ROLE OF GAME LEARNING METHODS IN THE SELF-DEVELOPMENT OF THE PERSONALITY

The game is of great importance in the life of a child, as for an adult – his activity, work, service. What a child is like in the game, so in many ways he will be in the work when he grows up. Therefore, the education of the future employee takes place primarily in the game. And the whole history of an individual as an actor can be represented in the development of the game and in its gradual transition into work. This transition is very slow.

The game is of great importance in the life of a child, as for an adult – his activity, work, service. What a child is like in the game, so in many ways he will be in the work when he grows up. Therefore, the education of the future employee takes place primarily in the game. And the whole history of an individual as an actor can be represented in the development of the game and in its gradual transition into work. This transition is very slow.

At a younger age, the child mainly plays, his working functions are very insignificant and do not go beyond simple self-service. But even in this work, he still makes a lot of play. In a well-organized family, these work functions gradually become more complex, and the child is assigned more and more complex tasks, first exclusively for self-service purposes, then such operations that are important for the whole family. But the game at this time is the main activity of the child, the most fascinating and interesting [1].

Children's games are one of the main activities and the most important means of educating children, especially young children [2].

Play is a form of activity in conditional situations aimed at understanding and assimilating social experience, ways of implementing objective actions, in the subjects of science and culture.

The theory of the game, based on its social nature, was developed by E. A. Arkin, L. S. Vygotsky, and A. N. Leontiev. Linking the game with the orientation activity, D. B. Elkonin defined it as an activity in which the management of behavior develops and improves. The unit of the game, and at the same time the central point that unites all its aspects, is the role. In the game, the formation of arbitrary behavior of the child, its socialization takes place.

The analysis of the psychological and pedagogical literature on the theory of the origin of the game as a whole allows us to present the range of its purposes for the development and self-realization of children. Children repeat in games what they treat with full attention, what they can observe and what they can understand. This is why the game, according to many scientists, is a kind of developing, social activity, a form of mastering social experience, one of the complex abilities of a person.

The game is extremely informative and «tells the child a lot about it». Play is a way for a child to find himself in groups of colleagues, in society as a whole, to access social experience, the culture of the past, present and future, to repeat social practices that are accessible to understanding. The game is a unique phenomenon of universal culture, its source and peak. In no activity does a person demonstrate such self-forgetfulness, the exposure of their psychophysical, intellectual abilities, as in a game. The game is the regulator of all the child's life positions. The school of the game is such that in it the child is both a student and a teacher at the same time.

The game is extremely informative and «tells the child a lot about it». Play is a way for a child to find himself in groups of colleagues, in society as a whole, to access social experience, the culture of the past, present and future, to repeat social practices that are accessible to understanding. The game is a unique phenomenon of universal culture, its source and peak. In no activity does a person demonstrate such self-forgetfulness, the exposure of their psychophysical, intellectual abilities, as in a game. The game is the regulator of all the child's life positions. The school of the game is such that in it the child is both a student and a teacher at the same time.

In the educational system, the theory of educative learning has intensified the use of games in didactics. In the social practice of recent years in science, the concept of the game is interpreted in a new way, the game extends to many areas of life, the game is accepted as a general scientific, serious category. Perhaps that is why games are beginning to enter the didactics more actively. From the disclosure of the concept of the game by teachers, psychologists of various scientific schools, a number of general provisions can be distinguished:

- the game acts as an independent input of educational activities for children of different ages;
- children's play is the most free form of their activity, in which the surrounding world is realized, studied, and a wide scope for personal creativity, self-knowledge activity, and self-expression opens up;

- the game is the first stage of the child's activity, the initial school of his behavior, the normative and equal activity of younger schoolchildren, teenagers, who change their goals as students grow up;
- the game is the practice of development. Children play because they develop, and they develop because they play;

- the game – the freedom of self-discovery, self-development based on the subconscious, mind and creativity;
- the game is the main sphere of children's communication; it solves the problems of interpersonal relations, gaining experience in people's relationships.

The content of the game is: children's value relations to the world (they are lived); children's skills to interact with the world (they are developed); children's knowledge about the world (they are acquired) [1].

Knowledge, skills and relationships are the content of the educational process. The main content is value relations, those relations to the highest values of life, the presence of which in life guarantees both life itself and its worthy course. Knowledge of the world and the ability to interact with the world act as a means of forming a value attitude to the world.

In the course of game actions, the teacher, as the leader of the game, places emphasis on the relations shown and lived to specific characters of the game or to a specific event. And only the teacher can ascend to value: by abstracting, to discover behind a particular subject a certain value of life, whether it is beauty, goodness, society, work, knowledge, freedom, or life itself in all its manifestations.

List of literature:

1. Геронимус Ю. В. Игра, модель, экономика. – М.: Знание, 2003. 208 с.
2. Щуркова Н. Е. Классное руководство: игровые методики. – М.: Педагогическое общество России, 2001. 224 с.

Xu Xiaoqian,
*student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus*
Scientific supervisor: A. R. Barysevich,
candidate of pedagogical sciences, associate professor
Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

THEORETICAL PRE-CONDITIONS TO THE STUDY OF THE PHENOMENON «PROFESSIONAL BURNING» DOWN

Traditionally both in public consciousness and in scientific literature an accent is done, foremost, on the positive aspects of work with people. At the same time quite obviously, that exactly work with people by virtue of the high requirements special responsibility and emotional loading produced by her potentially contains the danger of the heavy experiencing related to the working situations, and probability of origin of professional stress.

Range of problems stress of stability of man in different professions for a long time attracted attention of psychologists of different directions.

In classic researches of G. Selie, and later – G. Lazaurusa, S. Rozenman and X. Fridman, it was shown that over the protracted influence of stress brings to such unfavorable consequences, as a decline of general psychical stability of organism, appearance of sense of dissatisfaction by the results of the activity, tendency to abandonment from implementation of tasks in the situations of enhanceable requirements, failures and defeats [1, c.210–261].

The analysis of factors defiant similar symptoms in the different types of activity showed that a row of professions in that a man begins to feel sense of internal professional devastated because of necessity of permanent contacts with other people is. A term appeared «powerless helper», describing the state of psychical overload in social professions. «Nothing is for a man such strong loading and such strong test, as other man» – this metaphor can be put in basis of researches of the psychological phenomenon – professional burning down [2, c. 45].

The psyche of man from nature is arranged so, that we can not remain indifferent to the displays of emotions from the side of wider public, we as though are «infected» by them. The secondary experiencing concerning stranger problems, caused by the invisible, but perceptibly pressing on shoulders load of responsibility, is added yet and to it. Investigation of all of it can be besides the own worsening of health of man yet and proof decline of effectiveness of his work. A result is known and capaciously described by the words of classic: «another burned out at work» [3, c. 87].

Term the «professional burning» down was first used by the American psychiatrist X. Joule Freindenberg (1974), for description of the psychological state of healthy people, being in the intensive and close intermingling with clients, patients in the emotionally loaded atmosphere at providing of professional help.

Burning down is a psychological term designating symptoms complex of consequences of the protracted working stress and certain types of professional crisis

On this phase the phenomenon of burning down was studied in two directions – psychiatric and socially-psychological.

In course of time this term began to be used practically to all professions of orientation a «man is a man», where the subjects of activity of specialist are people with all variety of their problems and difficulties. Then burning down began to be studied not only in the wide circle of social professions but also for office workers, servicemen, leaders.

Initially under this concept the state of exhaustion of resources was implied, with feeling of own uselessness and uselessness. Terms are also used «professional burning» down and «psychical burning» down.

Although in the scientific understanding these ideas about burning down are not identical, but as similar mechanisms lie in their basis, they are the study of synonyms.

Already from the moment of appearance of term of the professional burning down the study of this phenomenon was laboured because of his many components and to the rich in content ambiguousness.

Work of the American psychologists of K. Maslach went out in 1981, C. Jackson, in that possibility of the psychical burning down is limited to the representatives of communicative professions.

In accordance with their approach the phenomenon of the psychical burning down is three-dimensional designer including: professional exhaustion, деперсонализацию (tendency to develop negative attitude toward clients), редуцирование of the personal achievements shows up either in a tendency to the negative evaluation itself in a professional plan or in редуцировании of own dignity, limitation of the possibilities, duties in relation to other, shifting off to responsibility and shifting of her on other.

List of literature:

1. Аболин, Л. М. Психологические механизмы эмоциональной устойчивости человека / Л. М. Аболин. – Казань: Издательство Казанского университета, 1997. – 264 с.
2. Барабанова, М. В. Изучение психологического содержания феномена выгорания / М. В. Барабанова // Вестник Московского университета. Серия 14. «Психология». – М.: Издательство МГУ, 1998. – № 1. – С. 45–54.
3. Ронгинская Т. И. Синдром выгорания в социальных профессиях / Т. И. Ронгинская // Психологический журнал. – М.: Наука, 2002. – Т. 23. – № 3. – С. 85–95.

Yunpiao Chen,

*student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,*

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

Scientific supervisor: A. R. Barysevich,

candidate of pedagogical sciences, associate professor

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov Republic of Belarus

FOLK TRADITIONS OF PHYSICAL EDUCATIONS AND ECOLOGICAL COMPONENT

The aim of my work was a search and scientific ground of possibilities of forming of physical culture of child, on the basis of traditional physical educations in family and priority direction of our state in forming all-round of the harmonically developed personality.

Relatively folk traditions of domestic physical educations, then they are in a great deal lost, and in most cases practically dwindled into nothing.

In traditional society physical education of children in large part came true within the framework of family. Interesting fact, that folk traditions of domestic physical education in a «pure» form were saved only at not that ethnos, above-ground in primitive communal terms (separate tribes of Africa, Asia, South America, Oceania) or in terms close to primitively-communal by virtue of climatic factors (people of North, nomadic nationalities of Africa, Asia etc.).

We consider that it is necessary to revive domestic physical education as tradition, only in modern terms. In this case it is possible to talk that, as in the days of traditional society, P.E will come true in parallel with other types of education.

A folk physical culture is this education in that different components were closely associated inter se. In particular, in people to pedagogics physical education passed in parallel with labour, patriotic, moral, ecological, aesthetic education. A folk physical culture played a substantial role socializations of personality. Family and relatives were task forces carrying out primary socialization by the direct affecting child.

From the point of view of pedagogical psychology, effective domestic education, maybe only at cooperation of the souls of parents and children.

Domestic physical education in our days can be carried out in next forms:

- are the joint engaging in morning exercises;
- are home minutes of physical culture, exercises on flexibility, posture etc.;
- it is hardening of children;
- it is educating to motive and sport skills: to swimming, sport games (to football, volley-ball, basket-ball, badminton etc.), games (to the chess, to the checkers etc.);
- it is organization of week ends on nature (rolling on skates, on skis, on a boat; on a bicycle; bathing and swimming is in an open reservoir; walking tours; sport games in country between families in football, volley-ball, hockey, basket-ball etc.);
- are hikes with parents on competitions as fans;
- are the joint viewing on television of sport competitions;
- it is a discussion by family of results of performance of collapsible commands on championships of Europe, World, Olympic games.

Scientists set from Europe, that the domestic form of physical education assisted both physical development and strengthening of health of children, to establishment of confidence relations between parents and children and improvement of relations between parents.

The movable games (relay races) of ecological orientation can serve as a reference-point (by an example) for independent development by the teachers of own variants, giving of ecological orientation movable games or exercises and motive tasks applied on the lessons of physical culture. Application of these facilities on lessons will allow to the «Physical culture» together with other «ecology» by school objects natural-science and humanitarian cycles actively to participate in the decision of tasks of ecological education of rising generation.

List of literature:

1. Борисевич А. Р. Педагогика и экология: Метод. пособие / Бел. гос. пед. ун-т. им. М. Танка. – Минск, 1998. – 52 с.
2. Суравегина И. Т. Методическая система экологического образования // Советская педагогика. – 1988, № 9. – С. 31–35.

Zhou Xiaomin,

*student of the second stage of receipt of higher education
of department of pedagogics,*

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

Scientific supervisor: A. R. Barysevich,

candidate of pedagogical sciences, associate professor

Mogilev state university of the name A. A. Kuleshov, Republic of Belarus

A STUDY OF THE PHENOMENON IS «CULTURE OF HEALTH» OF PERSONALITY

A culture of health is the certain character of vital functions of individual, related to the prophylaxis of diseases and strengthening of the state of health. In narrow sense, cultures of health are an order of the events sent to the health economy and strengthening.

The main index of culture of health is a high level of the state of health of individual, high level of both physical and intellectual capacity, overcoming of stress factors and psychological stability, opposition to the unfavorable environmental and ecological conditions.

The different Russian scientists go away in interpretation of concept «Cultures of health», but traditionally she is examined as the certain part of general culture of individual, related to his personality attitude toward own health to the economy, by the conduct of healthy way of life and prophylaxis of illnesses.

So, scientists consider that the culture of health plugs in itself not only knowledge in area of the maintenances of health, got during an educational and educator process an individual, but also practical realization of requirement in realization of healthy way of life, prophylaxis of diseases and caring about a health own and surrounding people [1, с. 46].

Platonov K. K. marks the next components of culture of health:

- motivational-personality is totality of norms and values, qualificatory the value of culture of health in society, motivation to the conduct of healthy character of life and prophylaxis of diseases;
- cognitive is the system of pedagogical knowledge about correct and harmonious psychologist physical development;

• activity of components: achievement of certain health level by means of correct conduct of healthy way of life [2, с. 17].

Essence of culture of health is a literate management by an individual by the psychological and physical spheres of vital functions.

The value of culture of health is the saturated physical activity, creative development and self development, careful attitude toward an environment, that allows completely to realize all potential of individual.

A man engages in such adjusting it psychologist of physical forces that provide them self renewal. The object of culture of health is an actively operating healthy organism. The cognitive aspect of concept of culture of health implies knowledge and skills in such questions as correct work of healthy organism, facilities and methods of self-examination of health.

Practical part of culture of health is the correctly worked out mode of day, the clear placing is a psychologist of physical activities, comfort emotional state. In research we come from understanding of culture of health as personality quality, providing forming, maintenance and strengthening of health due to knowledge and creative comprehension of principles of healthy way of life, opening of the potential capabilities and possibilities.

The culture of health of children and teenagers plugs in itself cognitive, motivational, operational, communicative, reflection, emotional and creative components [3, с. 29].

List of literature:

1. Азарных Т. Д., Тартышников И. М. Психическое здоровье (вопросы валеологии). М-В. НПО «МОДЭК», 1999. – 318 с.
2. Дюков М. Л. Технологии социально-культурной деятельности как фактор развития творческих способностей участников самодеятельного театрального коллектива: диссертация кандидата педагогических наук. Тамбов, 2009. – 239 с.
3. Культура здоровья как фактор развития социально-демографической ситуации в современном российском обществе // Вопросы культурологии, – 2007. – № 7. – С. 29–33.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Ф. А. Алієв САМОРОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: МОВНИЙ АСПЕКТ	4
А. М. Анікеєв, А. О. Кареніна ДО КОМПЛЕКСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ЗВО)	4
А. С. Афанасьєва ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ФЕНТЕЗИ-ЛІТЕРАТУРИ НА ОСОБИСТІТЬ	6
А. Р. Балибіна САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	7
А. С. Білоус ЗНАЧЕННЯ МОВИ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	8
А. О. Іщук ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	9
А. С. Кабанець ВІРТУАЛЬНА МОВНА ОСОБИСТІТЬ	11
К. Кварацхелія ОСОБИСТІТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА. МІЖ МОЖЛИВОСТЯМИ САМОРОЗВИТКУ І РИЗИКАМИ САМОРУЙНАЦІЇ	12
П. П. Кваша ЦІННІСТЬ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	13
В. В. Ковтун САМОРАЗВИТИЕ – СРЕДСТВО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ МАНИПУЛЯЦИЯМ	14
О. А. Ковтуненко ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РЕЛІГІЙНИМ ПЛЮРАЛІЗМОМ В УКРАЇНІ, ТА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	17
О. В. Кодола ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ САМОПІЗНАННЯ	18
Д. О. Коновал САМООСВІТА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	20
М. І. Котько ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОР В СУДОВИХ ПРОМОВАХ	21
М. А. Коцюба ПРОБЛЕМА ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	22
В. С. Кривобородий РОСІЙСЬКОМОВНІ УКРАЇНЦІ В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ САМОРОЗВИТКУ	23
М. А. Макарова РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	24
Yulia Manuylova INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR THE MODERN EDUCATIONAL SYSTEM	26
І. В. Молчанюк ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	28
В. О. Нечитайло ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОБИСТІТЬ	29
Г. А. Нікотін НЕВИЧЕРПНИЙ МАЙНДФУЛНЕС ЯК НЕОБХІДНА РІЧ ОСОБИСТОСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ	30
К. М. Овчаренко ДУХОВНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ ЛЮДСТВА	31

О. О. Оніщенко ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА ЛЮДИНУ В ХХІ СТОЛІТТІ: САМОРОЗВИТОК ЧИ САМОРУЙНАЦІЯ? ...	32
В. В. Панков САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ПЛОЩИНІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ	33
А. В. Пахомов ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРОКУРОРА	35
Б. А. Понеділок ПРОБЛЕМА ДУХОВНОЇ МАРГІНАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	36
К. І. Пригода ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ. ...	37
Д. С. Пушкаренко КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	38
В. А. Радченко ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ САМОРОЗВИТКУ.	39
А. О. Рожков ПРОБЛЕМАТИКА ПОНЯТТЯ «ЛИЧНОСТЬ» В ДИСКУРСЕ СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФИИ ТРАДИЦИОНАЛИЗМА	40
О. А. Савенко ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО САМОВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	43
Н. А. Сафарян САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: ЗНАЧЕННЯ МОВИ	45
А. К. Ситнік САМОРОЗВИТОК ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ.	46
А. І. Скрипникова ПРОБЛЕМИ СОМОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	47
А. І. Сліпачик МІСЦЕ І РОЛЬ ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	48
А. В. Тихоненко ОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «УСПІХУ» ЯК КАТЕГОРІЇ САМОРОЗВИТКУ В ПРОТЕСТАНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ	49
Д. І. Фалдіна ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО. МОЖЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ ...	51
Є. В. Фаріза ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ	52
М. С. Шамрай САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ	53
А. О. Шевченко ПРОБЛЕМА ВІДЧУЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.	54
С. В. Шматко, М. Я. Переясловець ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	56
Є. Д. Юр'єв ДЕЯКІ АСПЕКТИ САМООСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У РЕТРОСПЕКТИВІ	57
О. О. Яворська МОВА ЯК ЗАСІБ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	58
Feng Jianghai THE PHENOMENON IS «PEDAGOGICAL COMMUNICATION» AS PEDAGOGICAL PROBLEM: ESSENCE AND VALUE FOR DEVELOPMENT OF PERSONALITY	59

Hu Hongrui MEANINGFULNESS OF PHYSICAL CULTURE IS IN DEVELOPMENT OF PERSONALITY	60
Li Qiuping INFLUENCE OF THE STYLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION ON THE SELF-DEVELOPMENT OF THE PERSONALITY OF THE STUDENT	61
Li Shuying AESTHETIC EDUCATION AS A FACTOR PERSONAL DEVELOPMENT.	62
Liu Xiaojiao, DEVELOPMENT OF HEALTH-SAVING SKILLS IN YOUNGER SCHOOLS	64
Pan Chundie THE IMPORTANCE OF DESIGN TECHNOLOGY FOR THE SELF-DEVELOPMENT OF STUDENTS.	65
Ren Lifu FORMS OF INTERACTION OF A CLASS LEADER WITH A FAMILY ON SELF-DEVELOPMENT OF PUPILS	66
Shi Jiai HISTORY AND TEACHING ASPECTS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION.	68
U Lin DEVELOPMENT OF STRUCTURE OF HEALTHY WAY OF LIFE OF STUDENT YOUNG PEOPLE.	69
Wang Yuchen THE ROLE OF GAME LEARNING METHODS IN THE SELF-DEVELOPMENT OF THE PERSONALITY	70
Xu Xiaoqian THEORETICAL PRE-CONDITIONS TO THE STUDY OF THE PHENOMENON «PROFESSIONAL BURNING» DOWN	71
Yunpiao Chen FOLK TRADITIONS OF PHYSICAL EDUCATIONS AND ECOLOGICAL COMPONENT.	72
Zhou Xiaomin A STUDY OF THE PHENOMENON IS «CULTURE OF HEALTH» OF PERSONALITY	73

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції**

26–27 березня 2021 року

Студентська трибуна

В авторській редакції

Підписано до друку 21.03.2021 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 9,06.
Наклад 30 прим. Зам. № 173

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Друкарня Мадрид»
через ФОП Гобельовська Л. П.
61024, м. Харків, вул. Максиміліанівська, 11
Тел.: (057) 756-53-25
www.madrid.in.ua info@madrid.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4399 від 27.08.2012 року

